

BRINCH – SLÆGTEN
FRA
BALLUM og BLÅVAND

Igennem 82 år har der fra flere sider af været forsket i, hvor den vestjyske slægt Brinck / Brinch har sit udspring. Sikkert er det, at der er tale om to steder, hvorfra slægten kan have sin oprindelse!

Det oftest søgte sted er slægten fra gården "Brink" i Daler sogn, som optræder i bl.a. grevskabet Schackenborgs protokoller og andre typer arkivalier, der nu er afleveret til Landsarkivet i Aabenraa, Haderslevvej 45. 6200 Aabenraa.

Det andet "Brinch" ligger i Ballum sogn. Her kendes både en gård og en mølle der bærer navnet Brinch (stavemåden skifter med tiden). Også papirer fra denne lokalitet er opbevaret i Landsarkivet i Aabenraa.

Begge gårde af navnet "Brink" har i perioder været underlagt Schackenborg, enten som fæstegods eller blot i juridisk henseende. Man læser ofte, i de gamle Kgl. Placater fra første halvdel af 1700' tallet, at den og hin embedsmand med tilknytning til grevskabet Schackenborg, har fået "Læst og Paaskrevet" på bl.a. Ballum Birketing (gældende for grevskabets fæstere i Ballum Birk).

Vi kan derfor med henvisning til ovennævnte to Brink-gårde, godtgøre, at de begge ligger i "Lø Herred", og at deres juridiske foresatte fra 1660'erne og omkring halvanden hundrede år frem har været herredsfogeden, der var udnævnt af amtmanden og godkendt af ejeren af Schackenborg i Møgeltønder.

Føromtalte protekoller og fæstebreve i Schackenborg Godsarkiv, havde jeg lejlighed til, at gennemse på Godskontoret, hvor min far var den daglige leder i en årrække inden disse blev afleveret til Landsarkivet i Aabenraa, eller af greven solgt til private samlere!

Min interesse dengang skyldtes, at min far tit fik henvendelser fra slægtsforskere om eventuelle arkivalier med tilknytning til gårdene "Brink" i Daler og Ballum sogne, som var opbevaret i godsarkivet i Porthuset i Møgeltønder.

I første omgang fandt jeg ud af, at krigsherre, amtmand og gods-ejer grev Hans Schack der fik forlenet Grevskabet Schackenborg i 1661 efter sin indsats for landet under Svenskekrigene, også ejede bøndergods så langt væk som i den nordlige del af "Riiberhuus Ampt", hvilket fremgår af Matrikeljordebøgerne fra 1664 (Z.5-8); og den efterfølgende fra 1688 (Z.9-17), der begge i original ligger i Rigsarkivet, Rigsdagsgården 9. 1218 København K.

Min gennemgang af de relevante arkivalier for gården "Brinck" i Daler sogn (nabosogn til Møgeltønder) i Schackenborg Godsarkiv, gav intet brugbart i forhold til afstamningen af de "tre brødre" der

alle bar efternavnet Brinck efter at de havde overskredet Kongeåen og havde bosat sig oppe i "det gamle land"!

Repræsentanter for greven, ridefogeder og lignende embedsmænd kunne dengang tilbyde unge mænd fæstet af gårde, som tilhørte grevskabet. Det, som mange i dag forstår ved den "frie bevægelighed inden for godset", som var gældende under Stavnbaandet, der først blev løst for bondestanden i 1788 (se Vardesyssel Aarbog 1988 side 6-43).

Og det er nok i lyset af denne flytteret, at legenden om de tre brødre Brinck fra Sønderjylland, der inden for omkring et årti kommer til egnen omkring Varde som fæstere, skal ses!

Når jeg hælder til den anskuelse, at de tre brødre har deres oprindelse i Brinck Ladegaards mølle i Ballum Sogn. Så baserer jeg det på tre mulige "beviser", nemlig:

- A. Brødrene blev indledningsvis alle møllere i henholdsvis Alslev, Varde og på Fanø. – Så de måtte nødvendigvis have en baggrund inden for mølledrift, der jo dengang også var indtægtsgivende for godsejeren (Schack) i form af møl-leskyld (afgift på det maledede korn). – Og møllrhåndværket var vel indlært hos faderen (Hans) i Brinck Ladegaards mølle i Ballum sogn ?
- B. Bogen "Slægten Sonnichsen og de dertil hørende slægter Thomsen og Kromann af Sønderho paa Fanø" af N.M. Kromann med flere. Udgivet Nykøbing Falster 1940. – I denne bog ses en anetavle over personer af slægten Brinch, som er indgiftet i slægterne Sonnichsen, Thomsen og Kromann. Her anføres det, at de tre brødre stammer fra Ballum "egnen" ?
- C. Arkivar Lars Henningsen, ansat ved Landsarkivet for de Sønderjyske Landsdele i Aabenraa; skriver i et brev af 3. 11.1985 til Hedvig Tronstrøm, Listedvej 76. 2770 Kastrup:
 "I forlængelse af Deres breve af 22. og 25. oktober til Landsarkivet, har jeg gennemgået de nævnte pakker i Schackenborg Godsarkiv (II.2e diverse gamle fæstebreve over fæstegods i Ballum og Skads sogne, møllerne; II.44 Ballum Ladegaards mølle, samt i II.19). – Her er registreret følgende oplysninger: 1663 ses Brink Mølle og Ballum Vejrmølle, at være fæstet af Hans Petersen Møller i begge møller. 1665 det samme. I 1672 nævnes igen Hans Petersen Møller til både Brink og Ballum vejrmøller". Ved århundredeskiftet ses der ingen navngivet møllere i de to møller, så familien må have forladt mølleriet og måske og-så sognet før 1700 ?

Imod ovennævnte tre "beviser" taler afdøde Agnes Andersen's ane-forskning. Idet Agnes Andersen i et brev til mig af 7.1.1984 skriver, at hendes ane-114 er "Anders Hansen Brink, født i Østerby i Daler sogn den 30.november 1688, blev møller i Varde. Gift 25.1.1708 med hendes ane-115 Ingeborg Andersdatter, der døde i Varde 12.4.1756! Disse oplysninger baserer Agnes Andersen bl.a. på en årelang korrespondance med afdøde arkitekt Holm i Odense, der også havde samme Brink-stamfader.

Agnes Andersen (født Agnes Elisabet Nielsen i Allerup Præstegaard 10.6.1897, gift i Sneum Kirke 29.9.1918 med gårdejer Jeppe Andersen i Torrupgaard, Allerup ved Tjæreborg), er datter af sognepræst til Sneum og Tjæreborg menigheder, Niels Sørensen Nielsen og hustru Birgitte Christine Hansen (Brink). – Agnes Andersen boede selv, som enke: Vestergaardsvej 1. 6731 Tjæreborg.

Agnes Andersen fortæller, at hun sammen med sin mand og hendes mor engang i begyndelsen af 30'erne var på Sønderjyllandstur, og da fremviste hendes mor gården i Daler, hvorfra slægten Brink pr. tradition skulle stamme fra (GRN-arkiv nr. 1-494 s.38-45).

Ved flere lejligheder har jeg drøftet Brink-slægtens oprindelse med nu afdøde politiassistent Knud Jensen, Nygade 47 i Padborg. Knud Jensen var fra Janderup ved Varde, og medforfatter til de tre sognebøger om "Janderup og Billum Sogne" (se Vardesyssel Aarbog 1986 side 6-35).

Knud Jensen mente, at der måske var tale om to slægter, der begge bar navnet "Brinck" som deres slægtsnavn. Således fortalte Knud Jensen mig, at han ikke betvivlede N.M. Kromann's oplysning om, at dennes ane Peder Hansen Brinch født ca. 1695 i Ballum og død i Sønderho 3.12.1743 – var fra Ballum sogn!

Derimod mente Knud Jensen, at den folkelige overlevering af, at "tre brødre der alle var møllere kom til Vardeegnen fra gården Brink, der hørte under Schackenborg", både kan være sand og usand på samme tid.

Fakta er nok, at de tre har det til fælles, at de alle blev møllere og alle tre kommer fra en gård ved navn Brink, der på det tidspunkt hørte under Schackenborg! – Senere har man så tillagt dem broderskabet, idet de alle tre var Sønderjyder med samme profession og slægtsnavn!

Senere her i 1990'erne har jeg modtaget kopier af en meget omfattende undersøgelse af slægten Brink, som er iværksat af Arne Brinch, Pansvej 8. 2680 Solrød Strand. Arne Brinch havde engageret genealogen F.S. Grove-Stephensen, Sdr. Landevej 62. 6400 Sønderborg (74.42.19.62), til at foretage denne undersøgelse.

I et brev fra Grove-Stephensen dateret 3.1.1989 godtgøres det, at kroholderen (tidligere møllefæster i Nordby) i Sønderho på Fanø,

Peder Hansen Brinch er fra Ballum Ladegaards mølle i Ballum sogn.

Det næste brev er dateret Sønderborg 1.2.1989, fortæller Grove-Stephensen, at der i Østerby, Daler sogn er født en Anders 30.11.1682, som søn af Hans Nielsen. Men gør samtidig opmærksom på, at der intet steds ses noget om, at der er tale om en "Brinck", hverken søn eller fader benytter dette efternavn!

I et nyt brev til Arne Brinch fra Grove-Stephensen dateret 18.2.1989, erkender denne, at der i Daler og Møgeltønder sogne findes adskillige personer (og slægter) ved navn Brinck. Men at kun få ser ud til at være af samme slægt, og at der intet nyt er dukket frem med relation til den søgte Brinck-slægt!

Efterfølgende brev af 13.4.1989 oplyser, at i 1661 ved feltherre Hans Schack's overtagelse af Schackenborg, ses blandt grevskabets fæstere en Hans Petersen Brink, der i landgilde skulle svare 1 tønne smør, 1 svin og 1 tønne havre (halvårligt) til Schackenborg. – Gården "Brink" ligger på grænsen mellem Daler og Møgeltønder sogn, og skrives skiftevis til det ene eller andet sogn, hvilket selvsagt kan give anledning til flere misforståelser!

Senere ved brev af 25.5.1989 supplerer Grove-Stephensen med: Det står fast, at grev Schack i 1661 fik skøde på bl.a. ejendommen Brink "ved Aaen" i Møgeltønder. Det var ikke nogen almindelig ejendom, for den blev drevet uden for landsbyfællesskabet. Det var en udpræget studeejendom, der gav et overordentligt godt udbytte til fæsteren, der i 1661 hed Hans Petersen Brink. Han må være død omkring 1670 fordi det da, efter landsarkivar Peter Christian Iversen's artikel i Sønderjyske Aarbøger 1942 og 1943 på siderne 58-109 og 50-110; - blev tilbudt birkefogeden Peter Jensen, at overtage fæstet af gården Brink

I Grove-Stephensen's brev af 1.8.1989 til Arne Brinch, kredser han stadigvæk omkring Hans Petersen Kromand og skipper i Daler Østerby, hvor han døde uden alder den 26.7.1707 og blev begravet den 31.7.1707 på Daler Kirkegaard. Han var gift i Møgeltønder Kirke Exaudi 1671 med Maren Poulsdatter, men de ses ikke nævnt i forbindelse med gården Brink ?.

Om denne slægt, hvis efterkommere senere bærer navnet "Brink" findes der meget bevaret i ovenstående korrespondance, men den må antages, at være en anden end den, som jeg vil efterfølge herunder!

I brev fra Grove-Stephensen af 11.1.1990, oplyser denne at gården Brink i Møgeltønder ved Matriklen 1688 fik sit gamle hartkorn (fra 1664) på 13-2-2-2 reduceret i 1688 at være på 11-7-3-0. – Der er altså tale om en meget betydelig gård, hvis ovennævnte skat fra 1661 slet ikke står mål med dette hartkorn, hvorfor jeg må antage, at Hr. Grove-Stephensen blander to gårde sammen!

Derimod passer ovennævnte skat (landgilde) bedre med gården i Daler Østerby, hvis hartkorn 1664 var på 3-0-0-0 og i 1688 ændredes til 4-0-0-0, og hvis fæstere da var Hans Hansen og Hans Thomsen (måske far og søn). Til slut peger Grove-Stephensen på en artikel i Sønderjyske Årbøger 1988 side 159-229, hvori nævnes delefogeden Niels Brink, der også ses i samme årbog 1984 side 13 til 47, i en sag om præsten Anders Vedel i Daler og dennes strid med bønderne i sognet.

I Sønderjysk Månedsskrift 1944 side 189-195 ses artiklen "Træk af Ballum Sogns Historie indtil 1660" af Peter Kr. Iversen (heri nævnes Brink flere gange). – I værket "Trap Danmark" 4.udgave, bind-IX side 322 nævnes Ballum m.fl. sogne, at høre under grevskabet Schackenberg. Om sognet Ballum ses side 340-343. I "Trap Danmark" 5.udgave læser man om Ballum sogn og Brink side 657-661, således side 657 "Brinkmøllegd. (1662 Brincs Mølle).

Det sidste brev, som jeg vil omtale er dateret 11.4.1997 og er fra arkivar Axel Lilleør, Kornvænget 4. 8800 Viborg (86.62.50.33), og stilet til Arne Brinch, Pansvej 8. 2680 Solrød Strand. I dette brev skriver Axel Lilleør, at vielsen i Daler Kirke den 15.1.1708 imellem Anders Hansen Brinch af Østerby og Ingeborg Andersdatter af Gærup, er første gang man ser navnet BRINCH brugt i denne slægtsgren!

Tandlæge Ove Brinch, Frederiksberg der også er ud af slægten fra Varde, har fra sin mor Agnes Friis modtaget en anetavle, der også tager udgangspunkt i ægteparret fra Østerby i Ballum sogn. Og tilsvarende opfattelse deler også Bent Simonsen, Østergade 79.I. 6270 Tønder (74.72.33.26). Samt direktør Olufsen fra "Bang & Olufsen" i Struer, der også er efterkommere fra samme Brinch slægt fra Daler sogn. Overlærer Hans Fangel, Skolevænget 6. 6840 Oksbøl (75.27.16.88) har også arbejdet med slægten i en årrække!

Sluttelig skriver Axel Lilleør, at i Brinks Mølle i Ballum sogn, får mølleren Hans Pedersen og hans hustru Karen, der boede i Husum, en søn Anders Hansen, døbt i Ballum Kirke 1688, og en søn Peder Hansen døbt i Ballum Kirke den 19.juni 1698.

En 99% sikker afklaring af, hvem af de to møllere i henholdsvis Daler og Ballum, som er den rigtige far til senere møller i Varde Anders Hansen Brinch, finder vi aldrig, skriver Axel Lilleør der til daglig har sin gang på Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg!

Herover ses nedkopieret side fra "Daler Kirkebog" fra årene 1681 og 1682. Original i Landsarkivet for de Sønderjyske Landsdele i Aabenraa.

Proband:

Agnes Elisabeth Nielsen

er født i "Allerup Præstegaard" den 10.6.1897. Gift i Sneum Kirke den 29.9.1918 med gårdejer Jeppe Andersen, der er født i Hauge ved Tistrup den 28.3.1890. Han overtog sine forældres gård "Torrupgaard" ved Allerup i Tjæreborg sogn i 1918 og døde Vestergaardsvej 1 i Tjæreborg 4.6.1982. – Nu bor Agnes sammen med en datter i huset på Vestergaardsvej 1. 6731 Tjæreborg (1984). – En søn har nu overtaget Torrupgaard. Agnes har skrevet en artikel i "Fra Ribe Amt" 1962 side 467-.

Forældre:Niels Sørensen Nielsen

er født i Oxby den 21.3.1853 og døde i Tjæreborg den 28.1.1920. Han var sognepræst for Sneum og Tjæreborg sogne i Skast herred fra 1888 til 1918. – Læs i øvrigt en spændende artikel om ham i bogen "Tvillingesogne af Geest og Marsk: Sneum og Tjæreborg" bind-1, af Jens Kusk m.fl., udgivet Es-bjerg 1971, side 85. - Heri ses også foto af Niels S. Nielsen. – Han har skrevet en artikel i "Fra Ribe Amt 1916" side 328- om "Træk af livet i Ho-Oxby".

Gift i Gl. Oxby Kirke 27.11.1877 med pigen:

Birgitte Christine Hansen

der er født i "Vestgaarden" i Blaavand den 20.12.1857 og døde som præsteenke i Tjæreborg den 9.11.1939, og blev begravet på Tjæreborg Kirkegaard, hvor sognet rejste en stor mindesten over dem. – De havde selv 10 børn, hvoraf Agnes var den yngste, senere fik også to børn i pleje, som de senere adopterede. – Kilde: GRN-1-494 side 38-45, samt de relevante kirke-bøger fra ovennævnte sogne.

Bedsteforældre:Clemen Nielsen

er født i Oxby den 21.5.1813 og døde der 28.11.1898. Han var skibsejer og skipper. Han boede i Øster Oxby

Gift 2.gang i Oxby Gl. Kirke den 3.12.1848 med:

Mette Kirstine Nielsdatter

der er født i Oxby den 22.10.1828 og døde i Øster Oxby den 9.1.1904.

Peder Søren Hansen

er født i Øster Oxby den 28.10.1818 og døde i "Vestgaarden" i Blaavand, Oxby sogn den 4.4.1901. – Han var først en årrække sømand, derefter gårdmand og fra 1845 møller i Blaavand. Om møllens historie læs da "Fra Ribe Amt 1916" side 328 om træk af livet i Ho-Oxby!

Gift i Oxby Gl. Kirke den 15.1.1851 med pigen:

Maren Christine Hansdatter Brinch

der er født i et hus på "Engvei" i Oxbøl 22.9 og døbt i Aal Kirke den 24.10.1819. Hun døde i Blaavand den 17.11.1887.

Kilder: Kirkebøgerne og Agnes Andersens samlinger i GRN-1-494 side 38-45.

I Agnes Andersens optegnelser hedder det et sted: "Min Mor har fortalt mig, at Forfatteren H.C. Andersen under sit Ophold i Ho Præstegaard ogsaa besøgte mine oldeforældre, Møller Hans Brinch og Hustru i Blaavand"!

En henvendelse her i foråret til Odense Bys Museer, for at få dette bekræftet, da der samtidig blev fundet et fotografi med digteren i Ho Præstegaard, faldt negativt ud. Men museet skrev i det mindste, at man ikke have alle H.C. Andersens rejsedagbøger, så tvivlen kommer os vel til gode?

Men, hvorfor skulle Agnes Andersens citat være ukorrekt, så jeg tror hendes oplysning er rigtig; – og Blåvandshuk var i hver tilfælde allerede dengang en "sensation", og ikke mindst møllen, som motiv for de mange kunstmålere, som gæstede egnen allerede i slutningen af 1800'tallet.

I øvrigt fortæller Agnes Andersen, at Blåvand Mølle er flyttet flere gange, sidst da aner 6 & 7 overtog den i 1845, hvor de genopførte den.

Oldeforældre:(8) Niels Jensen Sørensen

er født i Oxby og døbt der 11.2.1776. Han døde som selvejer-gårdmand i Oxby 12.1.1868.

Gift i Oxby Kirke den 7.11.1800 med:

(9) Maria Kirstine Nielsdatter

er født i Øster Oxby og døbt i Oxby kirke den 19.5.1777 og døde i Oxby den 8.4.1860. Begravet på Oxby Kirkegaard den 15.4.1860.

Kilde: "Ane- og efterslægtstavle for gårdejer John Hansen Pedersen og hustru Kirstine Nielsine Jessen i "Hebogaard" i Oxby sogn" af Gert Ravn Nørgaard, udgivet Aal 1982, side 60.

(10) Niels Andersen Frandsen

er født i Oxbye og døbt i Oxby Kirke den 3.8.1794. Han var selvejergårdmand og fisker. Drukned sammen med hele bådelauget ved Blaavand den 23.11.1843.

Gift i Oxby Kirke den 11.5.1817 med:

(11) Mette Pedersdatter

der var født i Øster Oxbye, og døbt i Oxby Kirke den 14.3. 1792. Hun døde i Oxby den 9.7.1862.

Kilde: "Da 23 Mand druknede ud for Blaavand og Vejers den 23. November 1843" af Janus Andreassen, udgivet Varde.

(12) Hans Johnsen

er født i Nørre Oxbye og døbt i Oxby Kirke den 7.5.1784. Han var selvejergårdmand og fisker i Oxby. Han druknede på havet under fiskeri ved Blaavand den 23.11.1843.

Gift 1.gang i Oxby Kirke den 8.11.1812 med:

(13) Gunder Nielsdatter

der er født i Øster Oxbye, og døbt i Oxby Kirke den 19.9.1784, og døde i Øster Oxby den 10.7.1828.

Kilde: "Da 23 Mand druknede ud for Blaavand og Vejers den 23. November 1843" af Janus Andreassen, Udgivet Varde. – Hans Johnsen's forældres anetavle ses i bogen: "Ane- og efterslægtstavle for gårdejer John Hansen Pedersen og hustru Kirstine Nielsine Jessen i "Hebogaard" i Oxby sogn" af Gert Ravn Nørgaard, udgivet Aal 1982. Se da side 65 nr. 54 og 55!

(14) Hans Andreas Johansen Brinch

er født i Sønderballe den 3.7.1794 og blev døbt i Ho Kirke den 10.8. Han blev båret til dåben af Hans Hansen Brinch's hustru af Orten. Faddere: Hans Hansen Brinch. Captain Anders Pedersen af Weiers. Peder Hansen i Sønderballe og Karen Sørensdatter i Nørreballe. – Han var rokkedrejer, blev så møllebygger og sidst Møller i Blaavand, hvor hans svigersøn-ner hjalp ham både med byggeriet og arbejdet derefter i møl-len. Han døde i Blaavand den 16.2.1873. Der findes et silhuet-klip af ham og hans hustru i privat eje i Blaavand.

Gift i Nordby Kirke på Fanø den 30.10.1817 med pigen:

(15) Birthe Christine Friderichsdatter Schröder

der er født i et hus på "Engeveÿ" i Oxbøl, og døbt i Aal Kirke den 8.10.1797. Båret af Peder Jensens hustru af Markskield. Faddere: Sergent Schröder ved Engeveÿ. Jacob Hansen fra Børsmose. Ole Jessen fra Hjerting. Thue Hansen fra Hesselmed Mølle. Ole Pedersen fra Grærup. Peder Pedersen fra Markskield. Benedicta Schröder ved Engeveÿ. Karen Pedersdatter fra Markskield. – Ved Folketællingen 1891 i Aal sogn er hun plejedatter hos mosteren på Engeveÿ, mosteren er da boende hos hendes forældre, der da er

pensionister. Hun døde i Blaavand den 10.8. 1884, som enke-kone på aftægt. I kirkebogen kaldes hun ofte for "Birgitte".

Deres efterslægt er meget betydelig, i såvel Danmark, som i udlandet. – Blandt deres børn er datteren Christiane Frederikke Brinch, født i Fredtoftus, Aal sogn den 21.10.1835. Hun var gift 2.gang med gårdejer i Blaavand Christen Jepsen – deres datter Mette Cathrine Jepsen, født "paa Blaavand" den 29.4. 1867, har skrevet en mindebog med titlen: "Erindringer fra Ve-steregnet", som blev udgivet i 1991 (bogen kan endnu købes). Den indeholder mange oplysninger om slægtens virke i Blaavand i perioden 1850-1920, og kan varmt anbefales at læse.

Kilder: Kirkebøger. Folketællinger. Private optegnelser om slægten BRINCH i Ho-Oxby Sognearkiv, Blåvand Aktivitetscenter. 6857 Blåvand. – Mine samlinger i GRN-2-53-07 og 2-178-04, samt bogen "Fra Ribe Amt 1962" side 467-472.

Tipoldeforældre:

(28) Johannes Hansen Brinch

er født i Orten, Varde Landsogn og døbt i Varde Sct. Nicolai Kirke den 13.2. 1763 (efter inskription på sølvdåbsbæger). Ved Folketællingen 1787 er han i Nr. Hebo i Janderup sogn, som skoleholder, 24 år gammel og ugift. Ved Folketællingen i 1801 er han og hustruen i Sønderballe, Ho sogn, som "Huusmand med nogen Jord og tillige Skoleholder". I husstanden ses deres børn at være: Laust Brinch 9 år, Hans Brinch 7 år, Ove Brinch 5 år, Anna Maria Brinch 3 år. Samt Opholdsken efter 1.ægteskab Karen Jensdatter Foss, der får hospitalskost. Og hendes søn Jens Andreas Lauritzen Foss, der er 18 år og farer som matros.

Han blev skoleholder efter svigerfaderens død i Sønderballe fra omkring 1791. I 1802 blev han kaldet til sognedegn og kirkesanger i Vejen, som han forrettede til sin død den 27.5.1822.

Gift i Ho Kirke den 6.1.1792 med pigen:

(29) Christiane Marie Foss

der er født i Sønderballe og døbt i Ho Kirke den 19.7.1770. Hun døde i Vejen Degnebolig den 27.11.1839.

Kilder: Kirkebøger for Ho-Oxby Sogne. Folketællingerne 1787 og 1801. – Grundtegning af Ho Skole, se da i Vardesyssel Aar-bog 1985 side 70-73. – "Vejen Sogn i Malt Herred" af Søren Alkærsig, udgivet Vejen 1938-41, se da side 242-245. – Brev-veksling med Agnes Andersen i Tjærebog i GRN-1-494.

(30) Johan Friderich Schröder

er født i Rolfsted sogn på Fyn, og døbt i Rolfsted Kirke den 17. 1.1779. Han døde i Nordby på Fanø den 12.9.1870, 92 år gammel. – Foto findes af ham i N.M. Kromann's bog om Fanø.

Han nævnes i Folketællingen 1801 i Mosevraa, Oxby Sogn, som "Husmand med noget Jord, gaar i Dagleie". Det har været små kår, idet deres eneste barn er plejedatter hos mosteren i Fredtoft i Aal sogn, samtidig var han rokkedrejer i hjemmet i Mosevraa, et erhverv der gav dem økonomisk overskud. I 1803 ses han som skibstømre i Sdr.Ho på Fanø. I 1806 købte han Lorentz Holst's Skibsværft i Nordby på Fanø, som han solgte til Christian Mechlenborg i 1849.

I hans tid som skibsværftsejer byggede han sammen med sine medarbejdere mere end 100 skibe fra værftet i Nordby. Han var en meget driftig mand, hvilket bl.a. fremgår af N.M. Kromann's bog "Fanøs Historie" udgivet Esbjerg 1933-34 (bind I-III), hvor han bl.a. ses på siderne i bd-1: 116,229,428. Og i bd-2: 265,300,302,312,342,343,362. Samt i bd-3: 195. – Kromann skrive et sted, at Johan Friderich Schröder stammede fra Kerteminde, hvilket altså ikke stemmer overens med hans fødselsdataer!

(31) Maren Jacobsdatter

der er født i Kirkeby Henne sogn, og døbt i Henne Kirke den 18.5.1766. – Død i Nordby på Fanø den 19.7.1850. – Der findes et skifte efter dem i Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg. – I "Aal Hovedkirkebog 1726-1815 for Trolovede og Viede" side 36a-b læser man: "1792, Løverdagen den 15. April blev Johan Friderich Schröder fra Engvei og Maren Jacobsdatter fra Børsmose Trolovede og den 24de May derefter Copulerede".

Kilder: Agnes Andersen i Tjæreborg. Brevveksling med Hans Brinch Hansen i Outrup 1987 (GRN-2-53-07).

2 x Tipoldeforældre:

(56) Hans Hansen

er født i Janderup By, og døbt i Janderup Kirke den 15.2.1705. Han var gårdfæster i "Øster Orten" i Varde Landsogn, gården tilhørte "Varde Bro", og havde et hartkorn på 4-7-3-2½. Han omkom ved en ulykke i laden på hans gård den 12.1.1767, begravet fra Sct. Jacobi kirke 20.1. (Skiftet er udstedt den 24.4.1767 på Varde Rådstue og ses i "Overformynderi Protokollen", nu i Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg). Af skiftet fremgår det, at hver af sønnerne arvede 27 rdl. 2 mark og 9 7/11 skl., mens døtrene måtte nøjes med 13 rdl. 4 mark og 4 9/11 skl.

Gift i (Varde) med:

(57) Anne Marie Andersdatter Brinch

hun er født i Varde, og døbt 3'die påskedag i Sct. Jacobi Kirke (29.3.1723). Hun døde 4.5.1790 i gården i "Øster Orten", Varde Landsogn, og begravedes på Sct. Jacobi kirkegård i Varde den 4.5.1790, da 67 år gammel.. – Hun var gift 2.gang i Varde 17.6.1767 med efterfølgeren i gården, Mads Nielsen, der også nævnes i ovennævnte skifte, hvor børnene angives at være: Anders 9 år, Hans 7 år, Johannes 4 år, Ingeborg 21 år, Anna 18 år, Sidsel 17 år, Inger 15 år, Johanne 11½ år. Som formynder for børnene er farbroderen Anders Hansen i Janderup.

Uddrag af skifte efter ane-57:

Skifteforretning efter Mads Nielsens Hustrue Anna Marie i Orten begyndt og sluttet den 10. Juli 1790. Her indfandt sig i Hans Hansen Brinch's gård på Varde Broe-gods i Orten, hvor aftægtsmand Mads Nielsens Hustrue Anna Marie Andersdatter Brinch, ved døden afgik den 4. Mai sidstleden. Herredsfoged Fogtmann fra Varde, som har påtaget sig at holde skiftet efter hende, fordi magistraten i Varde ingen skifteprotokol haver, og altså ei imod de Kongelige Forordninger kan forrette det, med tvende vurderingsmænd, for at forrette dette skifte til en lovlig deling imellem enkemanden og den afdødes arvinger, hvilke ere:

1. Ingeborg Hansdatter, som var i ægteskab med Coert Christensen i Nebel, men er død og har efterladt 3 nulevende børn, som er: a. Anna Coertsen 13 ½ år, b. Hans Christian Coertsen 11½ år, c. Andreas Coertsen 9 år gammel.
2. Sidsel Hansdatter i ægteskab med Povel Jacobsen i Nebel.
3. Inger Hansdatter i ægteskab med Ole Christensen Lohmann i Hyllerslev.
4. Johanne Hansdatter forhen i ægteskab med klejnsmed Peder Christian Olesen Lohmann i Varde men død og efterladt sig en søn Hans Pedersen 7½ år gammel.
5. Hans Hansen Brinch, 29 år, gårdmand her i gården i Orten.
6. Johannes Hansen Brinch, 27 år gammel og skoleholder i Hoe.

Til stede ved skifteforretningen var Enkemanden og arvingerne nr. 5 og 6, samt nogle af de øvrige mænd.....(fortsættes i bogen "Brink Slægten", der ses i kilder herunder).

Kilder:

"Janderup-Billum Kirkebog I. 1637-1767 fødte & døbte" af Gert Ravn Nørgaard, Aal (side 67).

"Varde Landsogns Historie" af Ole K. Jessen, udgivet Varde 1963. Se side 11-12 og 68.

Kopier af "Overformynderiet i Varde" i arkiv nr. 2-41-23c og 23k.

"Janderup og Billum Sogne", udgivet Janderup 1982, bind-2 side 283 (matr. 16).

"Brink Slægten fra Varde Landsogn" af Sydjydsk Slægtsforskning, udgivet Kolding 1976.

(58) Laurids Jensen Foss

han er født i Sønderho Præstegaard, og døbt i Sønderho Kirke den 6.5.1729. Død i Sønderballe og begravet på Ho Kirkegård den 28.3.1791, 62 år gammel. – Han var kirkesanger i Ho og Oxby kirker, samt sognedegn i begge sogne til sin død.

Gift i Ho Kirke 25.10.1765 med pigen:

(59) Karen Jensdatter Brinch

hun er født i Varde ca. 1744 (KB defekt). Trolovet i Ho Kirke den 19.9.1765. Forlovere ved vielsen var Jens Brinch og Søren Graversen. – Hun døde i Vejen Degnebolig den 17.9.1828, hvor hun boede på aftægt hos datteren og svigersønnen, den 17.9.1828

Kilder:

"Ho Kirke gennem fem Aarhundreder" af J. Andreassen, Varde 1948, side 52-53 (præst nr.9).

"Ho-Oxby Hovedkirkebog 1700-1804" (original i Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg).

"Lønne, Ål, Ho, Oksby" udgivet af Nationalmuseet 1987, heri fotos af Ho Skole og kirkerne, hvori Laurids Jensen Foss har undervist og sunget.

(60) Johan Richard Eberlin Schröder

Er født ca. 1733, og døde i "Fredtoftus" i Sønderbøl den 7.11.1817, og begravdes på Aal Kirke-gård den 15.11. I kirkebogen står "Havde mange Aar været Sergent i Kongelig Tjeneste, nu Pensionist og Huusmand i Sønderbøl, 84 Aar Gammel". – Han døde i "Fredtoftus" der ligger i Sønderbøl!

Om hans militære løbebane ved vi ikke meget, kun at han en tid forretter tjeneste ved Odense Garnision. Kromann nævner i sit værk, at han var i Kerteminde 1780, og senere kommer han altså til det 2. Jydske Infanteriregiment, som lå i garnision i Fredericia. I Regimentshistorien på side 160 plance IV ses et billede af en underofficer / sergent i 1763! Forsvarets Arkiver i København skriver i et brev til mig i 1982, at hans slutstilling bestod i, at opspore "bortrømte soldater fra Regimentet i Fredericia, samt føre tilsyn med Landmilitsens uddannelse i landsognene".

Det fortælles således, at han som pensionist oprettede den lokale "Skytteforening" under slaget på Rheden i København 1801, hvor han også iværksatte baunevagt ved både "Sdr. Baun" og "Nr. Baun" i Aal sogn.

I hans fæstebrev på "Fredtoftus" i Aal sogn 29.9.1793, læser man bl.a., at han var sergent under 2. Jydske Infanteriregiment. Til huset hørte lidt jord, nemlig 1 skp., herfor svarer han hvert år til Martini Dag 1 Rixdaler i Landgilde (skat), samt forretter hvert år 12 dages gangarbejde til Hesselmed.

I tilknytning til fæstebrevet blev der også udført en "Syns og Taxationsforretning af 10.4.1793", som fortæller, at stuehusets længde var på 6½ fag liggende øst-vest. Da huset var noget misligholdt, blev der afsat penge til reparation og arbejds løn af dette.

Gift (på Fyn) med:

(61) Christina Christensdatter

hun må være født ca. 1746 og døde som aftægtskone hos svigersønnen Hans Brinch i Fredtoftus i Sønderbøl den 4.1.1834, 87 år gammel og begravet på Aal Kirkegård den 12.1. – De har en meget stor efterslægt på Fanø og på fastlandet!

Kilder:

"Aal Sogns Kirkebøger". – "Ane- og efterslægtstavle for gårdejer John Hansen Pedersen og hustru Kirstine Nielsine Jessen i "Hebogaard" i Oxby sogn" af Gert Ravn Nørgaard, Aal 1982, side 64.

"12. Bataillons Historie 1679-1929" af Hector Boeck, København 1929, side 160, plance-4.

Brev til Forsvarets Arkiver, (1982 om J.R.E.Schrøder's tjeneste), Rigsdagsgården 9. 1218 Kbh.K.

"Fanøs Historie", N.M. Kromann, Esbjerg 1934, bind-II side 300.

"Hesselmed Gods Fæsteprotokol 1725-1808" pag. 149b-150b (kopi i Lokalhistorisk Værksted)

(62) Jacob Hansen

Han er født ca.1731. Ved sin 1.vielse var han "af Hennegaard". - Gift 2.gang i Aal Kirke den 27.10.1768, som enkemand af "Kiercebye, Henne Sogn" (Trolovet i Aal Kirke 6.4.1768 uden fornavn?) med Karen Pedersdatter af Børsmose. – Ved Folketællingerne 1787 og 1801 hedder hun ejendommeligt nok "Mette". 1787 er han ude at sejle på langfart. Og ved i 1801 har de "ophold" (aftægt) hos selvejergårdmand Christen Nielsen i Børsmose (matr. nr. 1 med et hartkorn på 3-1-1-1). – Han døde i Børsmose, og begravedes på Aal Kirkegård den 8.7.1804 uden

aldersangivelse. – ”Mette” døde på aftægt i Grærup, og begravedes på Aal Kirkegård den 1.11.1812, 95 år gammel!

Gift 1.gang i Henne Kirke den 13.7.1764 med:

(63) Birgitte Gundesdatter

Hun er født i Houstrup og døbt i Henne kirke den 12.11.1741. Død af en ukendt sygdom i Kirkeby, og begravedes på Henne Kirkegård 24.6.1767, da 26 år gammel.

Kilder:

”Henne-Lønne Sognes Kirkebog 1682-1765” af Fritz Schönwandt, Gentofte 1992.

”Henne-Lønne Hovedkirkebog 1765-1814” (kopi i Lokalhistorisk Værksted).

”Om Henne Sogn gennem tiderne” af Evald Kappelskov, udgivet Stausø 1969.

”Folketællingen 1801 for Aal Sogn, Børsmose Bye” side 20, familie nr.2.

”Bygningsskatten 1802 for Vester Horne Herred, Aal sogn” (Rigsarkivet: RTK 462.175).

”Kirkerne i Kvong, Nr. Nebel, Lydum, Henne” af Nationalmuseet 1987. Side 1239-1272.

”Aal Sogns Hovedkirkebøger” (kopier i Lokalhistorisk Værksted).

3 x Tipoldeforældre:

(112) Hans Hansen

Han var fæstegårdmand i Janderup By, af gård IX.b med et hartkorn på 3-3-2-0½, og som senere fik matr.nr.16. Hans Hansen døde i Janderup By og begravedes på Janderup Kirkegård den 3.5.1724, uden aldersangivelse. – Han efterfulgtes vist af sønnen Anders Hansen i gården, der ses som for- mynder for brorbørnene i Øster Orten 1767!

Gift i Janderup kirke 4.11.1694 med:

(113) Mette Clausdatter

Kilder:

”Janderup og Billum Sogne” udgivet Janderup 1982, side 283.

”Janderup-Billum Hovedkirkebog 1637-1767”, pag. 236b. – Samt:

”Janderup-Billum Kirkebog 1. 1637-1767 fødte & døbte” af Gert Ravn Nørgaard, udgivet Aal 1993.

(114) Anders Hansen Brinch

Han var mølleeejer i Varde og døde der den 16.11.1724. – Om hans herkomst formodes det, at han er født på gården ”Brinch” i Ballum sogn, i hvis nærhed stod flere vejrmøller kaldet ”Mølby”. – Det antages, at en af disse vejrmøller har hørt under ”Brinch”, og at det her at de to brødre har lært møllehåndværket af deres far (?)

Andre kilder mener, at familien stammede fra gården ”Brinch” på grænsen mellem Daler og Møgeltønder sogne; men da det var en fæstegård under Schackenborg Gods betød det, at bondesønner derfra generelt var stavnsbundet og ikke kunne forlade gården uden Lensgreve Schack’s samtykke, hvilket han sjældent gjorde, for så mistede han jo en veluddannet og god arbejdskraft. – Dog ved vi fra Matriklerne, at Hans Schack også ejede bøndergods i Ribe amt, så man ved jo aldrig, om de trods alt har fået ”fripas” – se i øvrigt denne artikels første sider, hvor denne problemstilling er indgående behandlet!

Anders Hansen Brinch kom sammen med sine to brødre til Vardeegnen. Således broderen Mads Hansen Brinch til Alslev Mølle, og den anden bror Peder Hansen Brinch, blev kromand på Fanø.

Gift med:

(115) Magdalene Mathiasdatter

Hun døde i Varde den 19.4.1724.

I Anders Hansen Brinch’s tid som møller i ”Varde Vejrmølle”, lå møllen på ”Arnbjerg”. Han solgte møllen 6.7.1724 til skipper Søren Jessen i Hjerting, Guldager sogn. Salgssummen var på 500 Rigs- daler Courant. – Skifteforretningen var ikke afsluttet med kreditorerne på Varde Rådstue så sent som den 14.2. 1725, idet der havde meldt sig flere kreditorer til boets midler!

Kilder:

Brevveksling 1766-82 med købmand Abild i Daler. Besøg hos afdøde godsforvalter Davidsens datter i Møgeltønder, hvor jeg gennemgik hendes fars privatarkiv.

”Brinch Slægten fra Varde Landsogn” af Sydjysk Slægtsforskning, Kolding 1976. – ”Brink Slægten fra Varde Landsogn om Mads Hansen Brink og hustru, deres forfædre og efterkommere” af Sydjysk Slægtsforskning. Vejlevej 57. 6000 Kolding.

”Varde Byfogedarkiv” (kopi i Varde Lokalhistoriske Arkiv, Torvet 7. 6800 Varde).

”Varde Bys Historie” ved Carl Lindberg Nielsen, udgivet Varde 1942. Se side 169.

(116) Jens Lauritzen Foss

Er født i Pjedsted Præstegård den 18.12.1697. Demitteret fra Akademiet i 1719. Efter at havde undervist børn i forskellige

Præstegården i fem år, og i Ribe Latinskole i omtrent tre år, blev han den 28.2.1727 kaldet til medhjælper og efterfølger for Christian Engelstoft og til sognepræst den 22.5.1739 for Sønderho menighed, mod at give forgænger en årlig pension. – Han døde i Sønderho den 6. april 1749.

Gift i Sønderho Kirke den 2.5.1728 med pigen:

(117) Mette Margrethe Engelstoft

Hun var født Sønderho Præstegård den 10.9.1707, og døde i Sønderho den 11. april 1785. – De fik i deres ægteskab 9 børn, som i dag har mange efterkommere.

Kilder:

”Fanø’s Historie” af N.M. Kromann, udgivet Esbjerg 1934. Se bind-2 side 494-495.

”Wibergs Danske Præstehistorie” (Sønderho) bind-III, side 274.

”Sønderhoslægter 1630-1987” af Anne Marie Grønnegaard, udgivet Amager 1987. Bind-III, side 1251 (efterslægtstavle for Foss-linien).

”Fanø’s Historie” af N.M. Kromann, udgivet Esbjerg 1934. Se bind-2 side 493-494.

”Danmarks Kirker, Kirkerne på Fanø” af Nationalmuseet, København 1991 (se Sønderho Kirke).

(118) Jens Andersen Brinch

Han er født den 13.3.1716 i Varde. – I 1749 er han møller i Ho, og får et barn døbt i kirken den 16.11. – I 1765 var han forlover ved sin datters vielse i Ho kirke. Ved Folketællingen 1787 lever han på aftægt hos datteren og svigersønnen i Sønderballe i Ho sogn, da 69 år gammel. Han døde 15.1 i Sønderballe, og blev begravet på Ho Kirkegård den 24.1.1790, da 70 år gammel.

Gift i Varde med:

(119) Anne Jensdatter

Hun er født ca. 1720 i Orten i Varde landsogn. – Hun døde i Sønderballe, Ho sogn den 3.6.1784, 64 år gammel. – Sognepræsten Christen Thomsen Christensen i Ho har lavet en farvelagt akvarel af den gamle mølle og møllegård i Sønderballe 1855 (original på Varde Museum). Et aftryk af denne akvarel kan ses i Nationalmuseets bog herunder.

Kilder:

Brevveksling med Agnes Andersen, i GRN-1-494 side 38-45.

”Ho-Oxby Hovedkirkebog 1700-1804”, samt Degnens eksemplar fra samme periode.

”Danmarks Kirker, Ribe Amt” af Nationalmuseet, København 1987, hæfte-16 side 1352 (møllen).

(126) Gunde Hansen

Er født i Houstrup 16.. , Henne sogn og døde også der (defekte kirkebøger). - Han var gårdmand og fæster under Hennegaard Gods, af gården matr.nr.9a i Houstrup, hvis hartkorn i 1748 var på: 1-7-2-2. Han nævnes også ved flere lejligheder som skrædder og ejendomsvurderingsmand for Henne-gaards skifteforvalter. - Gården var i familiens besiddelse indtil 1905!

Gift i Henne Kirke den 24.1.1724 med:

(127) Maren Nielsdatter

Der er født i ”Gammeltoft” i Henne sogn fredag den 25.juni 1700. Hun døde på aftægt hos sønnen Niels Gundesen i Houstrup 22.4.1781, da 80 år og 9 måneder gammel.

Kilder:

”Om Henne Sogn Gennem Tiderne” af Evald Kappelskov, udgivet Stausø 1969, side 238.

”Henne-Lønne Sognes Kirkebøger 1682-1765” af Fritz Schönwandt, Gentofte 1992.

”Henne-Lønne Sognes Hovedkirkebog 1682-1814” (kopi i Lokalhistorisk Værksted).

”Hennegaard Gods Jordebog 1748” (kopi i Lokalhistorisk Værksted).

4 x Tipoldeforældre:

(228) Hans Petersen

Han ses som fæster af Brink Ladegaards mølle i Ballum sogn ved Matriklen 1688. – Gården nævnes første gang i 1379 (”Brincke”), og var tidligere en adelsgård, der ligesom resten af sognet hørte under Kongeriget Danmark indtil 1864. Inde i Ballum Kirke ses en gravsten over et ægtepar fra ”Brincke” før 1536. – I Ballum var der tidligere anløbsbro for skibsfarten i Vadehavet og overfarten til Rømø.

Kilder:

”Trap Danmark”, 4.udgave, udgivet København 1930. Se bind-9 side 341-342.

”Rømø’s Historie” af H.E. Sørensen, udgivet Melbyhus 1982.

”Kirke og Sogn i Fortid og Nutid” af Niels Munk Plum, udgivet Odense 1953. Se da bind-1 Ribe Stift, side 7-10.

”Voldsteder i Danmark – en vejviser” bind-2 af Rikke Agnete Olsen, m.fl., udgivet Herning 1999, side 229 til 230.

Brevveksling med købmand Abild i Daler (samling i Lokalhistorisk Værksted). Samt indledningen til denne artikel her!

(232) Laurids Davidsen Foss

Er født i Ribe Sct. Catharine Præstegaard den 12. 8.1643 og døde i Pjedsted Præstegaard 1704 (Pjedsted ligger i Holmans herred, Vejle Amt). – Han var student fra Ribe 1662. Blev hører og cantor ved Ribe Sct. Catharine kirke juli 1669. Ordineret til sognepræst for Pjedsted-Gaarslev pastorat den 5.juni 1672, hvor han var til sin død. – Gift 1.gang med en N.N. der døde i Pjedsted Præstegaard ca. 1690.

Gift 2.gang i Ørum Kirke den 7.oktober 1690 med:

(233) Anna Kirstine Nielsdatter Sommer

Der er født i Ørum Præstegaard 1667 (Ørum ligger i Bjerge herred, Vejle amt). De fik sammen to sønner der blev præster i henholdsvis Sønderho på Fanø og i Grindsted.

Kilder:

”Wibergs Danske Præstehistorie” bind-2 side 558.

(234) Christen Olufsen Engelstoft

Er født i Ribe 1670 og døde i Sønderho Præstegaard 17.11.1742. Han blev student fra Ribe 1690, og ordineret til sognepræst i Sønderho den 20.8.1695, efter sin afdøde svigerfar. – Han var en meget velhavende og driftig mand, således ejede han Sønderho Kro med eneret på spiritus- og ølbrygning, og i 1702 byggede han Sønderho Mølle. Derudover havde han et større landbrug. Han ejede også strandretten på hele Fanø og et stykke op ad Vestkysten til Nymindégab; ikke mærkeligt, at han ofte lå i retslig strid med Fannikkerne, hvoraf mange af disse retssager er bevaret i Landsarkivet.

Gift i Sønderho kirke 1695 med pigen:

(235) Anna Nielsdatter Stuch

Der er født 27.juli 1669 og døde i Sønderho Præstegaard den 1.april 1747. De fik 10 børn, hvoraf flere blev præster. – Han var velhavende og bekostede en del inventar til kirken, hvoraf flere af

disse er gengivet i fotos i Nationalmuseets bog (se under "kilder" herunder).

Kilder:

"Wibergs Danske Præstehistorie" bind-3 side 274.

Brevveksling med Hans Brink i Outrup, Agnes Andersen i Tjærborg og Hans Smidt Nielsen i Varde.

"Kirkerne på Fanø" udgivet af Nationalmuseet 1991, side 2162 og følgende sider.

"Kirke og Sogn i Fortid og Nutid" af Niels Munk Plum, Odense 1954. Bind-2 om Ribe Stift, da side 505.

"Fanø's Historie" af N.M. Kromann, udgivet Esbjerg 1934, bind-2 side 493-494.

"Sønderhoslægter 1630-1987" af Anne Marie Grønnegaard, udgivet Amager 1987, bind-3 side 1250 og efterfølgende sider.

"Patriciske Slægter", Femte Samling.

(236) Anders Hansen Brinch

Han er den samme, som ane-114 her i årbogen side 20-21!

Gift med:

(237) Magdalene Mathiasdatter

Hun er den samme, som ane-115 her i årbogen på side 21!

(252) Hans Christensen

Han var bolsmand og fisker i Houstrup ved Matriklen 1681, og 1688 reduceredes bolets hartkorn fra 2-0-0-0 til 0-7-1-2 på grund af "sandskade" (sandfygning). Bolet var da udelagt til Ryttergods, og i 1. Jydske Nationale Regiment til Hest's synsprotokol 1686 får vi følgende syn af hans bol i Hou-strup, Henne sogn:

"Kan så 8 skæpper rug, 4 skæpper byg. Af avl er befundet: 6 travers rug á 2 skæpper, 4 travers byg á 3 skæpper. Har et gammelt bæst, 1 ko og 1 får. Bygninger: Stue- og ladehus 10 fag og et jordhus, temmelig vedligeholdet. Bruget ikkun ringe, manden kan dog nogenledes svare (skat)".

Ved Landmilitsens Munderingsskat, som forfaldt 11.december 1704 nævnes han også som fæster af et bol i Houstrup. I Kvægskatten et par år senere nævnes han, at være "uklar i hovedet", så han er formentlig død efter 1724 (kirkebogen er defekt for døde), hvor han er forlover ved sønnens vielse i Henne Kirke.

Kilder:

"Syn på Ryttergods 1686" af Holger Hertzum-Larsen, udgivet Lemvig 1985, side 99, nr. 456.

"Matriklen 1688" pag. 254b (Arkiv nr.: Z.9-17). "Matriklen 1681" pag. 217b (Arkiv nr. Z.6-7).

"Kop- og Kvægskat for 1.Jydske Regiments bønder pr. 1.januar 1678 og 1686" (Filmrullerne: M. 44.510 og 44.511 i Rigsarkivet, Rigsdagsgården 9. 1218 København K.).

(254) Niels Olesen

Han var ved vielsen af "Dyreby", Henne sogn. Han døde i "Gammeltoft" i Henne sogn før 1764. – Han overtog sin svoger Anders Jørgensen's part af "Gammeltoftgaard", hvis hartkorn i 1688 var på 2-1-1-2 og hørte under Søvig Gods i Outrup sogn, hvis godsarkiv ikke er bevarret.

Gift i Henne Kirke den 5.februar 1699 med:

(255) Anne Jørgensdatter

Der er født i "Stausø" i Henne sogn og sandsynligvis døde i "Gammeltoft" før 1764, hvor kirkebogens afsnit med døde først begynder for Henne-Lønne Pastorat.

Kilder:

"Henne-Lønne Hovedkirkebog 1682-1764". (Kopi i Lokalhistorisk Værksted). – "Vardesyssel Aarbog 1996" artiklen om Dyreby i Henne sogn side 14.

Matriklen 1688 (Arkiv nr.: Z.9-17 pag.257b). Kopi i Lokalhistorisk Værksted.

"Fra Ribe Amt 1906" side 100-112 (Jordebog over Maturin Carstensens Jordegods 1737), heri nævnes den anden gård i "Gammeltoft", som hører under Hennegaards Gods).

"Outrup Sogn i Vester Horne Herred" af H.K. Kristensen, udgivet Varde 1933-35. Se da side 200 til side 236 om Søvig Gods historie.

5 x Tipoldeforældre:

(464) David Lauritzen Foss

Er født i Stepping 1604. Blev student i Helmstædt 1625 (Nordtyskland). På universitetet i Københavns 1627. Rektor ved Kolding Latinskole 1634. Magister 21.maj 1639. Ordineret til sognepræst ved Sct. Catharina Kirke i Ribe 1648. Han optræder i flere retssager i Ribe, som er beskrevet i Ole Degn's bog (se nedenfor). Døde da pesten rasede i Ribe 8.august 1659; deres gravsten er stadigvæk bevaret i kirken jævnfør Kinch's bog.

Gift i Kolding 22.november 1637 med pigen:

(465) Anna Jensdatter Hundewadt

Hun er født i Kolding Præstegaard 1619 og døde i Ribe den 18. september 1684, vist på aftægt hos efterfølgeren i embedet i Ribe, som var gift med deres datter Magdalene Davidsdatter Foss.

Kilder:

”Gejstligheden i Slesvig og Holsten, fra Reformationen til 1864” af Otto Fr. Arends, udgivet Københavns 1932. Se da bind-1 side 256-257.

”Wibergs Danske Præstehistorie” bind-2 side 606-607.

”Rig og Fattig i Ribe” af Ole Degn, udgivet Viborg 1981, bind-1 siderne 298, 387 og 391.

”Ribe Bys Historie og Beskrivelse” af J. Kinch, genudgivet Århus 1985, bind-2 siderne 335, 452 og efterfølgende sider.

”Danmarks Kirker” udgivet af Nationalmuseet, København 1985. Da bind-2 af Ribe Amts Kirker.

Brevveksling med Fr. Marianne Engberg, Venøsvej 104. 9430 Vadum (i GRN-2-78-01).

(466) Niels Christensen Sommer

Er født i Hornslet Præstegaard 16.. og døde som sognepræst i Ørum-Daugaard Pastorat i Vejle Amt den 3. marts 1701, hvortil han var kaldet den 12. april 1665 og ordineret den 20. december samme år.

Gift med:

(467) Dorothea Andersdatter

Om hende ved vi ikke noget endnu.

Kilde: ”Wibergs Danske Præstehistorie” bind-3 side

(468) Oluf Christian Engelstoft

Han var født 1636 i ”Engelstofte” i Braaby sogn på Fyn. Fra 1658-1660 var han soldat under Svenskekrigene. Den 16. februar 1670 bliver han borger i Ribe. 1685 er han fuldmægtig hos amtmænd i Ribe. Den 8. januar 1689 får han bevilling på, at give sine børn ”noget vist” i stedet for deres mødrende arv. Han var fæster af kroerne i Sønderho på Fanø og ved Gredstedbro. Den 7. oktober 1689 får han tillige bevilling på at holde et herberge og værtshus i Jerne sogn, Strandby eller Bollesager på vejen til Hjerting. Året efter får han sammen med sine børn bevilling på, at holde værtshus i Hjerting ved ”Søekanten”, to mil fra Varde.

Den 18. marts 1702 bliver han udnævnt til Rådmand i Ribe, hvor han døde den 29. november 1712. Han var gift 1. gang med Mette Christensdatter Raabsted. Derefter 2. gang i Ribe med Margrethe Andersdatter Klyne, født i Ribe 1651 og døde i Domsognet den 13. juni 1688, da 37 år, 4½ måned og tre dage gammel. Gift 3. gang

i Ribe Domsogn den 21. marts 1689 med Anna Pedersdatter Grønholt fra Ribe, der endnu levede der i 1720.

Gift med:

(469) N.N. (enten hans 1. eller 2.kone)

Kilder:

”Fanø’s Historie” af N.M. Kromann, udgivet Esbjerg 1934. Se bind-2 side 493.

”Patriciske Slægter, Femte Samling” af Th. Hauch-Fausbøll og S. Nygård. Udgivet København 1930, side 66-68.

”Dansk Biografisk Leksikon”, 3.udgave, bind-4 side 192. Udgivet København 1980.

”Dansk Biografisk Haandleksikon” af Svend Dahl og P. Engelstoft, udgivet København 1920. Se da bind-1 side 436, hvor en række andre kilder er nævnt øverst på siden!

Om Klyne-slægten se da bl.a.: ”Rig og fattig i Ribe” af Ole Degn, bind-2. Udgivet Aarhus 1981. Se da registeret side 376 spalte-1.

”Ribe Bys Historie” af J. Kinch. Genudgivet Aarhus 1985, bind-2: Registeret bagerst side 112 spal-te 2 om slægten Klyne.

(470) Niels Lauridsen Struck

Født i Ribe By 1642 af borgerlige forældre. Han blev student fra Ribe i 1664. Ordineret til sognepræst i Sønderho på Fanø den 25.juli 1667. I 1695 blev hans kommende svigersøn kaldet til hans medhjælper og afløser i embedet. Han døde i Sønderho 1703.

Gift i Sønderho Kirke 1667 med pigen:

(471) Ingeborg Pedersdatter Lifstrup

Hun var født i Sønderho Præstegaard på Fanø 16.. og døde der sammesteds.

Kilder:

”Fanø’s Historie” af N.M. Kromann, udgivet Esbjerg 1934. Se bind-2 side 493.

”Danmarks Kirker” udgivet af Nationalmuseet 1991. Se hæftet ”Kirkerne på Fanø” side 2164 m.fl.

(472) Hans Petersen

Var fæster i Brink Ladegaards mølle 1688, – han er den samme som ane-228 på side 23 herover!

Kilder:

”Voldsteder i Danmark – en vejviser” bind-2 Jylland af Rikke Agnete Olsen m.fl., Herning 1999, side 229 til 230.

Brevveksling 10.6.1991 med købmand Chr. Nielsen Abild i Daler (samling i Lokalhistorisk Værksted).

Samt indledningen til denne artikel her i årbogen side 5-10!

(504) Christen Gundesen

Han var sammen med Jens Poullsen fæster af en helgård i Houstrup, Henne sogn ved Matriklen 1661. Og ved Matriklen 1664 fik den et hartkorn på 4-6-0-0, og som de i landgilde (skat) skulle betale to gange årligt: 1 mark, 5 skilling og 1 albus. 1 ørte rug, 1 ørte byg. 1 svin. 1 lam, og af 6 hestes gæsteri (opstaldning af 6 af kongens heste med foder) betalte de i stedet 5 mark. Til gården hørte endvidere en eng med et hartkorn på 0-3-0-0 der hørte under Henne Kirke, og i forpagtning herfor betalte Jens Povellsen 12 skilling. Gården tilhørte ”Kgl. Maystæt”.

I august 1667 nedbrænder Henne Præstegaard, og på Kjærgaard Birketing (Aal sogn) sværger 24 uvildige Dannemænd sagens rette sammenhæng, deriblandt Christen Gundesen i Houstrup.

I 1678 ses gården at være udlagt til Ryttergoods, hvilket vil sige, at gårdens skattegrundlag nu er udlagt til et regiments økonomi, i dette tilfælde ”1.Jydske Nationale Regiment til Hest”. I Matriklen 1681 ses de to samme personer forsat i gården. – Men ved Matriklen 1688 ses han ikke længe- re, hvorfor han må antages at være død forinden, for her nævnes hans kone ”Mette Christen’s” som medfæster af Henne Kirkeeng. Gården deles i to halvgårde, hvis hartkorn reduceres ved samme lejlighed til 1-6-2-1, og senere til 2-3-0-0. Gården er fortsat udlagt til ryttergoods indtil 1719.

Gift med:

(505) Mette (Pedersdatter)

Hun levede i Houstrup som enke i 1688. Ved Rytterriets syn i gården i Houstrup 1686, nævnes hun som ”Christen Gundesens Enke”, og nu fæster af den ene halvgård der med et hartkorn på 2-2-0-0. Men hun er helt sikkert blevet gift kort efter 2.gang, og således sandsynligvis med enkemanden Niels Gundesen i Houstrup. Vielsen stod i Henne Kirke den 1. oktober 1693.

Kilder:

”Matriklen 1664” (Arkiv nr.: Z.5-8 pag. 303), kopi i Lokalhistorisk Værksted.

”Kjærgaard Birks Tingbøger, bind-3 ekstrakter 1656-1680” af Gert Ravn Nørgaard, Aal 1988, s.28.

”Matriklen 1661-62 for Henne Sogn” (ses på rullefilm M.582-167L pag.: 241b med flere sider. (Original i Rigsarkivet, Rigsdagsgården 9. 1218 København K. - Kopi i Lokalhistorisk Værksted).

”Matriklen 1681 for Henne Sogn” (arkiv nr.: Z.6-7 pag. 217b).
Kopi i Lokalhistorisk Værksted.

”Matriklen 1688 for Henne Sogn” (arkiv nr.: Z.9-17 pag. 254a).
Kopi i Lokalhistorisk Værksted.

”Syn på Ryttergods 1686” af Holger Hertzum-Larsen, udgivet
Lemvig 1985. Se side 98 nr. 449.

”Henne-Lønne Sognes Kirkebøger” af Fritz Schönwandt, udgivet
Gentofte 1992.

(508) Olluff Lassen

Han født i (Fidde) Henne sogn cirka 1620, idet han på Vester Horne Herredsting (i Outrup sogn) 1683 ”kan mindes 60 Aar tilbage”! – Han blev fæster 1641 af en halvgård i ”Dyrebye” der tilhørte ”Cronen”, og gav i fæstepenge 8 Rigsdaler. Ved 1661-matriklen, står der bl.a., at gården fortsat tilhørte ”Cronen” men var udlagt til Hennegaards brug. - Ved Matriklen-1664 er hartkornet på 2-2-2-2 og fæstes sammen med Christen Lassen og Eske Christensen. I 1681-matriklen står sønnen Christen Olluffsens som fæster faderens gårdspart i ”Dyreby” med et hartkorn på 2-2-2-2; tre år efter i 1684 brænder gårdens bygninger (læs videre om Christen Olluffsens under gård 1a i Dyreby i ”Vardesyssel Aarbog 1996”).

Olluff Lassen var en betydelig person, idet han meget ofte ses på Kjærgaard Birketing (Aal Sogn).

Kilder:

”Matriklen 1661-62 for Henne Sogn” (rullefilm M.582-167L pag.: 245b) kopi i Lokalhistorisk Værksted.

”Matriklen 1664 for Henne Sogn” (Z.5-8 pag.: 305b nederst) kopi i Lokalhistorisk Værksted.

”Kjærgaard Birks Tingbøger bind 2 ekstrakter 1640-1655” af Gert Ravn Nørgaard, Aal 1989, side 116.

”Kjærgaard Birks Tingbøger bind 3 ekstrakter 1656-1680” af Gert Ravn Nørgaard, Aal 1988, side 28.

”Vardesyssel Aarbog 1996” (se afsnittet heri om ”Dyreby i Henne Sogn” side 14.

”Kronens gårde og bol i Vester Horne herred og Kjærgaard Birk 1562-1643” af Holger Hertzum- Larsen, Nørre Nisum 1998, side 45 (kopi i Lokalhistorisk Værksted).

(510) Jørgen Jensen

Han var gårdmand i ”Stausø” i Henne sogn og var 1681 fæster af en halvgård, som da ejedes af Hennegaard med et hartkorn på 2-4-2-2. I 1688 var Søvig Gods i Outrup Sogn ejeren, gårdens hartkorn var reduceret på grund af sandskade til 2-0-0-1. Han døde før 1698, idet hans kone dette år bliver gift 2.gang.

Gift med:

(511) Else "Jørgen Skrædders"

Hun antages at være født i gården i "Staffsøe", som en datter af forgængerens Hans Hansen, men da hun ikke var myndig ved afslutningen på drabssagen efter hendes farfar (dræbt 1664), er hun ikke nævnt blandt dem som skulle dele "mandeboden" (erstatningen) på 242 sletdaler, og 2 mark.

Deres ældste søn Jens Jørgensen har overtaget gården i Stausø ca. 1698, idet han dette år bliver gift i Henne Kirke 1.søndag i advent med Anne Nielsdatter af "Fidde", Henne Sogn. – Hun bliver gift 2.gang i Henne Kirke 21.Søndag efter Trinitatis med enkemanden Jørgen Gundersen Skreder i Henne Kirkeby, hvortil de flytter. Han var fæster af et bol i "Kirkeby", hvis hartkorn var på 0-7-0-0 og ejedes af Søvig Gods. – Hun døde i Henne Kirkeby 1712, idet hendes anden mand 17.april 1713 bliver gift tredje gang i Henne Kirke.

Kilder:

"Henne-Lønne Hovedkirkebog 1682-1764" (kopi i Lokalhistorisk Værksted).

"Henne-Lønne Sognes Kirkebøger 1682-1765" af Fritz Schönwandt, Gentofte 1992.

"Matriklen 1664 for Henne Sogn" (Z.5-8 pag.: 305b).

"Matriklen 1681 for Henne Sogn" (Z.6-7 pag.: 216b og 217a).

"Matriklen 1688 for Henne Sogn" (Z.9-17 pag.: 257a og 258a).

"Kjærgaard Birks Tingbøger bind-3 ekstrakter 1656-1680" af Gert Ravn Nørgaard, Aal 1988. S.38.

6 x Tipoldeforældre:

(928) Lauritz Foss

Han studerede i Wittenberg 1596 (Tyskland). Capelan i Stepping ved Haderslev 1602. Ordineret til sognepræst samme sted 1607, og var dette til sin død i 1640.

Gift i Stepping Kirke 1602 med pigen:

(929) Agathe Jespersdatter Bruun

Hun er født i Stepping Præstegaard 15.. og døde der i 1607. De havde kun sønnen David L. Foss!

Kilder:

"Gejstligheden i Slesvig og Holsten fra Reformationen til 1864" af Otto Fr. Arends, udgivet i København 1932. Se da bind-1 side 257.

(930) Jens Sørensen Hundewad

Han er født cirka 1577 og døde i Kolding 5. december 1659. - Han var vist "Hører" i Kolding 1602. Magister og Rektor 1608. Ordineret til residerende capellan i Kolding og sognepræst til Alminde i 1612. Han var tillige Astrolog, og blind de sidste 13 år.

Gift i Kolding 1612 med:

(931) Cathrine Hansdatter

Hun er født 1596 og døde i Kolding den 14. juni 1633. De havde 8 børn i ægteskabet. - Kilde: "Wibergs Præstehistorie" bind-2 side

(932) Christen Nielsen

Han var sognepræst i Hornslet, Lisbjerg herred i Randers Amt.

Gift med:

(933) N.N. Pedersdatter Sommer

Hendes fornavn kendes ikke med sikkerhed. Kun ved vi, at hun er datter af formanden i embedet!

Kilde: "Wibergs Præstehistorie" bind 1 side 676.

(936) Christen Pedersen

Han boede 1636 i landsbyen "Engelstoft" i Braaby sogn på Fyn, hvor han var fæstebonde under Næsbyholm Gods.

Gift med:

(937) Ellen Olufsdatter

Kilder:

"Patriciske Slægter, 5.samling" af Th. Hauch-Fausbøll og S.Nygård. Udgivet København 1930, se da side 66 øverst.

"Dansk Biografisk Leksikon" 3.udgave, bind-4 side 192. Udgivet København 1980.

(940) Lauritz Jensen

Han var var født i Nørre Farup sogn (ved Ribe).Borgerskab i Ribe 22.december1626. Vintapper og købmand i Ribe. Byskriver i Ribe fra 1634-1640. Han døde i sit hjem i Gråbrødregade i 1649.

Gift i Ribe ca. 1640 med:

(941) Maren Bertelsdatter Struck

Hun døde i Ribe. Var gift 2.gang med Christen Eskesen der døde efter 1660. Børn fra hendes 1. ægteskab tog hendes efternavn "Struck".

Kilder:

"Rig og fattig i Ribe" af Ole Degn, udgivet Aarhus 1981. Se bind-1 side 101, 388 og i bind-2 siderne 47, 64, 70, 72, 190 og 280.

"Ribe Bys Historie og Beskrivelse" af J. Kinch, genudgivet Århus 1985. Se bind-2 side 255.

(942) Peder Laugesen Lifstrup

Han var bondesøn fra landsbyen "Lifstrup" i Vester Nebel sogn ved Varde. Han blev ordineret til sognepræst i Sønderho 1625. Han var gift 2.gang med Anna Jensdatter af Ribe. De fik ingen børn i hans 2'det ægteskab.

Gift i Sønderho Kirke den 2.juli 1625 med enken:

(943) Margrethe Greisdatter Terpager

Hun var født i Ribe 15.. og døde i Sønderho Præstegaard 1662. Hun var enke efter formanden i embedet i Sønderho Peder Nielsen Hellegaard, med hvem hun var gift i 2½ år til hans død i 1625.

Der var en datter i hendes første ægteskab og i det andet ægteskab var der fire sønner og en datter.

Kilder:

Historisk Samfunds Årbog "Fra Ribe Amt 1907" side 317.

"Fanø's Historie" af N.M. Kromann, udgivet Esbjerg 1934. Se bind-2 side 492.

"Wibergs Danske Præstehistorie" bind-3 side 274.

"Kirkerne på Fanø" udgivet af Nationalmuseet 1991, side 2153 og følgende sider.

(1016) Las Ibsen

Han var sammen med Peder Søffrenssenn fæster af en Crongård i "Fidde", Henne sogn, hvis ene halvpart han fæstede i 1605 og havde indtil 1637. I "Iordeboghenn 1608-09" ses deres landgilde at være: "12 Skilling til Hellemis og 12 Skilling til Vollemis, 1 Suin, 1 Lamb. Af 4 Hestes Giesteri 3 Mark, 5 Skilling og 1 Albus".

Kilder:

"Riiberhuus Iordeboghenn 1608-09" pag. 248 (Arkiv nr. Z.1-9. - Kopi i Lokalhistorisk Værksted).

"Kronens gårde og bol i Vester Horne herred og Kjærgaard Birk 1562-1643" af Holger Hertzum- Larsen, Nørre Nisum 1998 (kopi i Lokalhistorisk Værksted).

(1022) Hans Hansen

Han overtog fæstet af sin myrdede faders halve Crongaard i "Stauffsø", Henne sogn, i efteråret 1664. - Ved Matriklen 1681 er han afløst af svigersønnen (ane-318), så han må være død der omkring. - Gårdens landgilde var i 1664: "1 Ørtug Rug, i Suin, 1 Faar, 1 Ort Landgil-depenge". Hartkorn: 2-4-2-2.

Kilde:

"Kjærgaard Birks Tingbøger bind 3 ekstrakter 1656-1680" af Gert Ravn Nørgaard, Aal 1988, se da side 36-39. - Sagen er også behandlet på Vester Horne Herredsting!

"Matriklen 1664" (Z.5-8 pag.305b. - Kopi i Lokalhistorisk Værksted).

7 x Tipoldeforældre:

(1858) Jesper Christiansen Bruun

Han var sognepræst i Stepping ved Haderslev 1558 til sin død i Stepping den 20.maj 1607, hvor han var Herredsprovst.

Kilde:

"Gejstligheden i Slesvig og Holsten fra Reformationen til 1864" af Otto Fr. Arends, udgivet Køben- havn 1932. Se da bind-1 side 98.

(1860) Søren Hundewadt

Se bibliotekar Carl Langholz's privatarkiv i Landsarkivet for de Sønderjyske Landsdele, Haderslevvej 45. 6200 Aabenraa. Heri ses Carl Langholz arbejder med denne slægt

(1866) Peder Pedersen Sommer

Han var sognepræst i Hornslet i Øster Lisbjerg herred i Randers Amt i første halvdel 1600'tallet.

Kilde:

"Wibergs Danske Præstehistorie" bind-1, side 676 (kopi i Lokalhistorisk Værksted).

(1882) Bertel Jørgensen Struck

Han var født ca. 1550 i Lund i Skaane (Sverige) og døde i Ribe Domsogn, begravet den 28. maj 1621. Han fik bogerskab i Ribe den 17.november 1593, hvor han var købmand, samt Rådmand i fra 1595 til 1621. - Han var gift 1.gang i Ribe den 9.december 1593 med enken Dorete Sørensdatter Stage der var født 1558 og blev begravet i Ribe den 10.august 1602.

Gift 2.gang i Ribe Domkirke den 26. august 1604 med pigen:

(1883) Anne Andersdatter Vedel

Hun er født i Ribe Domsogn 1585 og sammesteds i 1655. De boede sidst i Storegade i Ribe. Efterslægtstavle ses i kilde-1 herunder side 190!

Kilder:

"Rig og fattig i Ribe" af Ole Degn, udgivet Aarhus 1981. Bind-1 side 345 og 360. Bind-2: side 61, 66-68, 75, 119, 190, 200, 208, 260, 343 og 359.

"Ribe Rådstuedombøger 1527-1576 og 1580-1599" af Erik Kromann, udgivet København 1974 siderne: 213, 218, 221, 223, 230 og 233.

"Ribe Bys Historie og Beskrivelse" af J. Kinch, genudgivet Aarhus 1985, bind-2 side: 121, 240 f.s., 250 f.s., 309, 550, 576 og 582.

(2044) Hans Christensen

Han var fæster af en halvgård i "Stauffsø" i Henne sogn, som da hørte under Hennegaard og hvis hartkorn i 1664 ansattes til at være på: 2-4-2-2, og som han i landgilde (skat) skulle betale: "1 Ørte Rug. 1 Suin. 1 Faar. 1 Ort i Landgildepeng" af. – Han blev tilsyneladende myrdet i vinteren 1664, idet hans søn Hans Hansen (ane-638) og øvrige arvinger på Kjærgaard Birketing kræver mandebod (erstatning), som afgøres i en overenskomst af 19. maj 1664. Sagen afsluttes først den 2. april 1669 på Kjærgaard Birketing, i hvis tingbog sagen bl.a. beskrives i originalen på pag. 77a.

Kilder:

"Kjærgaard Birks Tingbøger bind 3 ekstrakter 1656-1680" af Gert Ravn Nørgaard, udgivet Aal 1988, se da siderne 36 til 39 (om rettens afgørelse om mandebod efter mordet på ham).

"Matriklen 1664" (Z.1-9 pag. 305b. – Kopi i Lokalhistorisk Værksted).

8 x Tipoldeforældre:

(3716) Christian Bruun

Han var sognepræst i Steppinge til sin død i 1550. - I Landsarkivet i Aabenraa findes der en fortegnelse over "Manuskripter Vedrørende Sønderjysk Personal- og Lokalhistorie" på 61 sider med mange hundrede henvisninger til afleverede beskrivelser af personal- og præstehistorisk oprindelse, som den besøgende kan få del i ved et besøg. Da denne samling hele tiden modtager "nye afleveringer", vil der sikkert her kunne findes mere om den gejstlige slægt Bruun i Sønderjylland!

Kilde:

”Gejstligheden i Slesvig og Holsten fra Reformationen til 1864” af Otto Fr. Arends. Udgivet København 1932. Bind-1 side 94. – ”Aabenraa Analer 1524, 1584-1694” af Niels Black - Hansen, udgivet Aabenraa 1954.

(3766) Anders Sørensen Vedel

er født i Vejle den 9.11.1542 og død i Ribe den 13.2.1616. Hovmester for Thyge Brahe, der senere gæstede ham flere gange i Ribe.. Slotsprædikant i København 1568, senere i 1578 blev han Kongelig Historiograf i Ribe. Han var gift 1.gang i Ribe 30.6.1577 med den kun 16 år gamle pige Marine Hansdatter Svanning, der døde af pest i Ribe den 29.7.1578. – Bosat i Skolegade nr.291, hvor han indrettede sit trykkeri, det omtalte ”Liljebjerget”. Han fik bl.a. oversat dele af Saxo's Krønike, og udgav en del småskrifter (viser). Portrætmaleri af ham ses i sidste kilde herunder!

Gift i Ribe den 20.8.1581 med pigen:

(3767) Mette Hansdatter

der var født i Ribe Bispegaard 6.2.1562, og døde der i 1633. Deres 7 efterlevende børn ses opstillet side 281-282 i J. Kinch. Læs om dem i ”Kvindekår og kvindeskæbner i reformationssårhundredet” af Bue Kaae, udgivet Esbjerg 1981 (se registeret). Samt i ”Rig og fattig i Ribe” af Ole Degn, udgivet Aarhus 1981, bind-2 registeret side 386. – ”Ribe Bys Historie og Beskrivelse” af J. Kinch, genudgivet ved Ole Degn, Århus 1985. bind-2 side 274 til 283 med flere. – ”Peder Hegelunds Almanakoptegnelser 1565-1613” ved Bue Kaae, udgivet Esbjerg 1976 (bind I-II). – ”Familien på Liljebjerget i Ribe omkring 1600” af Bue Kaae. Udgivet Esbjerg 1983.

9 x Tipoldeforældre:

(7532) Søren Sørensen

Han var rådmand i Vejle i midten af 1500'tallet.

Kilde: J.Kinch, ”Ribe Bys Historie og Beskrivelse” Genudgivet Århus 1985 ved Ole Degn. Se da bind-2 side 274.

(7534) Hans Laugesen

Han er født i Ribe 1530. Studerede i København, blev magister i Wittenberg 1555, samme år læsemester i Ribe. og døde i Ribe Bispegaard den 16.8. 1594. Studerede i Wittenberg fra 1552. Biskop i Ribe fra 1569 til sin død i 1594.

Gift i Ribe med:

(7535) Dorethe Hansdatter

Hun døde i Sønderportsgade i Ribe den 15.4.1601, som en meget velhavende enke-kone.

Kilder: "Rig og Fattig i Ribe" af Ole Degn, udgivet Aarhus 1981, bind-2 side 182. – J. Kinch "Ribe Bys Historie og Beskrivelse" bind-2 side 114-118 med flere. – "Kvindekår og kvindeskæbner i reformationssårhundredet" af Bue Kaae, udgivet Esbjerg 1981, side 55. – "Peder Hegelunds Almanakoptegnelser 1565 1613" ved Bue Kaae, udgivet Esbjerg 1976, bind-2, se registeret side 374!

10 x Tipoldeforældre:

(15.068) Lauge Steffensen

Var rådmand i Ribe, hvor han døde i sit hus den 1.10.1554. I 1545 lod han bygge det hus i Skolegade, som svigersønnen Anders Sørensen Vedel senere beboede og ejede, det såkaldte "Liljebjerget". - Epitafium over ham og hans kone ses i første kilde herunder.

Gift med:

(15.069) Mette Christjansdatter

Hun er antagelig født i Varde By. Døde i Ribe den 15.6.1554. De fik adskillige børn, som ses i sidste kilde herunder!

Kilde: J.Kinch: "Ribe Bys Historie og Beskrivelse" genudgivet af Ole Degn, Aarhus 1981, bind-2 side 115 med flere. – "Familieliv på Liljebjerget i Ribe omkring 1600" af Bue Kaae, udgivet Esbjerg 1983. – "Rig og fattig i Ribe" af Ole Degn, udgivet Aarhus 1981, bind-2 side 182 med flere.

(15.070) Hans Tausen

Født i Birkende på Fyn 1494. Faderen Markvard (Hansen) og moderen Karen Tausen var af bondestanden! - Han løb hjemmefra i 1506 for at blive munk først i Odense og fra 1506 i Slagelse på Antvorskov Kloster. Efter studier i udlandet blev han kaldet til Lutheransk præst i Viborg 1526. Han var gift 1. gang ca. 1527 (i Viborg) med Dorothea, slægtning til Jørgen Sadolin der, men hun døde ca. 1537. Børn fra dette ægteskab ses i første kilde herunder side 89-90. - Død i Ribe Bispegaard den 11.1561. I Ribe Domkirke ses en mindetavle og et portrætmaleri samt en ligsten over ham og hans hustru der begge er begravet inde i Ribe Domkirke.

Hans Tausen blev indsat som den første reformerte biskop i Ribe den 30.4.1542, hvilket embede han bestred til sin død i 1561. Hans virke var meget betydeligt, hvilket også fremgår af alle de mange leksika og øvrige værker han er omtalt i!

Gift 2. gang i (København) 1538 med:

(15.071) Anne Andersdatter

Hun er født i København og døde som enke i hendes hus i Bispegade i Ribe den 24.8.1570, og blev begravet inde i Ribe Domkirke ved sin mands side.

Kilder: J.Kinch: "Ribe Bys Historie og Beskrivelse", genudgivet ved Ole Degn Århus 1981, bind-2 side 88-91 og 24-31 med flere. – "Dansk Biografisk Leksikon" 3.udgave, bind-14 side 378 spalte-2 til og med side 385 spalte-1.

11 x Tipoldeforældre:

(30.138) Christjern Nielsen

Han var købmand og studehandler. Samt borgmester i Varde fra slutningen af 1400'tallet til omkring 1519.

Kilder: "Varde Bys Historie" af Carl Lindberg Nielsen, udgivet Varde 1942, side 87-89 og 279,-280. – "Slægtsbog over Afkommet af Borgmester Christjern Nielsen i Varde o. 1500" af J. Vahl, udgivet Kjøbenhavn 1882. Han findes også omtalt i mange af de øvrige kilder nævnt herover!

(30.140) Markvard Hansen

Var bonde og måske smed i landsbyen Birkende på Fyn omkring 1500 (nævnes i folkevisen "Paa Tave bondes Ager ved Birkende By" skrevet af B.s.Ingemann).

Gift med:

(30.141) Karen N.N. Tausen

Hun siges, at være af lavadel, hvorfor hendes søn, den senere biskop i Ribe Hans Tausen, har overtaget hendes slægtsnavn, da der ofte dengang medfulgte nogle nedarvede privilegier, som f.eks. retten til at studere og oppebære stipendier m.m.

Kilde: "Dansk Biografisk Leksikon", 3.udgave bind-14 side 378 spalte-2. – "Den Store Danske Encyklopædi" bind-3, udgivet 1995, se side 46, spalte-1.

Nedkopieret indledning til brev fra Anders Sørensen Vedel til dennes søn Søren, dateret 23.9.1609. Kilde: "Familien på Liljebjerget i Ribe omkring 1600" af Bue Kaae, side 11.

RIBERHUS LENSREGNSKABER.

Item er Kongl: Mayst:s missive brev kommet velb. Albrett Skiell tilhænde, dateret Københavns Slot den 5.december 1614, lydende i sin mening, at hans Mayst: har bekommet til magelæg og evig ejendom at velb. Frederik Munck til Krogsgaard dette efterskrevne gods liggende udi Vester Herred og Skads Herred, hvilke er i stedet for gods han igen af Kongl: Mayst: haver bekommet i forne Skads Herred, og skylder forne Frederich Muncks gods, som efterfølger:

Vester Herred.

Lydomb Sogn, Rerup: Mads Pedersen, 1 ørte rug, ½ ørte byg, 1 svin, 1 får, 3 mark, 5 sk., 1 alb..

Nebbell Sogenn, Sedding:

Mads Knudsen, 6 sk., 1 alb. helmis, 6 sk., 1 alb. volmis, 1½ ørte byg, 1 svin, 1½ mk., 2 sk., 2 alb. gæsteri. Ib Jepsen ibid.: 1 mk. helmis, 1 mk. volmis, ½ tønne smør, 2 ørte rug, 1 ørte byg, 1 lam, 1 får, 1 svin, 1 gås, 2 høns, 8 mk., 5 sk., 1 alb. gæsteri. Thomis Barfoed: Af et gadehus ibid. 1 mk..

Prestbøll: Peder Jensen, ½ mk. helmis volmis, 1 fjerding smør, 1 ørte rug, 1½ ørte byg, ½ svin, ½ får, ½ lam, ½ gås, 1 høne, 1 daler, 2 ½ sk., 1 alb. gæsteri. Endnu giver Peder Jensen at noget jord udi Klinting mark 11½ sk., 2"penghe". Udi lige

måde giver forne Peder Jensen og Jens Christensen i Sedding at 11 agre, som bruges på forne Sedding mark, 4 skæpper byg.

Penge annammet 1620-21 af Kongl: Mayst:s tjenere i Riberhus len, for deres svin de ikke har ladet kroge udi næsen, samt for piller (pilegrene) og ømper (kviste) af træ, de ikke har ladet sætte, efter Kongl: Mayst:s mandat, og er som efterfølger:

Annammet at Matz Rasch i Hillerslev, delfoged i Vesterherred af disse efterskrevne, som er:

Ovtrup Sogen, Witarp: Jens Jensen, Søren Nielsen, hver 1 ort.

Tangh: Mads Christensen, Hans Mittersen hver 1 ort, Hans Thomsen 2 ort. - Dywads: Eske Mortensen 2 ort.

Skjedsbøll: Jens Jepsen, Hans Pedersen hver 1 ort, Iffuer Christensen 2 ort.

Tarp: Jens Thyggesen 2 ort, Søffren Hølledt 2 ort.

Quong Sogen, Aasted: Jep Bertelsen ½ ort, Jes Mogensen, Morten Christensen og Bertil Christensen hver 1 ort.

Lydum by: Anders Tomsen, Anders Lauridsen, Eske Nielsen hver ½ ort.

Billum Sogen, Kielst: Søren Hansen, Christen Hansen, Mads Mattisen, Christen Philipsen, Claus Nielsen i Kærup, Hans Jepsen hver ½ ort, Jens Hansen 1 ort.

Kjærgaard Birk:

Udi lige maade annammet af Hans Hansen, delfoged i Kjærgaard Birk, som han havde opbåret af disse efterskrevne:

Peder Christensen i Seden, Mads Smed ibid., Mickel Ostensen i Huo hver 1 ort, Hans Clausen i Ouxbye 1 daler, Peder Hansen ibid. ½ daler, Peder Andersen ibid., Niels Hansen ibid., Niels Matzen ibid., Poul Pedersen ibid., Gunde Mickelsen i Stausigh, Anders Jessen i Huo, Peder Lauridsen i Hennebjerg, Peder Gundesen ibid., Christen Iffuersen i Kolle, Christen Karlsen ibid., Hans Karlsen ibid., Niels Sørensen, Peder Olufsen i Prestbøll, Kiersten Jeskone ibid., Søren Clemendsen ibid., Morten Christensen i Seden, Niels Sørensen i Horttrup, Peder Jensen ibid., Christen Gundesen ibid., Jørgen Pedersen ibid., Niels Pedersen ibid., Simen Christensen i Hoe, Jes Gundesen i Vejers, Knud Gundesen ibid., Joen Gundesen ibid., Hans Nissen ibid., Jes Hansen ibid., Bertil Jessen, Hans Jensen ibid., Søren Bertelsen i Grerup, Bertel Christensen ibid., Falchord Boedsen ibid., Søren Knudsen i Vejers, Jes Mickelsen i Søhuse, Knud Christensen ibid., Gregers Nissen i Fidde, Niels Hansen ibid., Christen Jensen ibid., Christen Pedersen ibid., Jens Jørgensen ibid., Jørgen Knudsen ibid., Niels Nielsen ibid., Søren Karlsen i Dyrebye, Christen Pedersen ibid., Niels

Hansen i Grerup, Oluf Hansen i Børsmose og Oluf Knudsen ibid., alle hver 1 ort.

1636-37, regnskaber: Efternævnte mænd tingede samtlige for en uret lov de gav med Las Øsse i Waarde, og gav enhver som efterfølger: Hans Jepsen i Ouxbøll 5 rdl., Jenns Pedersen i Borre 10 rdl., Jenns Andersen i Kolle 10 rdl., Las Anndersen i Prestbøll 5 rdl., Morten Christensen i Seding 10 rdl., Peder Hannsen i Wibterp 4 rdl., Jenns Olluffsens i Siøhuse 10 rdl., Niels Nielsen i Wibterp 10 rdl.

1636-37, regnskaber: Heri Kongl. Maysts: missive af København den 25. okt. 1636. Heri findes følgende: Kieregaards Birch. De gårde i Lønne Sogn er ganske meget af vandflod og sandflugt fordærvet, og derfor, efter Kongl. Mayst:s nådigste tilladelse og missives indhold, er efterladt, enhver som efterfølger: Søffren Hannsen og Hans Pedersen 1 svin, Hendrich Ollesenn 1 svin, Jørgen Kieldtzen 20 torsk, Nis Christennsen 1 svin, Joen Ollesen og Thu Christensenn 1 svin, Hanns Søffrennsen 1 svin, Peder Jespersen 1 svin, Hans Frandtzen 10 rochell, Poffuel Marquorsen 1 svin, Jørgen Michelsenn og Christen Jørgennsen 1 ørte byg, Poffuel Gregersenn 1 svin, Søffren Tamsen 1 svin, Søffren Jensen 1 svin, Christen Mortensen og Søffren Persen 1 svin og 5 mk. gæsteri, Michell Søffrensen og Kiersten Sørensen 1 ørte byg, Anders Schomager 1 svin, Peder Adtzersen 1 ørte byg, Pouel Sørensen 1 svin, Ib Christensen og Peder Tusen (?) snes hvilling og 1 td. saltet hvilling.

Kilder: Mikrofilm i Rigsarkivet: "M.18.611, 18.614-615" og "Vardesyssel Aarbog 1991", side 116-120.

FAMILIE- & FOLKESKAT TER 1760-1766.

"Til allerunderdanigst Efterlevelse af hans Majestæts aller naadigste udgangne Forordning om Folke- og Familieskat af 24 Decbr. 1760, dens 15. Artikel, attesteres herved af undertegnede at i Ho og Oksby Sogne findes efterfølgende Selvejere, nemlig i Ho Sogn og By findes:

En Selvejervejrmøller men samme har aldeles ej noget Jord til sin Mølle. Han har vel i brug nogle Agre af 2 Skpr. 2 Fkr. Hartkorn men samme har han taget i brug fra en Bondested her i Byen som han er ejer af og hvorpaa der ellers er bosiddende en aparte Fæstebonde.

Trende Selvejerbønder, hvoraf den ene er Las Nielsen Skrædder, hvis paaboende Sted efter den Efterretning mig er givet skatter af 1 Td. 7 Skpr. 3 Fkr. 2 Alb.

Den anden er Skipper Thue Lassen, hvis Steds Hartkorn ligeledes er næsten 2 Tønder.

Den tredie er Skipper Søren Jensen, hvis liden Boel staar kuns for 3 Fkr. 2 Alb.

Derimod i Oksby Sogn findes efterfølgende Selvejerbønder, nemlig:

I Byen Blaavand Jens Bachensen, som ellers er en Fæstebonde på Madame Bundesens Gods, men ejer ét aparte Sted, som han selv har i Brug og skatter af Hartkorn 2 Td. 4 Skpr. 2 Fkr. 1 Alb. Desuden har samme Bonde et mindre Sted til, som staar for Hartkorn 5 Skpr. 1 Fkr. 1 Alb., paa samme Sted bor en Pige som har noget af Stedets Jord i fæste, det øvrige har Ejeren selv i Brug.

Trende i Byen Vejers nemlig: Den ene Jens Pedersen, skatter af 2 Td. 1 Skp. 2 Fkr. 2 Alb., den anden er Jæs Jensen har samme Hartkorn, den tredie Las Nielsen skatter af 6 Skpr. 2 Fkr.

Ovennævnte Selvejere skatter altsaa alle under 3 Tdr. Hartkorn og derfor og i Følge Forordning har at svare Skat med andre Fæstebønder. I øvrigt er ingen i disse tvende Sogne der efter Forordningens 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 og 12 Artikler har at betale Folke- og Familieskat til Amtstuen i Ribe.

Ho den 16. Marts 1761. L. Bork.

Udi Lunde Sogn findes aldeles ingen, som efter højkongelige allernaadigste Forordning om Consumptions- Familie- og Folkeskat af 21. Decbr 1760, den 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 og 12 Artikel bør svare Skat til Amtstuen udi Ribe.

Ikke heller udi Outrup Sogn uden følgende Selvejere:

I Allerslev: Christen Bertelsen, Hans Melchjorsens Enke, Niels Johnsen, Niels Starbæk, en hver for sig under 3 Tdr.

Fra Viumgaard bortsolgt i Allerslev: Christen Tamsen, Christen Møhr, hver for sig under 3 Tdr., begge har solgt til Christen Jensen af Vittarp her udi Outrup Sogn.

I Deirup: Thomas Knudsen, under 3 Tdr., solgt sig til Jens Christensen i Kolle udi Nebel Sogn.

I Outrup By: Jens Thøstesens, under 3 Tdr., solgt sig til Thomas Knudsen i Aaling udi Thorstrup Sogn. Niels Sørensen, under 3 Tdr., solgt sig til Mads Guldagger i Guldagger Sogn, Skads Herred. Jep Jensen, over 3 Tdr., solgt sig til Jørgen Nielsen Toftmoes i Alse Sogn (Alslev) i Skads Herred. Thomas Jensen er for nærværende Tid Selvejer af 2 Tdr., 7 Skpr., eftersom han

fra Stedet har afhændet tvende smaa Stykker Enge, en ved Outrup, en ved Gammelgaard, med 3 Skpr. Skat.

I Torbøl: Niels Mortensen Selvejer, under 3 Tdr., har tilligemed kjøbt den anden Part af Gaarden af lige Skat, som endnu har sin forrige Beboer navnlig Johannes Christensen. Søren Strægaard af Hartkorn 4½ Tdr. Har solgt sig til Søren Christensen Spangsberg af Uggelvig i Jerne Skads Herred. Karen Salomonsdatter af Hartk. 4½ Tdr., nu under Søvigaards Gods.

Som Skøderne paa det bortsolgte af Viumgaards Gods ej endnu ere udstedte altsaa kan jeg ej legge anden Grund til skrive min allerunderdanigste Attest end vedkommendes egen Forklaringer. Det øvrige af foranførte at være sand og rigtig, bevidner Brorson, Lunde Præstegaard den 26 Marts 1761.

I Kvong Sogn findes af Selvejerbønder i Aasted By Niels Lassen af Hartkorn 4 Skpr. 20 Februar 1761.

1761 tredie Artikel efter Attestens No 32 for Ho og Oksby Sogner er i Ho Sogn og By boende tvende Skippere og Ejendomshusmænd, Thue Larsen og Søren Jensen, af hvilke ej noget findes beregnet thi er fornøden at herved fremlægges Attest om samme Skipperes Familie og Folk.

Beregning efter højlovlig Kammercolleges Decision dateret 28 Octobr 1761 over Ansættelsen udi Riberhus Amt af Consumptions- Familie- og Folkeskat Regnskab Anno 1761, 4 Artikel:

Dito af Selvejergaarden i Janderup Sogn som Præsten Hr. Hammer er bleven Ejer af Hartkorn 3 Tdr. 6 Skp. 3 Fk. 2 Alb.

Litra J, Extract af Antegnelserne udi Riberhus Amt Consumptions- Familie- og Folkeskat Regnskab pro 1761:

Selvejerbønder og Selvejere efter 6 Artikel: betræffende 6 Post 4 Artikel. I ligemaade er ikun Pagina 12 anregnet Januar og April Kvartaler af Hans Hansen udi Kjelst Billum Sogn hans Selvejergaards 3 Tdr. 6 Skpr. 3 Fkr. 2 Alb, hans Consumption 62 sk. og af Stalden 48 sk. samt Folkeskat som aparte under Hartkornsbetøbet er ført til Indtægt, som den 6 Maj 1761 skal være solgt, men da vi forklares til hvem samme Gaard er afhændet, saa vil herom endnu fremlægges Bevis.

Thi maatte det behage Sognepræsten velærværdige og vellærd Hr. Hammer derom her paategnet at meddele sin Attest, da det i øvrigt beror paa nærmere Resoloution hvorvidt samme Gaard nyder Befrielse eller ikke. Ribe Amtstue den 19 August 1765.

Ligesom jeg strax da ovenmeldte Gaard til mig vidnesfast var solgt og contant betalt, haver til Amtstuen indberettet, at jeg efter tinglyst og protocolleret Skøde var Ejere af samme Gaard,

saa attesteres saadant herved endnu efter Begæring. Janderup Præstegaard den 29 August 1765 J. C. Hammer.

Litra O. Velædle og velbyrdige højstærede Hr. Krigsraad. At jeg ej før har besvaret Deres Velbyrdigheds meget ærede af 22 August har min Fraværelse været Aarsag udi, som jeg beder De saaledes excuserer.

Hvad angaar de ommeldte 2 Skippere af Ho navnlig Thue Lassen og Søren Jensen, som skulle restere med Familie- og Folkeskat siden 1761, da har jeg hos dem requireret desangaaende: og fik da til Svar, saavel hos Thue Lassen, som hos Søren Jensens Enke, hvis Mand har været død siden Marts Maaned 1762, at de formente det de, som indroulerede Søfolk, var fri for al Familie- og Folkeskat at betale efter Forordningen af 24 Decbr 1760 dens 13 Post, og at de alene tilkom at svare Folkeskat af deres Hartkorn efter den 6 Post i bemeldte Forordning, hvilken Skat de aarlig havde betalt til den, som her i Sognene kræver samme af Strøgødset. Thue Lassen som nu paa 1 Aars Tid ikke har haft noget Skib, ej heller faret som Skipper, beraabte sig desuden som en indrouleret Mand i hans Kgl. Majestæts Søjteneste, paa Forordningen om Søfolket af 30 Sept 1739 dens 4 Post, hvorefter han aldeles formente sig at være befriet for Familie- og Folkeskat at svare.

Hvad Familie- og Folkeskat bemeldte Thue Lassen og Søren Jensen havde i Aaret 1761 og de efterfølgende tvende Aar 62 og 63, kan jeg ej saa punktuelt attestere siden det var før min Tid, men for den følgende Tid skal jeg gøre tilbørlig og fornøden Rigtighed, naar de endelig ej skulle vorde befriede, som de dog vist formoder, men i saa Fald maatte jeg tjenstlig udbede mig Efterretning hvad Alder deres Børn skal have, naar af dem skal svares Familieskat, siden jeg det ej til visse ved.

Jeg har den Ære med megen Estime at forblive Deres Velbyrdigheds tjenstærbødige Tjener. J. Clausen. Ho Præstegaard i Hast den 2 Sept 1765.

Aar 1762 i Skattelisten nævnes i Ho Sogn og By Ho Vindmølle, som er umatrikuleret, Mølleren Jens Pedersen Brinch af sig og Hustrue samt tvende døtre á 4 mark er 2 Rdl. 64 sk.

Litra N: I følge Forordningen dateret 24 Decbr 1760 havde jeg underskrevet betalt paa Ribe Amtstue i Consumptions, Familie og Folkeskat som Sognepræst for Aaret 1761 af samtlig Janderup og Billum Sognes Tiende ydende Hartkorn, nemlig 366 Tdr. 2 Skpr. 3 Fkr. 1½ Alb. a' Tønden 3 sk. der tilligemed 1 Rdl. for Stalden andrager, efter Krigsraad og Amtsforvalter Christensens mig derfor meddelte Qvittering dateret 28 Sept 1761, den Summa 12 Rdl. 44 sk. Men som det højkongelige Vestindiske og Guineanske Rentekammer Collegium under

Dato 20 Febr 1762 haver resolveret at jeg, i Henseende til Janderup Sogns Korntiende, som er henlagt til Sognepræsten for Sct. Katrine Kirke i Ribe, maa være forskaaet med at betale som residerende Capelan 2 Rdl. Saa var paa Amtstuen pro 1761 betalt for meget 10 rdl 44 sk. Hvilke 10 Rdl. 44 sk. courant er mig igen af bemelte Krigsraad og Amtsforvalter Christensen betalt tilbage. Hvorfor herved tilbørlig qvitteres.

Janderup Præstegaard den 7 Decbr 1762 J. C. Hammer.

Folke- og Familieskat for Ho og Oksby Sogne 1762.

I Ho Sogn tvende Selvejere nemlig i Vester Balle: Skipper Søren Jensen, skatter saa vidt jeg ved af 3 Fkr. 2 Alb., Skipper Thue Lassen, skatter saa vidt jeg ved af 1 Td. 7 Skpr. 3 Fkr. 2 Alb., Las Nielsen har samme Skat.

I Oksby Sogn findes 4 Selvejere nemlig i Vejrs: Jens Pedersen, skatter af 2 Tdr. 1 Skp. 2 Fkr. 2 Alb., Jæs Jensen har samme Skat. Søren Hansen skatter af 6 Skpr. 2 Fkr. 2 Alb.

I Blaavand: Jens Bachsens Enke ejer et Sted i Oxby som hun selv bruger og skatter af 2 Tdr. 4 Skpr. 2 Fkr. 1 Alb. Noch ejer hun et mindre Sted som skatter af 5 Skp. 1 Fkr. 1 Alb. Samme Sted beboes af en Kvinde der har noget af Stedet i fæste, det øvrige bruges af Ejeren selv. Ho den 4 Febr 1762 L. Borch.

Efter Begjæring maa jeg herved attestere, at Mølleren her i Ho, Jens Brinch i disse tvende sidste Aar 1761 og 1762 har stedse haft i sin Familie 4 Personer, nemlig sig selv, Kone og to Børn, en Søn og en Datter, Heste og Stald har han ingen sinde ej heller Tjenestefolk. Ho Præstegaard den 28 Decbr 1762 L. Borch.

I følge allernaadigste Forordning af 24. Decbr. 1760, dens 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 og 12 Artikler findes i Janderup og Billum Sogne, som direkte til hans Kgl. Maj. Casse Folke- og Familieskat skal betale, alene efterfølgende: Sognepræsten, efter det højlovlige Vestindiske og Guineanske Rentecammer Collegie Resoulution de Dato 20 Febr 1762. Degnen, efter Kgl. allernaadigste Resoulution af 1 Decbr 1761.

Selvejere over 3 og under 8 Tdr. Hartkorn Hyllerslev: Jens Justesen.

Dito under 3 Tdr. Hartkorn, i bemelte Hyllerslev Mads Pedersen, Søren Olesen, Søren Castesen, Niels Christensen, Eske Christensen.

Andre findes ikke i Janderup og Billum Sogne i følge højst bemelte Forordnings allegerede Artikler, hvilket under min Haand testes. Janderup Præstegaard 14 Decbr 1764 J. C. Hammer.

Designation over dem som i følge Forordningen af 24 Decbr 1760 bør betale Familie- og Folkeskat til den Kgl. Casse for Ribe Amtstue i Ho og Oksby Sogne, nemlig: En Selvejer Vindmøller navnlig Jens Brinch og Hustru samt tvende Børn, nemlig en Søn navnlig Anders Brinch og en Datter navnlig Karen Jensdatter Brinch, men ingen Tjenestefolk. Ho Præstegaard den 1 Decbr 1764 J. Clausen.

Højædle og velbaarne høje og naadige Herre.

Fra Hr. Amtsforvalter Christensen i Ribe er mig bleven fordret, som jeg og til videre har betalt, 4 Rdl. 64 sk., som han tilmelder mig at være 2 Mark á Td. Hartkorn i Consumption for de 3 Tdr. 4 Skp. jeg har tilkjøbt mig af Søren Castensens Gaard i Hyllerslev, for Aar 1762, 1763, 1764 og 1765.

Høje og naadige Herre, for faa Aar siden blev denne ommelte Gaard til købs. Min Broder Casten Sørensen havde den da i fæste efter vores salig Fader, men som han ej kunne formaa at købe mere deraf end de 2 Tdr. 4 Skp. Hartkorn, saa paa det han ej skulle blive husvild søgte jeg Udveje at betale det øvrige af Hartkornet og Stedet, 3 Tdr. 4 Skp. Hartkorn. Paa samme har han siden haft rigtig Fæstebrev fra mig og deraf som Fæstebonde svaret Contributionen og Landgilde uden at jeg har det allermindste af Gaardens Ejendom under eget Brug, men svarer Familie- og Folkeskat samt Consumption ved min i fæstehavende Grydvad Mølle kaldet, som staar for Hartkorn Mølleskyld 5 Tdr. 6 Skpr. 3 Fkr. og Ager og Enge Hartkorn 2 Tdr. 6 Skpr. 2 Fkr. - efter derom ergangen allernaadigste Forordning. At min Andragende herom medfører den rene Sandhed, det kan jeg med troværdige Documenter og Attester bevise om det naadigst maa tillades, hvorom jeg underdanigst bønfalder ligesom og det jeg, derefter maa gjengives for ommeldte Penge og naadigst forskaanes for saadan Consumptions Svarelse for Eftertiden. I saa Forhaabning jeg i dybeste Underdanighed har den Naade at henleve. Høj og velbaarne, højædle og velbaarne høje og naadige Herres underdanigste og ringeste Tjener Sæbbe Sørensen, Grydvad Mølle ved Varde den 10 April 1766.

Hans Pedersen Sadderup var, da han blev copuleret med Mette Henrika Sopia Pedersen, og er endnu en fattig mand, Tønde- og Kaabemester(?) i Hjerting ved Varde Toldsted. Guldager Præstegaard 1766, 19 Marts. - J. Kragh.

Velædle og velbyrdige Hr. Krigsraad.

Efter Deres Velbyrdigheds Forlangende har jeg herved den Ære at meddele Dem følgende Efterretning om de Personer her af Aal Sogn, som for indeværende Aar svarer Folke- og

Familie-skat til Riber Amtstue efter allernaadigste Forordning af 24 Decbr 1760 nemlig: Der er som sædvanligt Hesselmedgaards Ejer Signeur Ryegaard og mig selv - der her vel er en Selvejerbonde i Sognet navnlig Oluf Nielsen af Vester Vrøgum, men han skatter kun af 2 Tdr. Hartkorn. Præsteenken her af Aal Madame Eilschou er i Aar ved Michaelis Tider flyttet til et Hus i Borre By her i Aal Sogn, hvilket Hus tilhørende hende selv skatter omtrent af 2 á 3 Skpr. Hartkorn, hvor hun opholder sig med en Datter og en Tjenestepige. Videre ved jeg ikke til sandfærdig Efterretning om bemelte Folke- og Familieskat her af Sognet for indeværende Aar, da jeg i øvrigt har den Lykke at henleve. Med al Højagtelse velædle velbyrdige Hr. Krigsraad. Deres ydmyge Tjener, Holm, Aal Præstegaard den 4 Novbr 1765.

I følge Forordningen af 24 Decbr 1760 er her i Aal Sogn udi indeværende Aar ej forfalden flere copulationspenge end de 4 Rdlr. hvoraf jeg har Hr. Krigsraad Christensens Bevis dateret Ribe Amtstue den 22 Febr 1766, som Borgeren Niels Lund af Varde betalte da han indlod sig i Ægteskab med Anne Kirstine Nielsdatter her af Aal Sogn, hvilket herved efter Begæring bevidnes af Anders Frederiksen Holm, Aal Præstegaard den 31 Decbr 1766.

Designation over dem som i følge Forordningen af 24 Decbr 1760 bør betale Familie- og Folkeskat til den Kgl. Casse paa Riber Amtstue af Ho og Oksby Sogne: En Selvejer Vindmøller, navnlig Jens Brinch og Hustru samt tvende Børn navnlig Anders Jensen Brinch og Cidsel Jensdatter Brinch. Saaledes rigtig og at ingen flere findes i bemelte Sogner som i følge allerhøjest bemelte Forordning bør betale Consumptions-Familie- og Folkeskat tilstaar herved under min Haand, Ho Præstegaard den 4 Novbr 1765 Clausen.

Designation over de udi Fardrup Sogn som efter Kongl. allernaadigste Forordning de Dato 24 Decbr 1760 betaler Familie- og Folkeskat til Riber Amtstue indeværende Aar 1761.

Selvejerbønder: Herman Simonsen paa Tandrup Hartkorn 21-5-0-2. Hans Andersen Nygaard 6-4-3-2. Dito Ejendomsenge 2301½. Morten Knudsen i Farup 3-2-2-0.

Hans Vindfeldt paa Lundgaard 6-3-3-2. Barbara sal. Niels Mortensens 13-0-2-2. Jens Terkelsen i Kjærbøl 0-2-2-0. Peder Nissen i Hillerup 7-0-0-2. Driver denne sin Ejendomsgaard under hans paaboende som sorterer under Vilslev Sogn.

Kjærbøl: Efterfølgende Selvejere haver tilforn været Riber Ladegaards Tjenere: Carsten Hansen 4-4-1-2. Niels Mortensens Enke 3-3-3-0. Søren Møller 3-4-1-2. Christen Nielsen 3-0-2-2. Terman Madsen 2-6-3-1. Søren Ibsen 3-0-2-0. Mikkel Ibsen 2-7-2-1. Olle Jensen 2-7-1-0. Jørgen Eskildsen 3-5-2-0. Lauve Nielsen 1-4-1-1. Søren Pedersen 1-4-1-1. Niels Brodersen 1-6-1-0½. Morten Knudsen 1-6-1-0½. Niels Rasmussens Enke, Ane Clausdatter 2-3-0-2.

Farup By: Tøste Mikkelsen 6-6-0-2. Søren Jensen 3-2-1-0. Hans Pedersen Leed 3-4-1-0. - Farup: Dorthe Cathrine, sal. Jens Frandsens 3-1-0-2. Mads Tøstesens 6-2-0-2. Rasmus Andersen Nesgaard 4-0-2-1. Tobias Terkelsen 3-1-2-0. Knud Hansen 3-6-0-0. Hans Sønnecksen 7-0-1-1. Niels Leds Enke, Ing Sørensdatter 5-3-1-2. Christian Terkelsen 3-2-2-2. Gregers Nielsens Enke, Ane Mortensdatter 3-7-0-0. Hans Andersen Nygaard 3-7-3-2, der drives under hans paaboende Ejendoms-
gaard, som ovenfor er anført iblandt Selveiere under No.2.

Kirkebye: Christen Jørgensen 7-2-1-0. Jens Jensens Enke, Kirsten Knudsdatter 3-5-0-2. Peder Sønnecksen 3-5-0-2. Drives under hans Broders, Hans Sønnecksens Gaard i Farup, anført under No 23, hvor Peder Sønnecksen opholder sig.

Meilby: Hr. Peter Tuhn i Hjortlund 6-5-1-2. Lejer Gaardens Avling stykvis ud og haver for nærværende Tid fattige Lejefolk i Husene. Peder Nielsen 3-3-3-1. Christen Termansen, 3-3-3-2. Knud Hansen 3-3-0-0. Iver Lausen 3-3-1-2.

Hillerup: Peder Knudsen 7-6-3-0. Thomas Jørgensen 7-6-3-0. Hans Pedersen 3-7-1-1½. Niels Madsen 3-7-1-1½. Drives under hans paaboende Gaard som ligger i den Del af Hillerup By, som sorterer under Vilslev Sogn. Morten Hansen Nygaards Enke, Johanne Nielsdatter ejer af en Gaard i Kjærbøl 5-3-0-1. Samme Gaard har forhen været under det Kgl. Ryttergods, hvorfor hidtil licenteret for Consumptionen.

Disse Selvejerbønder i Kjærbøl, Farup, Kirkeby, Meilby og Hillerup Byer, lige fra Carsten Hansen og Niels Madsen begge inclusive haver været Riber Ladegaards Tjenere og ere af hans Majestæt solgte med følgende Condition nemlig Ut segrati - De Bønder som selv køber dere paaboende Gaarde svarer lige med andre proprietære Bønder Consumption, Familie og Folkeskat samt andre Skatter og Paalæg og ej anderledes hvilket den trykkede Placat de Dato 10 Maj 1741, som indeholder Conditionerne med hvilke dette Ladegaards

Gods ved offentlig Auction er solgt, tydelig udviser og forklarer.

Fæstebønder: 1/ Niels Iversen i Kjærbøl 3-1-2-2, under Hospitalet i Ribe. 2/ Mikkel Nielsen i Farup 3-0-1-0, under Nielsbygaard. 3/ Gregers Frandsen paa Tandrup 4-2-2-1, under Terman Simonsen paa Tandrup. 4/ Mads Pedersen i Kjærbøl 0-6-6-0, under Hospitalet i Ribe. 5/ Nis Hansens Enke i Farup, 0-1-3-0 under Krogsgaard.

Ejensdomshusmænd: 1/ Jørgen Andersen Toft i Farup 0-3-1-1. 2/ Søren Lambertsen i Kjærbøl 0-1-2-0. 3/ Mette Pedersdatter ibidem 0-0-0-1. 4/ Jens Lønne i Kjærbøl, har en Dreng. 5/ Anders Hansen ibidem, har en Pige. 6/ Hans Madsen i Farup, har en Datter. 7/ Anders Jensen i Kirkeby, haver hos sig en Søn.

Saaledes er her anført Specialiter de som findes udi Fardrup Sogn og efter den Kgl. allernaadigste Forordning de Dato 24 Decbr 1760 bør svare Familie- og Folkeskat til Riber Amtstue pro Anno 1761.

Fardrup Præstegaard den 29 Octobris 1761, Volquartz.

Efterskrift:

Ovennævnte "Familie- & Folkeskat 1760-66" gengives her som et eksempel på, hvorledes man kan skaffe sig viden om de enkelte gårde og deres bønder år for år, måske specielt vigtigt i de sogne, hvor kirkebøger og godsarkiver er mangelfulde.

Kilderne til ovennævnte afskrifter stammer fra Rigsarkivets mikrofilm: M.37.622, som kan lånes til nærmeste købstads bibliotek med mikrofilmlæseapparat.

FÆSTEBREV TIL RIBE DOMKIRKE 1766.

Kiender jeg underskrevne og herved vitterliggjør at som Erlig og velagte Mand Peder Jensen, Ribe Domkirkes tiener her i Janderup By og Sogn haver formedelst Alderdom og Svaghed opladt sin i brug havende Gaard til sin eneste Søn Frands Pedersen oc derpaa sit Fæstebrev af 4. Febr. 1687 til mig indleveret. Alt saa steder oc fæster jeg herved til bemelte og velagte ung karl Frands Pedersen samme halve gård at nyde, bruge oc beholde sin livs tid med ald dens rettighed, som nu tilhører oc af Arilds tid tillagt haver intet undtagen i nogen Maade. Hvorimod ermeldte Frands Pedersen skal være i rette tid med Kgl. Mayst. Skatter, at betale og Landgilde at yde o.s.v.

Til Stedfæstelse haver jeg dette fæstebrev med egen haand underskreven og mit Signete hos trykt. Ribe, Mandagen D. 9. Febr. 1733. - Peder Terpager.

Ribe Domkirkes værger fæster til Niels Sørensen af Nourup, Jerne Sogn den halve gaard i Janderup Sogn og By, som Frands Pedersen hidtil har haft i fæste, men samme i minde- lighed afstaaet og fratrædet, hvilken halve gaard staar for Hk. 3 Tdr., 3 spr., 2 fr., 0½ Alb. Ribe, d. 6. Febr. 1766. - Rahr og Conrad Wedell.

Note: Denne gård er gården IX B, matr. 16, Janderup. Her var Niels Sørensen i 1785, hvilket kan ses af kortet. Se i øvrigt "Janderup og Billum Sogne", bind II, side 283, hvor oplys- ningerne om Peder Jensen og hans søn Frands Pedersen mangler.

Kilde: "Fæstebreve til Ribe Domkirke 1719-1802" i arkiv nr. C.630 lb.nr.16 i Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg.

LANDSTINGSSAG 1616.

I Viborg Landstings tingbog, nu i Landsarkivet for Nørrejl- land i Viborg, under arkivsignatur B.24-555 side 234a-b, 235a- b og 267a, ses retssagen hvori flere slægters aner er indblandet, således Søren Eskesen og dennes fader Eske Hansen i Løft- gaard, Outrup sogn.

Viborg 14.september-23.november 1616:

Var skikket Anders Poulsen i Allerslev på den ene, og havde hid i rette stævnet Eski Hansen i Løftgaard på den anden side, for en klage han til Vester Herredsting den 3.august sidst forleden skulle have benægtet for løgn, som forne Anders Poulsen skulle da til forne ting have givet over ham, anlangende bordag, som forne Eski Hansen, og sin medfølge, skulle have været udi på Løftgaards mark med forne Anders Poulsens dreng Niels Jensen. Hvilken klage forne Anders Poulsen formener sig med tingsvidne at have bevist, og forne Eski Hansen skulle have for tingdom benægtet samme klage for løgn, hvilket skulle være forne Anders Poulsens ære for nær. Og formener han, forne Eski Hansens benægtelse ikke sandfærdig at være, eller han burde den at bevise, eller derfor at stande tilbørlig til rette. Desligeste havde hidstævnet Eske Hansen at svare til sin benægtelse. Desligeste havde hidstævnet Søren Jensen i Allerslev, Poul Smed ibid. og Peder Nielsen for et vidne, de i samme sag, til forne ting med forne Eske Hansen, vidnet har, at de ikke skulle have set, at der skulle have nogen slået hans dreng Niels Jensen, på Løftgaards mark, som deres

vidne ydermere skulle om formelde. Hvilket deres vidne han beskylder, at skulle være et "Sancke" vidne, og forne vidnesfolk at skulle være bosiddende udi tvende byer, og ikke skulle have været på den mark, eller sted, på de tider, de om vidnet har, den tid det skulle være sket. For det andet beskylder han samme vidne, at de skulle have vidnet, at de ikke skulle have set, at forne Niels Jensen fik nogle slag eller hug, hvilket kunne være sket af den årsag, at de ikke skulle have hos været på de steder eller mark, der samme bordag skulle ske. Og formener deres vidne uendelig at være, idet de ikke udtrykkelig skulle have vidnet, hvad forne Niels Jensen fik nogle slag og hug eller ikke. Efter sådan lejlighed formener, deres vidne bør magtesløs at være. Formener og i lige måde den klage, som forne Eski Hansen til forne ting givet har, efterdi der intet deraf er bevist. Dernæst havde hidstævnet forne Eski Hansen, med samme vidne og klage, og at svare til sin benægtelse. Og fremlagde forne Anders Poulsen et tingsvidne af Vester Herredsting den 3.august sidst forleden udgivet, otte mænd vidnet har, at de den dag otte dage sidst forleden, de på forne ting hørte og så det, forne Anders Poulsen for tingdom klagede, at på onsdag da sidst forleden gik hans dreng Niels Jensen og tøjrede hans heste på Anders Poulsens egen "thyr Voll" på Løftgaard mark på de agre, som ligger op "Roie" med søndre ende, da kom Eski Hansen i Løftgaard og hans hustru og søn, og fik ham ned. Og da råbte forne Niels Jensen på Grome Nielsen i Løftgaard og hans dreng, at de skulle komme ham til hjælp, de myrder ham. Dertil Eske Hansen at have svaret for tinge, og benægtet forne klage, at det var løgn. Ydermere forne Anders Poulsen at have sagt, at dersom hans heste eller køer havde været i Eske Hansens eng eller korn eller hegned ager, da ville Anders Poulsen det "fore plege Minde oc ret", som det vidne videre bemelder. Så mødte forne Eske Hansen og formente, at som det, som forne Anders Poulsen gjort har, ikke burde at komme ham til nogen forhindring, men sig ikke udinden at skulle være sket for kommet. Da, efter flere ord og tale som dem imellem er og var, blev forne Anders Poulsen og Eske Hansen så foreniget, (samme ord skulle være sket udi hastighed, at klage og ord dernæst fuldkommen skal være), (det i klammen er overstreget), at samme vidne, som efter forne klage og ord, tagen og forskrevet, skal være som om uvidnet og uudgivet var, og ingen til hindring eller skade at komme i nogen måde.

Var skikket Anders Poulsen i Allerslev på den ene, og havde hid i rette stævnet Poul Smed, Søren Jensen ibid. og Peder Nielsen på den anden side, for et vidne de til Vester

Herredsting med Eski Hansen i Løftgaard vidnet har, at de skulle have set, at der skulle nogen have slået hans dreng Niels Jensen, på Løftgaards mark, som deres vidne ydermere skulle omformelde. Hvilket deres vidne han beskyldte, at skulle være et sankevidne, og forne vidnesfolk skulle være bosiddende udi tvende byer, og ikke skulle have været på den mark eller sted, på de tider de om vidnet har, den tid det skulle være sket. For det andet beskyldte han samme vidner, at de skulle have vidnet, at de ikke skulle kunne have set, at forne Niels Jensen fik nogle slag eller hug, hvilket kunne være sket af den årsag, at de ikke skulle have hos været på de steder eller mark, der samme bordag skulle ske. Og formener deres vidne uendelige at være, idet de ikke udtrykkelig skulle have vidnet, hvad forne Niels Jensen fik nogle slag og hug eller ikke. Efter sådan lejlighed formener samme deres vidne bør magtesløs at være. Dernæst havde hidstævnet forne Esche Hansen med samme vidne.

Så mødte forne Esche Hansen og fremlagde samme vidne af Vester Herredsting den 10. august sidst forleden udgivet, Poul Smed i Allerslev, Søren Jensen ibid., Peder Nielsen i Outrup for 8 mænd at have vidnet med oprakte fingre og helligånds ed, at de ikke så det, Esche Hansen i Løftgaard eller hans hustru Karen Eschis enten slog eller skød Niels Jensen i Allerslev, på Løftgaards mark den næste onsdag for Sct. Ibsdag sidst forleden den tid forne Niels Jensen og Søren Eschis var i bordag sammen. Ydermere forne Poul Smed at have vidnet, at han samme tid så det, Karen Eschis havde to gange fat på forne Niels Jensen og holdt på ham lidet førend forne Niels Jensen og Søren Eschis kom i bordag sammen.

Som det vidne videre bemelder, og forne Esche Hansen samme vidne ret at være. Derefter mødte forne Poul Smed, Søren Jensen og Peder Nielsen, og var deres vidne bestandige. Og formente forne Esche Hansen samme vidne ret at være, og burde ved magt at blive. (?) (?) forne Anders Poulsen.

Så og efterdi forne vidnesbyrd (det følgende i klame er overstreget) (ikke udtrykkelig har vidnet om forne bordag, men dem eller hvad sket efter? skulle være sket, men alene, at de ikke skulle have set det, og samme vidne i så måde ikke skal? at være) har vidnet, de ikke skulle set hvem? der enten slog eller skød forne Niels Jensen, og således ikke endelig (?) gjort (?) (?) at have deres kundskab.

Da kunne vi efter sådan lejlighed ikke kende samme vidne noget? andet? at det bør og magt at have.

Øvrige kilder: "Outrup Sogn" af H.K.Kristensen, udg. Varde 1935, s. 298-299. – "Vardesyssel Aarbog 1993" s.114-128.

LANDSTINGSSAG 1632.

Den næste sag jeg vil gengive her, stammer fra "Viborg Landstings Dombog 1632" arkiv nr.: B.24-564, side 158b, 159a-b. I denne sag optræder min egen ane Christen Gregersen i Lundtarp, Lunde sogn.

Lørdag den 28.juli 1632.

Var skikket ærlig og velbyrdig mand Christen Kragh til Lydumgaard på den ene, og havde hid i rette stævnet Christen Gregersen i Lundtarp, herredsfoged i Vesterherred på den anden side, for en dom han på forne ting den 25. februar sidst forleden dømt har, og i forne dom tildømt benævnte Christen Kragh at betale en sum penge til Jens Christensen i Nebel, som hans salig moder fru Kirsten Kruse til Lydumgaard skal have været afgangne Jes Iffersen af Houm skyldig, og Jens Christensen arvelig efter ham tilfaldet. Dog forne gæld skal være Christen Kraghs søster fru Mergrete Kragh, Erich Bildes til Vardhoed, på lod tilfaldet, som med skiftebrev med gode mænds hænder og segl under, skal være at bevise, som hun en rum tid, og henved en 16 år, har forrentet samme gæld. Hovedbrevet skal og ikke lyde en for alle at betale med dets rente og interesse. Tilmed skal samme dom være dømt nogen tid længe førend dagen skal være forfaldet på forne hovedbrev, uanset forne Jens Christensen har annammet renten hver år, og hvis som resterer skal være ham tilbudt, som med kvittering og tingsvidne skal være at bevise, formener ham ikke at kunne hænde dom, uden de var lovlig opsagt eller renten at være forfalden, og samme dom fordi burde magtesløs at være, og herredsfogden, fordi uret at have gjort, og bør at stande til rette. Dernæst hidstævnet forne Christen Gregersen som samme dom dømt har, så og Jens Christensen i Nebel som samme dom forhvervet har med samme dom. Så mødte Jens Christensen og fremlagde samme dom af Vester Herredsting den 25. februar sidst forleden udgangen som så beskrives: At efterdi for fogden var bevist med salig fru Kirsten Kruses hendes skadesløsbrev, at hun havde været salig Jens Iversen forne 293 dlr. pligtig, som forne Jens Christensen skal være berettiget og arveligen tilfaldet på hans hustrus vegne efter hendes salig broder, og bemeldte Christen Kragh og hans søster fru Margrete Kragh er hendes rette arvinger, og forne Christen Kragh, for vitløftig trætte, på hans svoger Erich Bildes vegne, tilbød sig at Ville gøre forne

Jens Christensen udlæg på tilbørlige steder, kunne fogden ikke forstå sig andet i den sag at kende, end forbemeldte Christen Kragh burde forne penge til forne Jens Christensen med rente og skadegæld at betale, eller at gøre ham udlæg efter Kongl. Majsts. forordning.

Som den dom videre bemelder. Derhos fremlagde forne Jens Christensen ermeldte salig fru Kirsten Kruses udgivne brev dateret Lydumgaard den 10. april 1612, hvorudi hun bekender sig at være skyldig Jens Iversen i Houm 293 fuldgode? dlr. til påske 1613 at betale skadesløst, hvilke brev salig Mogens Kruse som en selvskyldner med hende har forseglet og underskrevet, som samme brev i sig selv videre indholder. Og formente Jens Christensen samme dom, efter forbemeldte brev, ret at have, og dommen burde ved magt at blive. Dertil svarede forne Christen Kragh, at hans salig moders brev ikke lyder een for alle at skulle betale, og skulle befri? hans søster såvelsom han at skulle have arvet deres salig moder, og fogden ligevel har tildømt hendes gæld at betale. Mente fordi samme hans dom ikke burde nogen magt at have.

Så, efterdi forne fru Kirsten Kruses udgivne brev ikke tilholder hendes arvinger een for alle samme gæld at skulle betale, og befindes bemeldte Christen Kragh at have søstre og medarvinger efter sin salig moder, som og kunne være interesserede til samme gæld at svare, og fogden dog har tildømt forne Christen Kragh alene gælden at betale, da kunne vi ikke kende denne hans dom bør nogen magt at have.

Kilde: "Nørre Nebel og Lydum Sogne" af H.K. Kristensen, udgivet Nr.Nebel 1958. Se siderne 205 og 207 med flere.

LANDSTINGSSAG 1652.

Den næste sag i "Viborg Landstings Dombog 1652", nu i Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg, arkivsignatur B.24-576, side 444a til og med side 448b, omhandler også forrige sags Jens Christensen og hustru Anne Iversdatter i Nebel (Nr. Nebel sogn), hvis datter Lisbeth Jensdatter blev gift med sognepræsten i Henne Poul Christensen Skads.

Viborg Den 6.oktober 1652.

Var skikket ærlig og velagte mand Niels Nielsen Obling med en opsættelse her af Landstinget i dag seks uger udgangen, som indeholder han da at have hid i rette stævnet hæderlig mand hr. Poul Christensen sognepræst til Henne Kirke for at eftersom Niels Jensen af Houm udi sin gælds betaling har udlagt til

forne Niels Nielsen al den arv, lod, del og rettighed, som han efter sin fader Niels (fejl for Jens) Christensen tilfaldet var, og forne Jens Christensen udi hans velmagt skal være med al sin formue, nemlig sølv og penge, kobber, tin, messing og tilstående gæld både hos ædel og uædel, inddraget til bemeldte hr. Poul Christensen, og der ved den timelige død afgået, og ingen rigtig registrering, enten til 30. dag eller 6 ugers, udi samtlige arvingers nærværelse, efter loven, gjort eller ganget er, forne Niels Obling og fælles arvinger til efterretning, endog det noksom af ham skal være begæret, som ved tingsvidne er bevisliggjort. Hvorfor bemeldte hr. Poul Christensen er i rette stævnet, og dom over ganget til Kjærgaard Birketing den 20. marts 1646, hvilken dom tilholdt bemeldte hr. Poul Christensen forne Jens Christensens gods og gode, efter loven, at udlægge og siden holde en retfærdig skifte og deling med forne Jens Christensens børn, som det sig bør. Og efter samme proces har Niels Nielsen nu på det 6. år end ladet bero i forhåbning bemeldte hr. Poul Christensen sig uden videre tiltale skulle indstille og skaffe nogen rettighed, som dog ikke sket er, efter forne Niels Nielsens vidne forårsaget efter samme doms indhold, at forhverve dom på hr. Poul Christensen for samme udlæg til æskning at lide. Hvilken dom til hjemting videre forårsages nu til Landstinget at lade konfirmere, i formening ombemeldte hr. Poul Christensen ikke pligtig er samme Jens Christensens middel og formue fra sig, efter loven, at udlægge eller æskning at lide efter "Rigens Rets Indhold". Havde da hidstævnet forne hr. Poul Christensen med alt hvis han sig herimod har at erklære. Endnu havde forne Niels Nielsen Obling med en stævning hidstævnet forne hr. Poul Christensen sognepræst til Henne kirke for et gavne- eller bænkebrev han i en dom skal have ladet indføre, og den 23. januar på Kjærgaard Birketing imod forne. Niels Obling ladet fremlægge. Hvilket brev afgangne Jens Christensen af Nebel skulle have udgivet, og der udi er gjort opregning på hvis gods og gode, som forne Jens Christensen imod sit yderste skulle have haft. Hvoraf han bemeldte hr. Poul en part skal have bortgivet, og en part i gælds betaling skal have udlagt, og udi samme brev forbyder sine børn for samme gods og gode, at påføre forne hr. Poul nogen "schøe" eller trætte. Hvilke brev beskyldes for det første: Skal der otte år forleden være faldet dom til Kjærgaard Birketing på bemeldte på bemeldte hr. Poul for forne Jens Christensens gods og gode, og da at være tildømt det, efter loven, fra sig at levere. Da har hr. Poul udi egen person da været mødt udi rette, og hverken skriftlig eller mundtlig sig på samme brev beråbt, uanset salig Jens

Christensen da, såvel som nu, ved døden var afgået. Og er det mistænkelig hvor hr. Poul siden den tid er kommet ved samme brev. For det andet: Er han den 23. januar sidst forleden på forne Birketing med samme brev fremaget, og udi hånd den har villet fremlægge. For det tredie: Kan skinbarlig eragtes at være gjort hr. Poul til befrielse på det han sig al Jens Christensens gods og formue kunne tilvende, og var forne unøjagtige brev og den beretning, som hr. Poul i den første dom 1646 fremlagde, imod hverandre konfereres, da kan klarlig eragtes samme brev at være stillet bag efter samme beretning, dog Jens Christensen den tid var død. For det fjerde: Kan ikke eragtes samme brev udi vores Lands lov at have nogen bistand, og forne Jens Christensen ikke mægtig at give det ene barn mere end det andet. Og for det femte: Har det vel over ved den tid samme brev er gjort, at det var ikke retmæssig, og da har befrygtet, at der ville følge trætte på, hvorfor Jens Christensen udi samme brev skal have forbudt sine børn at påføre forne hr. Poul nogen trætte. Menende efter forberørte lejlighed samme bænkebrev bør magtesløs at være, og ikke komme forne Niels Nielsen, på hvis arvelod han vil sin gælds betaling af sin morbroder Niels Jensens part er berettiget, til nogen forhindring i nogen måde. Havde derfor hidstævnet forne hr. Poul Christensen med forne brev at fremlægge.

Og nu mødte Bertel i Fidde på forne hr. Pouls vegne, og fremlagde samme gavebrev sålydende: Bekender jeg Jens Christensen værende i Henne Præstegård for ved mit vedgivne brev, at eftersom jeg har, efter min salig hustrus død, holdt skifte med mine børn, og jeg da er tilfaldet en sum gods udi gode og tilstående gæld, hvilke forne gode, tilstående gæld samt rede penge og alt andet, som mig da var tilfaldet, jeg nogen tid derefter har igen skiftet og delt imellem mine børn, på det, ikke efter min død iblandt dem skulle forårsages unyttig trætte og kiv, så jeg ikke nu har forbeholden af al min forrige gods, item tilstående gæld og rede penge end som dette efterskrevne: Først min seng jeg ligger på, alle mine skårne klæder, et jernbundet skrin og rede penge 64 rigsdaler. Dette forne alt sammen har jeg nu i dag i hånden overleveret og til betaling udlagt min kære svoger (svigersøn) Peder (fejl for Poul) Christensen i Henne Præstegård, både for hvis jeg ham indtil denne dag af adskillige forrige regnskab har været pligtig, så og for hvis som jeg i sandhed har eragtet, at min kære datter Lisbett Jensdatter ikke lige vederlag og skifte ved andre mine børn af min formue og gods bekommet har. Og højlig forbyder jeg hermed mine børn og svogre (svigersønner)

hermed, efter min død, for dette gods og gode, at påføre min svoger (svigersøn) hr. Poul Christensen i Henne Præstegaard nogen kiv og trætte, efterdi han mig alt dette forne har fuldkommelig fornøjet og vel betalt. At således er i sandhed som forskrevet står underskriver jeg denne sandheds kundskab med min egen hånd, lover og tilbepligter mig hermed at stande ham for varsel til hvilket ting han denne sandheds kundskab ved tingsvidne vil tage beskrevet, og venlig ombudet jeg Bertel Nielsen i Fidde og Jens Christensen i Standsig (Stundsig) denne min sandheds bekendelse med mig til ydermere vitterlighed at underskrive; Aktum Henne Præstegård den 2. marts 1643. Jens Christensen egen hånd. Bertel Nielsen egen hånd. Jens Christensen degn egen hånd. Som samme gavebrev i sig formeldte.

Dertil svarede forne Niels Obling og fremlagde en dom af Kjærgaard Birketing 1646 den 20. marts udgangen, som blandt andet indeholder: Niels Jensen i Houm, da ved sin fuldmægtig Iver Nielsen der sammesteds efter opsættelse at have ladet hidstævne hr. Poul Christensen og givet ham til sag det, hans salig fader Jens Christensen for nogle år siden skal have med al sin formue, gods og gode, nemlig sølv, penge, håndskrifter, såvel som registrering, derhos lodsedler og skiftebreve, som nyligen tilforn udi Nebel imellem hans salig fader og hans børn gjort er efter salig Anne Iversdatter, som var forne Jens Christensens hustru, hvoraf kunne eragtes hvad hans bemeldte faders formue været har, og inddraget til bemeldte hr. Poul Christensen, og der udi en fælles bolig hos ham ved døden afgået. Og ingen rigtig vurdering eller registrering enten til 30. dag eller seks ugers dag, som loven tilholder, efter ham gjort er, og hr. Poul dog over to år, efter hans vilje, hos sig udi en fælles bolig brugt og omgået. Formente hr. Poul Christensen pligtig forne hans salig faders gods og gode fra sig, ved kønsed efter loven, at levere, og siden med ham og hans arvinger at skifte og jævne, som det sig bør, eller han derfor burde at lide dele. Da har fogden så om sagt: Efterdi forne salig Jens Christensen skal være draget til Henne Præstegård, og derefter er ved døden afgået, dog ikke bevises hans gods eller gode, meget eller lidet, han den tid har haft, som han da skulle have med sig til hr. Poul Christensen i forne Henne Præstegård inddragen. Ikke heller bevises med registrering hvad gode han i forne Henne Præstegård skal have sig efterladt den tid han ved døden afgik, og bevises med tingsvidne, at til 30. dag efter forne Jens Christensens død er æsket og begæret af forne hr. Poul Christensen, at han ville udlægge fra sig forne salig Jens Christensens gode og gods, og ikke han det ville efterkomme.

Vidste fogden efter sådan for berettede lejlighed ikke andet derom at kende: End forne hr. Poul Christensen bør hvis gode og gods, som forne salig Jens Christensen havde med sig til Henne Præstegård indført, og sig det hos ham efterladt den tid han ved døden afgik, fra sig at udlægge, efter loven, og det siden retfærdig at skifte og dele, eller derfor at lide videre tiltale, mens forne tingsvidne står ved fuldmagt.

Som den videre bemelder. På hvilken dom findes således skrevet: Eftersom jeg underskrevne er blevet min søstersøn Niels Nielsen "thidshafftigh" på Lindbjerg, en sum penge pligtig, som jeg nu ikke har ved hånden ham at med betale, hvorfor jeg har ham udi sin betaling udlagt den formenende arvepart efter min salig fader Jens Christensen, samt hvis anden gæld min bemeldte fader kan findes at være mig pligtig, til hvilken arvelod og gælds fordring forne Niels Nielsen hermed fuldmægtiges af min svoger hr. Poul Christensen sognepræst til "Høli" Kirke, endnu at kræve og opbære og gøre sig det nyttig, som sin egen vitterlig gæld og retmæssig tilfaldne arv i alle måder. Dets vidnesbyrd underskriver jeg min egen hånd, aktum Houm den 7. juni 1646. Niels Jensen egen hånd.

Som den videre bemelder. Og derhos beretter forne Niels Obling, at han af des forberørte lejlighed var forårsaget, at hænde æskningsdom over forne hr. Poul Christensen til hans værneting. Og derpå fremlagde en dom af Kjærgaard Birketing den 23. januar sidst forleden udgangen, som besluttes: Efterdi bemeldte hr. Poul Christensen selv vedgår, at forne salig Jens Christensen til ham er inddraget, førend han ved døden afgik, og for fogden fremlagdes endelig dom der af forne ting den 20. marts 1646, hvorudi forne hr. Poul Christensen er tildømt fra sig at udlægge, efter loven, forne Jens Christensens efterladte gods og gode, hvilken dom endnu står ved sin fuldmagt, og det brev som hr. Poul formener at ville sig med befri for Niels Oblings tiltale, findes ikke i samme dom indført, uanset salig Jens Christensen da, såvel som nu, var ved døden afgået. Samme brev også der den dag for retten er fremæsket, og ikke hr. Poul den i original har villet lade fremlægge, hvorfor det synes noget tvivlsomt. Da, efter slig lejlighed, vidste fogden ikke rettere derom at kende: End forbemeldte hr. Poul Christensen jo bør samme fordrede gods og gode, efter loven, fra sig at levere, og siden holde en retfærdig skifte og jævning efter forne doms indhold, eller han bør derfor at lide æskning efter Rigens rets indhold imedens fremlagte dom står ved sin fuldmagt, som samme dom videre bemelder. Og efter slig lejlighed satte forne Niels Nielsen udi alle rette, og formente

det, forne hr. Poul Christensen burde æskning for forne arvelod og gælds fordring at lide.

Så og, efterdi for os udi rette lægges bemeldte herredstingsdom Anno 1646 udgangen, af Niels Jensen i Houm hans fuldmægtig forhvervet, hvorudi hr. Poul Christensen er tilfundet fra sig at lægge, efter loven, hvis gade og gods, som salig Jens Christensen havde med sig til Henne Præstegård indført, og sig der hos ham efterladt, den tid han ved døden afgik, og det siden retfærdig at skifte og dele, eller derfor at lide videre tiltale, hvilken herredstingsdom endnu står i sin fulde æskning, og ikke udi tilbørlig tid rykket eller igenkaldt, så forne Niels Jensen siden straks derefter udi sin gælds betaling til Niels Obling samme hans fordrede arv og gæld, efter bemeldte dom, har opdraget og Niels Obling dom derpå over forne hr. Poul Christensen til hjemting på Rigens æskning efter samme opdragelse forhvervede. Da har vi, efter slig lejlighed, ikke vidst andet derom at sige, end forne hr. Poul Christensen jo for samme arv og gælds fordring bør æskning at lide. Og, efterdi forne gavebrev ikke af forne Niels Jensen, som en arving, befindes at være samtykt og underskrevet, kunne vi ikke kende den der ud inden, så agtsom?, at den bør nogen magt at have, men magtesløs at være, og ikke komme Niels Nielsen til nogen forhindring.

Øvrige kilder: "Kjærgaard Birks Tingbøger, bind 2 ekstrakter 1640-1655" ved Gert Ravn Nørgaard, Aal 1989. Se side 35 – 36 (om dommen herover på side 58, andet afsnit).

LANDSTINGSSAG 1656.

Efterfølgende Landstingssag, hvori indgår Frands Jessen i Aasted, Kvong sogn, og herredsfoged Christen Madsen i Lundtarp, Lunde sogn, og også meget interessant idet rigtig mange nulevende har disse to som aner! – Sagen ligger i "Viborg Landstings Dombog 1656" og har arkiv nr.: B.24-580, side 68a til 73b i Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg.

Viborg, den 16. januar 1656:

Var skikket Frands Jessen i Aasted på den ene, og havde hid i rette stævnet Christen Madsen i Lundtarp herredsfoged i Vester Herred, på den anden side, for en dom han til Vester herredsting den 24. marts sidst forleden imellem forne Frands Jessen på den ene, og Hans Mansen foged på Frøstrup på hans Velb. husbonds ærlig og velb. mand Tyge Below til Frøstrup,

kongl. Majestæts befalingsmand til Hindsgavl, på den anden side, dømt og afsagt har og der ud inden fra dømt forne Frands Jessen, hans moder og søskende en fri selvejerbonde eng kaldes Nør Kier, hvilke engafgrøde, forne Frands Jessen og hans medarvinger, efter en rigtig og lovfast pantebrev af Christen Christensen udgivet i Dybvadsgaard udgivet, skal være berettiget til årlig rente af 20 sletdaler, og samme sin sentens med adskillige forvender, en del hovedsagen ikke vedkommer, ganske vitløftighed bringer, for det første, på det han samme sin dom på et delsvide, som er over 12 år gammel, at forne Christen Christensen da skal være delt blevet af en mand i forne Vesterherred, navnlig Christen Iversen i Schedsbøl for 10 sletdaler efter en forpligtsbrev, og derfor ikke skulle være så lovfast, at han noget sin bondeejendom kunne i pant sætte, og ikke forne Christen Madsen har haft udi betænkende, at forne afgangne Christen Christensen aldeles intet er forne Christen Iversen pligtig, med alt hvis han har været ham pligtig, har ham afbetalt, som noksom kan eragtes, efterdi hovedbrevet ikke hos ham for(dulkte?) dele, fremlægges, tilmed har Christen Madsen ikke heller agtet recessen, som udførlig formelder, at ingen må loven? nogen delsvide til at spille, nogen sin ret med, medmindre samme delsvide, fredløs eller ærerørige sager angår. For det andet funderer forne Christen Madsen samme sin dom på en æskningsvide af Vester Herredsting den 20. januar sidst, at forne Hans Mansen skal have stået på tinge og selv berettet, at han har stået to ting tilforn, og den dag den tredje ting, og skulle have æsket og begæret af forne Frands Jessens moder Mette Jeskone et pantebrev at fremlægge, som hun skulle have af forne Christen Christensen, på forne eng, at hun samme pantebrev ville fremlægge, og ikke forne Christen Madsen har haft udi agt, at hun ikke var pligtig imod retten og hendes vilje, hendes underpart, sine breve, enten at lade se, eller læse, men dersom Hans Mansen på sin velb. husbonds vegne kunne have noget imod samme pantebrev at protestere, da den for sin tilbørlig overdommer, som ske burde, lovlig at indstævne. Ikke heller skal befindes lovlig varsel at være givet for samme vide, som recessen om formelder, til forne Frands Jessen eller hans søskende, som lige ved deres moder, i samme pant er interesserede. Ikke heller skal forne Frands Jessens moder eller søskende have fanget noget varsel for de tvende første æskninger forne Hans Mansen sig udi samme vide påberåber, at skulle have gjort i to ting næst tilforn. For det tredje fremsætter han udi sin sentens, at samme pantebrev, som aleneste formelder på et stykke engafgrøde, til Landsting burde

at læses og påskrives, og ikke gøre nogen forskel på fri adels-gods og et stykke engs afgrøde. Han ikke heller agtet har, at recessen udi samme kapitel udførlig formelder, at enhver uformet jo på sædvanlig og tilforn brugelig maner, må pantsætte og pant annamme. Forne Christen Madsen ikke heller har agtet, eller beset, at forne pantebrev lovlig til forne Christen Christensens værneting den 16. november, efter at den 8. november næst tilforn er udgivet, lovlige skal befindes at være forkyndt og bekræftet, som med ottendedags dag efter at den er udgivet, og derefter befindes samme pant, på tvende snapsting nemlig den 16. januar 1646 såvel som den 13. januar anno 1649 udi lige måde, lovlig efter dets udblivelse, at være oplæst, tilmed end også har været i rette lagt, for herredsfogden om vel beseglet, som tingsvidne den 4. september 1652 hvorudi samme pantebrev ord fra ord findes indført, da har forne Christen Christensen, som samme pant udgivet, i egen person været til vedermål, og samme pant bekræftet og vedgået, og selv vidnet og bekendt for tingdom, hvor mange skår samme eng er, forne Frands Jessen, hans moder og søskende til efterretning, og sit pant dermed ydermere at stadfæste og bekræfte, og bepligtet sig at holde samme pant skadesløs. Hvoraf ses og erfares kan, samme pant ikke at være en fortidssag, som Hans Mansen i sit indlæg usandfærdig siger, hvad sig belanger, det forne Christen Madsen udi sin sentens ganske vitløftig, så ham til forvoldelse, indfører om bondegods besiddelse, item skovhugst, såvel som om bøndergods' afhændelse. Derimod beretter forne Frands Jessen, det ikke udi ringeste måde hans lovlige og retmæssige pant at vedkomme, ikke heller forne Frands Jessen sig videre af forne bondegods tilegner end forne 20 rdl. eller også fyldest af pantet, som recessen ham tilholder. Menende efter slig forberørte lejlighed, samme fordulgte delsvide, som Hans Mansen imod recessen har "landt", samt forne æskningsvide, som ikke med lovlig varsel er produceret, hvorpå samme uretfærdige dom er funderet, såvel som dommen i sig bør magtesløs at være, og ikke komme forne Frands Jessen og hans medarvinger til nogen hindring eller skade i nogen måde, og forne Christen Madsen en billig kost og tæring at erstatte. Havde derfor hidstævnet forne Christen Madsen samme sin dom at forsvare. Så og ærlig og velb. mand Thyge Below til Frøstrup, og Hans Mansen bemeldte gode mands fuldmægtig med forne delsvide og æskningsvide. Samtidig Christen Iversen i Schedsbøl, så og forne Christen Christensens arvinger, nemlig Ane Graversdatter, Maren, Ane, Karen og Mette Christensdøtre,

Christen Jensen og Iver Christensen alle med deres lavværge, om de ville have noget dertil at svare.

Der imod havde ærlig og velb. mand Thyge Below til Frøstrup, kongl. majestæts befalingsmand på Hindsgavl, ved sin fuldmægtig ærlig og velagte karl Hans Mansen foged på Frøstrup, med en stævning, i dag hidstævnet Frands Jessen i Aasted for en dom, han den 24. marts 1655 på Vester Herredsting imellem forne Frands Jessen og hans medarvinger på den ene, og afgangne Christen Christensen fordum boende i Dybvadgaard hans hustru. og arvinger på den anden side, forhvervet, anlangende et pant han sig tilholde en eng liggende i Sædding giest kaldes Nør Kier, efter et hjemmegjort bænkebrev, og siden til ting villiggjort og samtykt pantets forsikring, hvilke forne pant velbemeldte Thyge Below formener ikke så lovlig eller ret at være forhvervet, som det sig efter loven burde, thi for det første, skal for forne Nør Kier enges pantsættelse ikke være gjort eller forhvervet lovlig lovbud eller lovbuds vidne, efter lovlig kald og varsel, som velbemeldte Thyge Below uden anden stridighed formener for forne Nør Kier engs pantsættelse og afhændelse burde at have været, som ikke skal befindes eller bevises at være sket. Ligeså som også, ikke for pantet skal befindes at være givet lovlig kald og varsel, som det sig burde, ej heller være bemeldte Thyge Belows formand, som har været husbonden, og har og ejt herligheden til den gård, som forne Nør Kier under ligger, for forne pants tingsvidne skulle være lovlig stævnet og kaldet, som det sig efter loven og recessen burde, efterdi det ejendom angår hvortil velbemeldte Thyge Below har herligheden og al rettigheden uden al modsigelse, foruden alt dette, skal være bemeldte Thyge Below til overflødighed, og på det bekostning, pengespild og trætte kunne forekommes, ved sin fuldmægtig Hans Mansen foged på Frøstrup, førend nogen proces derom er blevet begyndt, først mundtlig, og siden ved tingsvidne af forne Frands Jessens moder ladet æske hvad adkomst hun havde til forne Nør Kiers eng, hvorimod dog anderledes, ingen svar billigen er mødt, eller noget, enten pantebrev eller nogen rigtig adkomst fremlagt, medens forne Frands Jessen udaf trættekærhed påført velbemeldte Thyge Below bekostning, rejse og pengespild for forne stykke eng, som han dog aldeles intet lovlig er til berettiget, som af forne bevislige omstændigheder noksom skal kunne eragtes, og hidindtil ikke andet befundet er, meget mindre end nogen klar eller rigtig bogstav er bevist, sig eller sine medarvinger i allerringeste måde nogen lovlig rettighed dertil at have. Hvorfor også Christen Madsen i Lundtarp herredsfoged i Vesterherred, sin

om samme funktion af forne Frands Jessen forhvervede dom forne 24. marts sidst forleden skal have dømt, at forne eng Nør Kier bør at følge og bruges til den part selvejerbondegård Dybvadgaard, som forne afgangne Christen Christensen påboede, som samme dom udi sig selv videre skal medføre, hvilken dom bemeldte Thyge Below formener rigtig at være, og forne pantebrev, som uden forudgående lovlig lovbud eller rigtig proces drevet er, bør magtesløs at være, og forne eng Nør Kier bør at følge uadskilt fra den gård, som den tilhører nemlig Dybvadgaard, som alt sammen er bondeeje, uden al modsigelse udi alle måder efter loven og recessen, eftersom dets beskaffenhed ydermere af forne omstændigheder skulle kunne forklares, og med rigtige dokumenter bevises. Havde derfor hidstævnet forne Frands Jessen, som forne dom forhvervet har, med samme dom, pantebrev, bænkebrev, lovbudsvidne, om han dem har. Item fuldmagt samme sag at påtale, og alle andre dokumenter udi den sag nyde og undgælde ville. Desuden forne Frands Jessens medarvinger nemlig hans moder Mette Jeskone, og hans søskende nemlig Apelone Jesdatter, Jens Jessen og Kirsten Jesdatter med deres lavvæрге. Item Christen Madsen i Lundtarp herredsfoged i Vesterherred, Mads Rasch i Hillerslev hans arvinger nemlig Jens Rasch, Gregers Rasch, item så og Jørgen Rasch ibid., om de vil have noget dertil at svare.

Og nu fremlagde forne Hans Mansen et tingsvidne af Vester Herredsting den 20. januar 1655 udganget, otte mænd vidnet har, indholdende det, Hans Mansen foged på Frøstrup den dag for tingdom beretter, at han to ting næst tilforn, og den dag den tredie, der til forne ting, af den dannekvinde Mette Jeskone i Aasted, et pantebrev at fremlægge hun beråber sig på, at skal have, af salig Christen Christensen af Dybvadgaard, på en eng, så æsket han endnu den dag den 3. dag, at hun samme pantebrev ville fremlægge, efter æskningsseddels indhold, som den dag for dom er læst og påskrevet, efterdi bemeldte gode mand selv nu har taget bemeldte salig afgangne Christen Christensens gård i brug i hans gælds betaling. Som samme æskningsvidne videre bemelder. Dernæst fremlagde en dom af forne Vester herredsting den 24. marts sidst forleden udgivet, som iblandt andet indeholder, da for fogden at være fremlagt et tingsvidne af forne herredsting år 1643 den 9. september udgivet, bemeldende i sin mening det, Christen Iversen i Schedsbøl med seks høringer fordelte Christen Christensen i Dybvadgaard for ti sletdaler han er ham skyldig, efter hans brevs indhold, og blev han da fordelt efter hans egen forpligt i brevet var indført, og da for dom var læst og påskrevet, som

samme delsvide i dommen indført derom bemelder. Da har fogden så om sagt: Efterdi bevises med delsvide udgangen til Vester Herredsting 1643 den 9. september, at forne Christen Christensen da er blevet fordelt, som er langt førend samme forne hjemmegjorte pant gjort er, og var en fordelt mand den tid han samme pantebrev har gjort, der tilmed bevises, at forne Hans Mansen udi 3 tingdage på velbemeldte hans husbonds vegne, på Vester Herredsting har fremæsket forne pant, om forne Frands Jessens moder eller søskende havde nogen rigtig og lovlig medfart, adkomst, skøde, pantebrev eller bevis, som loven derover sligt tilholder, og det kan være på tilbørlige steder forhvervet og forkyndt, samme eng i Sædding giest Nør Kier det at bruge eller bruge lade, og ikke forne Jessen, og enten af forne tre tingdage, er mødt samme pant at fremvise, forne Hans Mansen, på hans velb. husbonds vegne, til efterretning, ikke heller bevises, forne Jes Pedersens efterladte, hustru, børn og arvinger, har lovlig opsat (fejl for opsagt?) samme penge, så og efterdi ikke bevises forne pant til tinge, på samme eng, af en ulov forvunden mand, gjort er, ikke heller forne pant til Landsting at være læst og påskrevet, som det sig burde. Dertil med formelder recessen, at hvilken selvejerbonde som besidder nogen bondegård, den skal bruge alle gårdsens eje, både udi skov og mark, og ingen af de andre medarvinger skal bruge noget af gårdens tilliggelse, men skulle annamme fyldest af den, som gården besidder, hvis den kan ydermere tåle, over kongl. tyng, efter lensmandens og samfrænders "tøcke". Fordrister sig nogen af medarvingerne herimod at bruge noget af gårdens tilliggelse og ejendom, da forfølges derfor med ran eller andre dele. Sker det også, at den der gården besidder, forhugger eller forhugge lade samme gårds skov til upligt, eller og forkommer noget af ejendommen, som dertil liggende er, og ikke holder gården ved magt, da skal lensmanden have magt, med samfrænder, at sætte en anden på igen. Så og efterdi forne salig Christen Christensen ikke, imod recessen, måtte afhænde noget af forne sin bondegårds ejendom at bruges fra gården, da vidste fogden efter forberørte lejlighed, ikke andet herom at kende, end forne eng Nørkier bør at følge og bruges til den part selvejer bondegård i Dybvadgaard, som forne salig Christen Christensen påboede og fradøde, og forne Frands Jessen, hans moder og søskende deres betaling at have af forne Christen Christensens hustru, børn og arvinger, eller hvem de det, næst berettiget er, at kan af bekomme.

Som den dom videre bemelder. Og formente Hans Mansen den ret at være, og burde ved magt blive. Dertil svarede forne

Frands Jessen, og fremlagde et underskrevet forseglet håndskrift sålydende:

Kender jeg mig Christen Christensen i Dybvadgaard i dette mit åbne brev mig af ret vitterlig gæld skyldig at være Jes Pedersen i Aasted, tyve rigsdaler in specie, hvilke forne 20 rigsdaler jeg til et brugelig pant, udi pant og forvaring sætter Jes Pedersen, en liden af mine enge liggende i Sædding giest, kaldes Nørkier, Frands Christensen i Hie hans eng på østre side i enge, og Christen Thøstesens i Dybvadgaard hans eng i eeg på vestre side. Imidlertid forne 20 rdlr. bliver stående hos mig, skal forne Jes Pedersen have forne engs afgrøde til rente af forne 20 rdlr., såvidt som det kan sig beløbe, men hvo så ske, det Gud forbyde, at forne 20 rdlr. ikke bliver forne Jes Pedersen erlagt og betalt, med hvad rente, som da resterer, seks ugers dag efter han dem enten skriftlig eller mundtlig opsiger, at han ikke længere vil lade bestå på rente, da skal forne eng være forne Jes Pedersen købte køb for forne penge. Dette forpligter jeg mig Christen Christensen eller mine arvinger, at holde forne Jes Pedersen eller hans arvinger aldeles skadesløs i alle måder. Til vidnesbyrd påtrykker jeg mit signet, og venlig ombeder jeg Mads Rasch i Hillerslev og Jørgen Rasch ibid., til vitterlighed med mig at underskrive, datum Aasted den 3. november anno 1644. Mads Rasch egen hånd. Jørgen Rasch egen hånd. Dernæst fremlagde et tingsvidne af Vester Herredsting år 1652 den 4. september udganget, otte mænd vidnet har det, forne Frands Jessen i Aasted der da lod læse og påskrive et underskrevet brev lydende som følger:

Kendes jeg Christen Thøesen i Dybvadgaard for alle, i dette mit åbne brev, at jeg af ret vitterlig gæld skyldig er Jes Pedersen i Aasted 10 sletdaler, hver daler beregnet til 32 skilling lybsk. Hvilke forne 10 sldlr. jeg lover for mig og mine arvinger, redelig og vel at betale og fornøje Jes Pedersen eller hans arvinger til S. Mickelsdag 1641, og da at betale med rede penge, og ingen anden vare, og holde ham det skadesløs i alle måder. Og dernæst bekender jeg Christen Thøestesens, at jeg har udi pant og forvaring sat Jes Pedersen en liden af mine enge for samme penge, som er 10 sldlr., og er samme eng liggende på Sædding giest, som kaldes Nørkier, Christen Christensen i Dybvadgaard hans eng på østre side i ren, og Ove Pedersens i Rerup hans eng på vestre side i ren, hvilke forne engafgrøde Jes Pedersen har mig redelig og vel fornøjet og betalt, så han skal have og beholde det årlig, så længe forne penge bliver stående hos mig, hvilke forne eng er mig retmæssige bøndereje og ejendom, og der lover og tilforpligter jeg mig, Christen Thøstesens og mine arvinger, at være forne Jes Pedersen og

hans arvinger fri fuld hjemmel og tilstand til forne eng og engafgrøde, som forne står, årlig at nyde, bruge og beholde, og flytte og føre, og gøre sig så nyttig, som han mest gøre kan, til sålænge forne penge bliver igen med rede penge fornøjet og betalt. Og ikke jeg eller nogen andre på mine vegne, imod dette mit brev, samme eng eller engafgrøde, ikke skal enten pantsættes til nogen andre, eller bortsælges førend forne ti sldr. bliver betalt. Men hvor sådan ske eller hænde sig forne eng eller hendes afgrøde, ved nogen middel, optænkende eller påfund, lovlig eller ulovlig, kommer Jes Pedersen fra hænder, eller hans arvinger, førend forne penge bliver betalt til Jes Pedersen eller hans arvinger, da lover jeg, Christen Tøstesen og mine arvinger, at stande Jes Pedersen og hans arvinger til rette derfor og lide dele og fjerde ting til Vester Herredsting uden varsel, dom, skudsmål eller vidneproces, det forne lover jeg forne Christen Tødsen, mine arvinger en for alle og alle for en, og holde forne Jes Pedersen og hans arvinger skadesløs i alle måder. Til vitterlighed mit signet her påtrykt, og venlig ombedet Jens Christensen i Dybvadgaard og Niels Christensen ibid. med mig til vitterlighed at underskrive eller besegle. Datum Aasted den 28. september anno 1640. Som det brev i sin mening bemeldte. Dernæst der da at have fremlagt et andet underseglet og underskrevet brev lydende som følger:

Kender jeg mig Christen Christensen i Dybvadgaard i dette mit åbne brev mig af ret vitterlig gæld skyldig at være Jes Pedersen i Aasted 20 rdlr. in specie, hvilke forne 20 rdlr. jeg til en brugelig pant og forvaring sætter en liden af mine enge liggende i Sædding giest Nør Kier, Frands Christensen i Hiede hans eng på østre side i eng, og Christen Thødsen i Dybvadgaard hans eng på vestre side, imidlertid forne 20 dlr. bliver stående hos mig, skal forne Jes Pedersen have forne engs afgrøde til rente af forne 20 rdlr., såvidt som det kan sig beløbe, men hvor så ske, det Gud forbyde, at forne 20 rdlr. ikke bliver forne Jes Pedersen erlagt og betalt med hvad rente, som da resterer, seks ugers dag efter, han dem, enten skriftlig eller mundtlig opsiger, at han ikke længere vil lade bestå på rente, da skal forne eng være forne Jes Pedersens købte køb for forne penge. Det bepligter jeg mig forne Christen Christensen eller mine arvinger, at holde forne Jes Pedersen eller hans arvinger alt dette skadesløs i alle måder. Til vidnesbyrd påtrykker jeg mit signet, og venlig ombedet Mads Rasch i Hillerslev og Jørgen Rasch ibid. til vitterlighed med mig at underskrive. Datum Aasted 8. november anno 1644, som det brev beretter, med et signet undertrykt, og underskrevet Mads Rasch og Jørgen Rasch egne hænder, og stod forne Christen

Christensen og Christen Thødsen da der den dag for tingdom, og selv berettede, at disse forne deres enge lå tilhobe udi en regen inden seks sten, og var det ni skår i den nørre ende inden stenene, og otte skår midt på, og syv skår i den søndre ende eller en rug? ting mere eller mindre somme steder. Og beretter de, at det var forne Christen Thødsens den 3. part, og forne Christen Christensen de to parter af forne enge, og dette forne deres udgivne brev bekræfter at være aldeles udi sandhed, og lovede for dem og deres arvinger, at holde og fuldkomme forne salig Jes Pedersens arvinger i alle måder det uden skade, og skadesløs. Og var forne Christen Thødsen og Christen Christensen med Frands Jessen til vedermålsting, da dette vidne blev tegnet. Som samme brev og vidne i sig selv videre bemelder. Og nu bød de dem i rette imod hverandre, og var dom begærende.

Så og, efterdi befindes: Samme pantebrev ikke til tinge at være gjort, eller lovbud derfor ganget, som det sig burde, da kunde vi efter slig lejlighed ikke kende samme pantebrev så noksom at den bør nogen magt at have, men magtesløs at være, og forne indstævnede dom derimod ved magt at blive.

VIUM MØLLE PANTSÆTTES 1663.

I "Viborg Landstings skøde- og panteprotokol 1664", arkiv nr.: B.24-631, side 147 finder man følgende pantebrev, udstedt til Mette Pedersdatter i Aasted, Kvong sogn.

Giørr Galt til Viumgaard hans forseglede og underskrevne pantebrev udgivet til ærlig og gudfrygtig dannekvinde Mette Pedersdatter i Aasted, salig Jens Pedersens efterleverske, på 200 rigsdaler in specie, hvilke forne 200 rigsdaler han lover for sig eller sine arvinger, en for alle og alle for en, ærlig og vel med gode rigsdaler in specie, at betale til forne Mette Pedersdatter eller hendes arvinger, til Philippi Jacobi dag anno 1664 med sin tilbørlig rente, nemlig seks rigsdaler af hver hundede, i hendes hus og gård at betale. Og har forne Giørr Galt til en vis forsikring for forne penge, udi pant sat og hermed pantsætter til Mette Pedersdatter, en hans mølle liggende i Nørherred i Lundenæs Len, i Vium Sogn, kaldes Vium Mølle, som Niels Nielsen nu påbor og besidder, og årlig skylder mel 12 tønder, hvilke forne mølle med huse og bygning, grund og ejendom, som der nu tilligger, og af Arilds tid tilligget har, intet undtaget i nogen måde, forne Mette

Pedersdatter eller hendes arvinger skal nyde og beholde i pant indtil forne penge bliver skadesløs erlagt og betalt, som samme pantebrev i sig selv vitløftig indeholder. Dateret Viumgaard

SDR BORK OG TARM MÆRSK 1666.

Ligesom i de foregående gengivede afskrifter fra Lensregnskaberne og her fra fra Viborg Landstings Dombøger, er det ønsket om, at komme så tæt på Reformationsårhundredet, som muligt, for længere bagud kan kun de færreste komme med skriftlige kilder.

Efterfølgende dokument er også et godt eksempel på, at en næsten uinteressant sag om lidt jord, kan være epokegørende for de mange nulevende, hvis ejendomme og slægter kan føres tilbage, til de i dokumentet indeholdte gårde og personer med deres indbyrdes arve- og slægtskaber!

Kilden til efterfølgende sag er "Viborg Landstings Dombog 1666" arkiv nr.: B.24-582, side 16a-24b i Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg (kopi i Lokalhistroisk Værksted).

Den 17. januar og 20. dito 1666.

Var skikket hæderlig og højlærd mand doktor Ludvig Pouch kannik i Ribe hans fuldmægtig ærlig, agt- og velforstandige mand Niels Andersen Rolland prokurator i Viborg, og havde hid i rette stævnet Axsel Nielsen i Vibtarp (Oddum Sogn) herredsfoged udi Nør Herred, for en afvisningsdom han på Nør Herredsting imod forbud, at ingen skulle sig Understå eller tilfordriste at høste, avle, bruge eller bruge lade de kapitelsenge i Sdr. Bork mærsk, efterdi landskylden deraf med Kgl. Mayst. påbudne kvartal- og kornskat ikke blev årlig, efter Recessen og Kongl. Forordning, erlagt, den 1. oktober 1663 dømt og afsagt har, funderende hans afvisningsdom, at sligt forbud ikke burde for fuldt at anses, før(end) derfor var givet lovlig varsel til alle interesserede arvinger. Lidet betragtet 3.Recesses 40. kapitel formelder, at sådan selvejer bondegrund burde at besiddes eller bruges af en arving, som kunne årlig udrede den påbudne skat og landgilde, hvert år en ørte byg og fem mark, hans Kgl. Maystæts påbudne skatter, og ikke af så mange. Efterdi grunden ligger udi eders herred, og i det mindste bør en udi her redet at svare til grundens afgift, såfremt grunden ikke skulle følge kapitlet, og derunder være forbrudt. Eftersom ikke for ham har været bevist, grunden jo årlig at have været brugt og

indavlet, og derfor ikke havde burdet sådan udflugt at have søgt og ført ham på stor omkostning. Anseende bonden og enhver adelsmand bør at svare i det herred hans ejendom ligger, og bonden forpligtet være at stille sin husbond borgen når påæskes, endog når fogden det udkræver sagen med sin egen ed at fralægge, som alt sammen er forbigået, og ikke udi ringeste måde at være anset. Hvorfor bemeldte doktor Ludvig Pouch formener hans afvisnings dom bør magtesløs at blive, og han for den store til forårsagede omkostning på mange varslers til hjemting og landsting, og alt om den udgift (til) den sag ham at betale, og endog at stå til rette som vedbør for slig ”foruendiger” og ophold, den modvillige med at styrke; thi om sligt måtte have gænge, skulle loven ganske have blevet forbigået, og ingen husbond udi så måde vide sin landskyld og afgift at søge. Meget mindre hvem vi skulle udi jordebogen indskrive for afgiften, efter en andens død. For det andet beretter bemeldte doktor Ludvig Pouch, at have hidstævnet Christen Jensen i Egvad Præstegård, sættefoged for en afvisningsdom i lige måde på forne Nør Herredsting den 19. juni 1662 skal have dømt og afsagt, at han ikke samme forbud på engenes afgrøde at indhøste, vidste ved tingsvidne at stede beskrevet, ihvorvel derfor var givet kald og varsel, alt til hinder, fortræd, skade og ophold at føre doktor Ludvig Pouch udi pengespild og omkostning, muligt efter herredsfogdens tilskyndelse, hans kontraparter til vilje. Hvorfor han formener, at forne sættefoged Christen Jensen for samme rænke og udflugt bør at stå til rette for kost og tæring. For det tredje har doktor Ludvig Pouch hidstævnet David Olufsen i Bandsbøl for en ”wmaaernierlig” og uendelig dom han på Nør Herredsting imellem hans fuldmægtig Jess Jensen i Gundesbøl på den ene, og salig Jens Jensen udi Bandsbøl, som havde et bol samme sted, selvejer bondegods på domkirkens stavn, hans arvinger, hvoraf reterer den tid seks års landskyld, årlig en ørte rug og toft-penge 2 skilling, så og Kgl. Maystæts påbudne kvartal (og) kornskat, som forberørte doktor Ludvig Pouch har måttet betale en daler tre mark otte skilling for anno 1662, der han var kirkeværge, foruden hvert års kvartals kornskat. Desligeste salig Peder Staal af Raatarp hans arvinger, som udi tre år har tilbageholdt landskylden, årlig en ørte byg og fem mark, hans Kongl. Maysts. påbudne kvartal og kornskat med videre, siden den tid reterer på den anden side den 26. januar 1665 på ombemeldte Nør Herredsting dømt og afsagt har, og for det første skal han have grundet hans dom på, efterdi det ikke var for ham bevist hvem samme bolsgrund i seks år har brugt, da vidste han ikke nogen at tildømme nogen skyld eller landgilde

derfor at udgive, turde sig ej heller forstå nogen selvejerbonde fra sit selvejergods at dømme, men det for sin overdommer heden fundet. Hvilken dom doktor Ludvig Pouch formener at være imod recessen, at han endelig burde at dømme udi alle sager, ja end også udi hovedsagen af ærerørige sager, endsige udi den post som recessen tilholder, at når bonden ikke årlig udreder landskylden udi "Lautider" og kender sig ved grunden, da er grunden forbrudt, så at denne bør kapitlet og domkirken for ejendom at følge. Belangende den eng i Sdr. Bork eng og Tarm mærsk, der udi har han frikendt Jep Giødsen i Sædding på sin egen og: på Christen Gregersen og Jens Christensens vegne, Christen Nielsen Obling på Jens Jørgen Jelling og hans hustruers? vegne til deres eget værneting at skulle søges, alt til udflugt, ophold og bekostning, endog de stod for retten med mundtlig ord og tilbød årlig den resterende ørte byg at ville betale, dog de ingen rette penge for retten fremlagde. Hvorfor formenes, at han med hans dom uret at have gjort, så at den, tillige med andre indstævnedes afvisningsdomme, bør magtesløs at blive, og grunden til kapitlet og domkirke at være forfalden. Formener dom at følge, og han for kost og tæring at stå til rette, såvel som herredsfogden og den anden sættefoged Christen Jensen forpligtet være, at forskaffe doktor Ludvig Pouch den resterende landskyld dets betaling efter landkøbet, udi de forskrevne åringer med den påbudne kvartal- og kornskat, aldeles skadesløs med anvendt omkostning inden femten dage, eller derfor lide "tage" og nam i hans bo og gods, eftersom kapitel, domkirke, skole og hospitalerne ikke bør deres tilliggende rettighed at formindskes, på det doktor Ludvig Pouch kan dermed engang komme til endskab med sit regnskab på domkirkens og kapitlets vegne. Endelig også formener doktor Ludvig Pouch han, såvel som skriveren Niels Christensen, at have fordrevet sig imod Kgl. Maysts nådigst publicerede "mandaget" udi det, han dommen har forseglet, og ikke mere end de to første ark ladet skrive på stemplet papir. Hvorfor de begge tilbørlig, efter højstbemeldte Kgl. Maysts forordnings indhold, bør at stande til rette, og dommen være magtesløs. Havde derfor med en seks ugers stævning hidstævnet dem samtlige deres frifindelsesdomme at forsvare, om de bør ved magt at blive eller ikke. Samledes hidstævnet Peder Hansen, Enevold Jensen og Maren Jensdatter udi Varde, Lisbeth Jensdatter i Vestergaard, Anne Nielsdatter på Stougaard, Karen Rasmusdatter i Fuglsang, Mette Jensdatter, Peder Andersen, Mette og Kiersten Andersdøtre med deres brødre og Rasmus Pedersen Staal i Billum, Jens Christensen i Toftum og Ane

Jensdatter ibid., salig Peder Staals arvinger af Raattarp, salig Jens Toftums arvinger af Sædding, salig Niels Larsens arvinger på Nyland, salig Jens Jensen af Bandsbøl hans hustru og arvinger, salig Anders Hedes arvinger, Jep Giødsen i Sædding, Christen Gregersen og Jens Christensen sammested, Christen Nielsen Obling på sin hustrus vegne og Jens Jørgensen i Jelling, de myndige på deres egne vegne, enkerne og de umyndige med deres formyndere og lavværger, alle at møde første Snapslandsting efter denne stævning er lovlig læst og forkyndt, hvad enten de er inden- eller udenlands, om der er nogen som vel haver herimod at svare, og da lide og undgælde hvis lov og ret kan medføre. Fandtes skrevet på samme stævning: Anno 1665 den 22. november er denne stævning lovlig læst og forkyndt for Axel Nielsen i Viftarp og talte med ham i Tarm Bisgaard.

Samme dag læst for Christen Jensen i Egvad Præstegård, samme dag læst for Søren Nielsens dør i Ølgod by. Den 25. november læst for Stougaards port. Den 28. dito læst for Oluf Bertelsens dør i Fuglsang. Den 29. dito læst og forkyndt for alle disse deres døre i Varde, som stævningen om formelder. Samme dag læst og forkyndt for Peder Nylands dør i Lifstrup. Den 30. dito læst for Iver Nylands dør i Vejers og for Rasmus Staals dør i Billum. Den 1. december læst for Jep Giødsens dør i Sædding, hvor Jens Toftum og fandtes. Den 2. dito læst for Clemend Nylands og Las Nylands og Christen Nielsen i Obling deres døre. Samme dag læst for Lisbeth Jensdatter i Vestergaard og David Olufsen i Bandsbøl deres døre og bopæl, og mesten i alle deres egen påhørrelse. Til overværelse Laust Nielsen og Tomis Pedersen i Tarm. Til vitterlighed med deres hænder og mærke underskrevet, Laurids Nielsen egen hånd, T.P

Den 4. december er denne stævning læst i Morsbøl for Niels Christensens dør, overværende Enevold Nissen i Toftum og Peder Graversen, egen hånd. Og nu fremlagde forne Niels Andersen en David Olufsen i Bandsbøl sættefoged hans udstedte dom af Nør Herredsting år 1665 den 26. januar, som indeholder: Doktor Ludvig Pouch kannik i Ribe ved hans fuldmægtig Jens Jensen i Gundesbøl, efter opsættelse, at have ladet didstævne Enevold Jensen og Maren Jensdatter i Varde, Lisbeth Jensdatter i Vestergaard, Ane Nielsdatter og Karen Rasmusdatter i Fuglsang, Peder Hansen i Varde, Mette Jensdatter, Peder Andersen, Mette og Kirsten Andersdøtre, Rasmus Pedersen Staal i Billum, Jens Christensen Toftum og Ane Jensdatter i Sædding imod beskyldning og dom, som forbemeldte doktor Ludvig Pouch agter at lade forhverve.

Endnu og, efter en varselsseddel af Viborg Landsting den 23. november 1664 udstedt, at have ladet stævne alle afgangne salig Peder Staals arvinger af Rottarp og salig Jens Toftums arvinger af Sædding, desligeste salig Niels Lassens arvinger på Nyland, hvad enten de var inden- eller udenlands, de umyndige med deres lavværg, for dom og alle andre lovmål, som doktor Ludvig Pouch agtede at lade forhverve til Nør Herredsting på torsdag førstkommande, 6, 7, 8, eller 9 uger, anlangende restance, såvel som Kgl. Maysts kvartal- og kornskatter. I endnu en anden varselsseddel af Viborg Landsting forne den 23. november bemeldte år 1664 udstedt, at have ladet stævne alle salig Jens Jensens af Bandsbøl hans efterladte arvinger, hvad enten de er inden- eller udenlands, de umyndige med deres lavværg, for dom og hvis andre lovmål, som hæderlig og højlærd mand doktor Ludvig Pouch agtede at lade forhverve til Nør Herredsting på torsdag førstkommande 6-7-8 eller 9 uger, anlangende restance og landgilde af det bol i Bandsbøl Gregers Terchelsen sidst påboede, såvel som Kgl. Maysts. påbudne kvartaler og kornskatter etc..

Dernæst for fogden at være udi rette lagt et skriftligt indlæg lydende: På Ribe domkirkes og kapitlets vegne sætter jeg underskrevne, ved min fuldmægtig Jens Jensen i Gundesbøl, for Kgl. Maysts velbetroede herredsfoged udi Nør Herred udi rette, om Gregers Terchelsen, som boede på domkirkens stavn i Bandsbøl, og salig Jens Jensen eller hans arvinger, som samme stavn siden har haft i brug, men deraf nu udi seks samfulde år, medens jeg har været kirkeværg, efter mange foregående påmindelser, kald og stævning til herredsting og landsting, ikke i ringeste måde har villet svare til nogen skyld og landgilde, som efter jordebogen årlig sig bedrager rug en ørte, toftpenge 2 sk., er udi forne seks år rug seks ørte, penge 12 sk.. Ej heller til den anno 1662 påbudne kvartal- og kornskat, som jeg har måttet fyldestgøre en daler tre mark otte skilling, ikke efter lands lov bør at betale mig, på domkirkens vegne, for seks års resterende landgilde efter landkøbet hver år, tillige med Kgl. Maysts påbudne kvartal- og kornskat med anvendte omkostning og skadegæld aldeles uden skade, inden femten dage eller være fordelt. Der foruden og have al den pretencion og rettighed, de enten alle eller nogen særdeles sig til forne grund og ejendom med al dets tilligende haft har, ganske og aldeles forbrudt. Mig derimod, på kirkens vegne, tilstede at fæste og afhænde grunden til hvem som helst, kirkens skyld og landgilde samt Kgl. Maysts skat og anden rettighed i tilbørlig tid ville udrede. I lige måde sætter jeg udi rette, om salig Peder Staals arvinger, som nu udi tre samfulde

år ganske har tilbageholdt den skyld dem efter jordebogen og Kgl. Mayst. Frederik den II højlovligste ihukommelse hans mageskiftebrev dateret 27. marts 1579, tilkommer at udgive til kapitlet af de enge i Sdr. Bork sogn og Tarm Mærsk, nemlig årlig 1 ørte byg; ikke bør forne tre års skyld nemlig 3 ørte efter landkøbet, tillige med 5 mark, Kgl. Maysts. anno 1662 påbudne kvartals- og kornskat mig på kapitlets vegne, med omkostning og skadegæld, aldeles uden skade og skadesløs at betale inden 15 dage eller at være fordelt. Og der foruden alle, og hver særdeles har, al deres pretenderede rettighed til samme enge og jorder forbrudt. Men mig, på kapitlets vegne, frit at stande dem til hvem som helst, Kgl. Mayst. skatter og kapitlets skyld og rettighed deraf vil udrede, efterdags at forfæste og bortleje. Er på tvende poster en endelig og retfærdig dom begærende, eftersom sagen ved frafindelse og anden indvending nu på tredje år er blevet spildt og opholdt, med begæring dette mit indlæg med hosføjede dokumenter nummererede A-B-C-D-E-F for retten må læses og påskrives og i dommen indføres. Datum Ribe den 20. Oktober 1664. Stod underskrevet Cap. Proci och Kirkevæрге til Domkirken.

Så og for fogeden at være udi rette lagt litra:A: sålydende: Mette salig Peder Staal's børn og arvinger såvel som Anders Hedes arvinger tilsiges at møde i mit hus i Ribe den 31. januar førstkommende, og fremvise hvad adkomst og fæstebrev de har haft på de kapitels enge deres forældre i nogle år brugt har, og om de noget der udi ville have at sige. Ribe den 19. januar 1661. Stod underskrevet på Kapitlets vegne. Ludvig Pouch egen hånd.

Endnu for fogeden at være i rette lagt litra:B: som var en dom af Axel Nielsen i Viftarp (Oddum sogn), herredsfoged i Nør Herred, indeholdende: Aar efter Guds byrd 1663 torsdagen den 1. oktober på Nør Herredsting var skikket hæderlig og høklærd mand doctor Ludvig Pouch kannik udi Ribe hans fuldmægtig Jens Jensen i Gundesbøl, som på bemeldte højlærde doctor Ludvig Oouch hans vegne stod der den dag for tingdom og lydelig forbød nogen at høste, avle, bruge eller bruge lade de kapitels enge i Sdr. Bork Mærsk, som skylder en ørte byg til Kapitlet årlig, efterdi ingen sig dem tilegner at yde enten skat eller skyld deraf, og ydermere på bemeldte doctor Ludvig Pouchs vegne tilbød et bol i Bandsbøl, som Greg yde yde enten skat eller skyld af i ringeste måde. Og var forne Jes Jensen på sin forbemeldte husbonds vegne tingsvidne begærende. Så, efterdi Recessen formelder, for alle tingsvidner skal angives lovlig kald og varsel, hvilket ikke for denne sket er på noget sted i ringeste måde. Efter slig lejlighed vidste

fogeden ikke at kunne "vonde" ham det, at måtte fange ved tingsvidne beskrevet, førend derfor lovlig varsel gives, som det sig burde. Nok for fogeden at være i rette lagt Lit:C: Som var en dom af Christen Jensen i Egvad Præstegaard, den dag tilforordnet tingholder på Nør Herredsting, indeholdende: Gør vitterligt at år 1662 torsdagen den 19. juni på forne ting for dom var skikket Jes Jensen i Gundesbøl på doctor Ludvig Pouch i Ribe hans vegne, som havde der den dag tvende varselspersoner tilstede nemlig Niels Jensen i Lyne og Niels Christensen ibid., hvilke der hjemlede efter Recessen, at de på mandag var fjorten dage varsel gav Clemend Nielsen Nyland i Sdr.Bork, Las Nielsen ibid., Jep Giødsen i Sædding, Christen Toftum værende ibid., Rasmus Staal i Billum. Peder Nielsen og Iver Nielsen i Vejers for deres dør og bopæl for hvis vidne og forbud forne Jes Jensen på bemeldte doctor Ludvig Pouchs vegne, anlangende nogle enge på Bork Mærsk, ville tage der den dag ved tingsvidne beskrevet. Da at være i rette mødt Jep Giødsen i Sædding, dertil svarede og formente, at der ikke var lovlig varsel givet dem, som samme bondeenge var tilhørig og berettiget, og derudi interesserede. Efter slig lejlighed vidste fogden ikke at unde forne Jes Jensen samme forbud at fange ved tingsvidne beskrevet, førend dem og deres arvinger det er berettiget efter skødes bwmelding, vorder lovlig varsel givet, som det sig burde.

Dernæst for fogden at være udi rette lagt Lit:D: som var en varselsseddel af Viborg Landsting, udstedt den 31. marts 1664, at have ladet stævne alle salig Jens Jensens arvinger af Bandsbøl, hvad enten de er inden- eller udenlands, umyndige med lavværg, for tilbudsvide og andre lovmål, som hæderlig og højlærd mand doctor Ludvig Pouch kannik i Ribe eller hans fuldmægtig agter at lade forhverve og tage beskrevet på torsdag førstkommende 6 uger, 7-8 og 9 uger, belangende det selvejerbol i Bandsbøl, som skylder årlig en ørte rug til Ribe Domkirke. Endnu for fogden at være i rette lagt en anden varselsseddel Lit:E: af Viborg Landsting udstedt den 30. marts 1664, at havde ladet nævne alle salig Peder Staal af Raaterp hans arvinger, hvad enten de er inden- eller udenlands, de umyndige med deres lavværg, for vidne og hvis andre lovmål, som hæderlig og højlærd mand doctor Ludvig Pouch kannik i Ribe eller hans fuldmægtig agter at lade forhverve og tage beskrevet på torsdag førstkommende 6 uger, 7-8 og 9 uger, anlangende de kapitels enge liggende i Sdr.Bork Mærsk.

For det sidste for fogden at være i rette lagt Lit:F: Et tingsvidne der af tinget udstedt den 12. maj 1664 bemeldende iblandt andet det, Jes Jensen i Gundesbøl på bemeldte sin

husbond doctor Ludvig Pouchs vegne stod for tingdom, og fremlagde en underskrevet seddel lydende: Lader hæderlig og højlærd mand doctor Ludvig Pouch, kannik i Ribe forbyde nogen at bruge eller bruge lade de kapitels enge i Sdr.Bork Mærsk liggende, som salig Peder Staal af Raatarp tilforn i brug haft har, og deraf til Kapitlet den rette skyld har ydt og leveret, som deraf til Kapitlet årlig bør at ydes, efterdi der er ingen, som skylden og landgilden deraf har villet yde, eller Kgl. Mayst. påbudne penge- og kornskatter har villet svare til. Hvorfor han mener de for slig omstændighed rettigheden deraf har forbrudt. Desligeste lader doctor Ludvig Pouch tilbyde og advare salig Jens Jensens arvinger af Bandsbøl, om der er nogen som vil svare til herlighed af det selvejer bondebøl i Bandsbøl, som Gregers Terchelsen tilforn påboede, til Ribe Domkirke, og gøres klart for skylden samt Kgl. Maysts kvartalspenge og kornskatter resterer, eller han mener de rettigheden har forbrudt, eftersom der ingen landgilde er ydt Domkirken udi 8 år. Datum Gundesbøl den 20.april 1664. Jes Jensen egen hånd.

Hjemlede Niels Enevoldsen i Toftum og Christen Iversen i Gravensgaard med oprakte fingre og ed efter Recessen, at de i går fjorten dage varsel gav Rasmus Staal i Billum, Lisbeth Jensdatter i Vestergaard, og den dag fjorten dage varsel gav Maren Jensdatter i Varde, Enevold Jensen ibid., salig Peder Staals børn Kirsten og Mette Andersdøtre samt en dreng, som var deres broder, og vidste ikke hvad han hed, enhver for deres dør og bopæl og som de har husværelse, de umyndige med deres lavværge, for det forbud og tilbud forne Jes Jensen på sin forbemeldte husbonds vegne ville tage den dag ved tingsvidne beskrevet.

Endnu for fogden at være fremvist de tvende forindførte varsler begge af Viborg Landsting den 30.marts 1664 udgivet. Og var forne Jes Jensen på bemeldte doctor Ludvig Pouchs vegne der den dag endelig dom begærende. Hvorimod at svare er da i rette(n) mødt Jep Giødsen i Sædding og fremlagde sit skriftlige indlæg lydende: Eftersom vi underskrevne stævnes skriftlige indlæg lydende: Eftersom vi underskrevne stævnes og tiltales af hæderlig og højlærd mand doctor Ludvig Pouch kannik i Ribe hans fuldmægtig Jes Jensen i Gundesbøl for nogen års resterende landgilde, som han siger skal restere af en bondeeng i Sdr.Bork Mærsk, som vi underskrevne efter købe- og skødebrevs indhold tilhører, samt også udi mit indlæg foregiver samme købeenge for dets indhold tilhører, rettighed at have forbrudt. Hvorimod svares, at hvad sig den retmæssige resterende afgift, som skal være årlig en ørte byg sig belanger,

og ikke at være betalt, erbyder vi os det her for retten med rede penge at betale. Hvad rettigheden sig belanger, som han mener skal være forbrudt, strider ganske imod vores lands lov, og ikke agtende forbemeldte skøde og købebrev endnu ved magt at stå. Og ikke doctor Ludvig Pouch eller nogen på hans vegne skylden deraf i ringeste måde af dets participanter til deres værneting, som billigt burde, har søgt. Des formedelst formenes der ikke udi denne sag bør at dømmes førend enhver lovlig til sit værneting vorder indstævnet, som det sig bør. Datum Sædding den 25. januar 1665. Jep Giødsen egen hånd.

Desligeste da der at være i rette mødt Christen Nielsen i Obling på Jens Jørgensen i Jelling og sin kære hustrus vegne, og dertil at have svaret og formente, at hvad tilkrav doctor Ludvig Pouch eller hans fuldmægtig kunne have til bemeldte Jens Jørgensen eller hans hustru anlangende de bondeenge i Sdr.Bork Mærsk, som skylder årlig en ørte byg, hvorfor hvad deraf kan restere, tilbydes her for retten rede penge derfor. Hvad anden proces han agter at bruge, formenes han bør at søges til sit værneting. Hvortil Jes Jensen svarede, på bemeldte husbnds vegne, at han ikke burde søge nogen enten til Stougaard eller andets steds, men de bør at yde skylden til Kapitlet eller svare deraf til herredsting, som godset er beliggende udi. Hvilken dom så beslattes: Efterdi ikke for fogden bevises hvem samme bondegrund og ejendom i forne seks år har brugt, da vidste han ikke nogen at tildømme nogen skyld eller landgilde derfor at udgive, førend der bevises hvem samme bolsgrund og ejendom udi de samme forne seks år har brugt. Hvad det sig belanger med den bolsgrund og ejendom, turde han sig ikke understå nogen selvejerbonde fra sit selvejer bøndergods at fradømme, men det ind for en tilbørlig overdommer vel have heden funden.

Belangende den eng i Sdr.Bork Enge og Tarm Mærsk, dertil udi rette er mødt og svarede Jep Giødsen i Sædding på sin egen og på Christen Gregersen og Jens Christensens vegne. I lige måde fremkom der for retten Christen Nielsen i Obling på Jens Jørgensen i Jelling og hans hustrus vegne, og dertil svarede udi deres indlæg, at han sig den retmæssig resterende afgift, som skal være årlig en ørte byg, sig belanger, og ikke at være betalt, erbyder de dem det her for retten med rede penge at betale, men ingen rede penge her for retten blev udlagt. Og udi deres indlæg formener, der ikke bør udi den sag at dømmes, før enhver æovlig til sit værneting vorder indstævnet, som det sig bør. Så og, efterdi ingen af forne personer, som samme grund og ejendom har rettere derom at kende, end de bør jo til deres værneting at tiltales. Eftersom samme dom med dets indførte

dokumenter og ellers til beslutning formelder, og blev læst og påskrevet.

Desligeste fremlagde forne Niels Andersen Roland et underskrevet indlæg lydende; Højlærde, højvise, Kgl. Maysts. højbetroede landsdommer, hvor jeg på Ribe Domkirkes og Kapitels vegne udi en klar og vitterlig kendt sag, årlig skyld og landgilde samt Kgl. Maysts nådigst påbudne skatter angående, af herredsfogden i Nør Herred Axel Nielsen samt tvende sættefogeder Christen Jensen og David Olufsen er ved frafindelsr, avisninger og mange slags udflugter udi nogle år ført omkring, fourettet og bragt på stor omkostning, umage og pengespild, gøres ikke fornøden vitløftig ar deducere, eftersom sligt af processens medfart og stævninger, de gode herer noksommeligen tilkendegives, jeg sætter nu aleneste korteligen i rette.

For det første er at andrage, at Jep Giødsen på sin egen og på Rasmus Staals vegne har været hos mig, og med stor ydmyghed erbudt godvillig pro quota både af landgilde såvel som de tvende parter af omkostningen til dato at ville klarere, hvorfor venligen begæres, at de af dommen måtte udelukes, og Jens Jørgensen, som ikke har indstillet, bør at betale for de to års afgift, og tredjepart af omkostningen til dato, så vel som akatten med sin kost og tæring, så vidt sin anpart af foromrørte Kaptels enge udi Sdr.Bork og Tarm Mærsk arveligen tilholder, kornet anslagende i penge, som det den tid kostede 11 rigsdaler, Kgl. Maysts kvartals- og kornskat for anno 1662 beregnet 5 mark, så og processens bekostning med varsel,, stævninger, dom og skriverpenge, stemplet papir og andet anvendt bekostning til rejser, til dato beregnet 6 rigsdaler og 3 mark. Derforuden hvis omkostning til sagens udgang fremdeles forårsages kan, eftersom de andre dem har indstillet, ham (Jens Jørgensen) mig aldeles uden skade, og skadesløs i alle måder at holde, og det inden femten dage, eller derfor at lide dele, eller og efter Recessens 42.kapitel, at have sin anpart af engen til Kapitlet, på Kgl. Maysts vegne, forbrudt, og mig, på Kapitlets vegne, lilladt dem at leje og fæste til hvem, som Kgl. Maysts. og Kapitlets rettighed årlig i rette tid deraf vil yde og udgive. For det andet, om salig Jens Jensens arvinger udi Bandsbøl, seks års resterende landgilde beregnet (fra) 1659 til 1665, udi hvilke åringer jeg det på kirkens vegne havde at opbjerger, efter jordebogen årlig en ørte rug, toftpenge 2 skilling, samt Kgl. Maysts kvartals- og kornskat 1662 påbuden, en daler, 3 mark og 8 skilling, med forårsaget bekostning 4 rigsdaler og 2 mark, og det i alle måder skadesløs inden fwmtten dage. Og, eftersom ingen det sig har villet antage, da grunden til Kgl. Mayst. og

Domkirken at være forbrudt. For det tredje, for utilbørlig afvisning, frafindelse og ophold udi en klar og åben sag, formener jeg, fogden og de to sættefogder, særdeles David Olufsen for sin uendelige og urimelige domsslutning, bør give mig tilbørlig kost og tæring med videre. Som til de gode herres Hr, Landsdommeres afsigelse og dispensation remitteres, såvel som hvis forseelse imod Kgl. Maysts nådigste Forordning om stemplet papir er passeret, som jeg udi min stævning ikke turde forstå at gå forbi, pretenderende over slig medfart, dommen at være magtesløs, og interesserede for al forfalden landgilde Kgl.Maysts resterende skat, omkostning og skadegæld, at skulde gøre mig fyldest og nøje, så og at erstatte mig billig kost og tæring efter de gode herres findelse. – Og er herpå en endelig dom begærende, samt dette mit fortsæt med hosliggende dokumenter, som ærlig og velagte mand Niels Andersen Roland, prokurator udi Viborg udi denne sag fuldmægtiget at fremlægge, og der udi efter lands lov at lade og gøre, må læses og påskrives og i dommen indføres. Datum Ribe den 11.januar 1666. Ludvig Pouch. Efterson samme indlæg i sig selv bemelder, som og blev læst og påskrevet.

Så er ingen af de indstævnede mødt, ej heller nogen på deres vegne herimod at svare.

Og nu gik forne Niels Andersen Roland udi al rette, og forment det, han efter indlagte dokumenter burde at have endelig dom i sagen beskrevet.

Og efter tiltale og den sags lejlighed, da eftersom Axel Nielsen og Christen Nielsens indstævnede domme er ældre end de efter Recessen kan påkendes, ses ikke her nu på dom at kunne dømmes. Belangende David Olufses udstedte dom, da efterdi ingen bevis fremlægges om hvem samme jorder brugt har, ses ikke sættefogdens dom at kunne fragås. Angående den irettesættelse om det selvejergods og dets forbrydelse, da efterdi ikke vides enten hvor stor gælden er, ikke heller hvor god ejendommen er, ses ikke der udi noget at kunne dømmes, førend gælden fuldkommen vorder forklaret, og derefter ved lovlig medfart indførsel i bunde, men søgt såfremt som løsøre ikke findes eller kunne tilstrække.

Hvad sig den pretention angår om det stemplede papir , da når det tilbørlig vorder betalt, gæes der om så vidt lov og ret er. – In Cuis rei.

I "Ribe Bispearkiv" (C.4), der nu ligger i Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg, ses i Ribe Domkirkes Jordebog 1675-1681 (C.4-94), for året 1682 nævnt i Sdr.Bork sogn, Obling: Peder Staals arvinger, Rasmus Staal i Billum, Jep Giødsen i

Sædding (Nr.Nebel sogn), Jens Holst i Tarm Bisgaard, Jens Jørgensen i Stougaard (Tarm, Egvad sogn), af nogle enge som disse arver!

Kilder: "Nørre Horne Herred" af H.K. Kristensen, udgivet Tarm 1975. – "Janderup og Billum Sogne" af H.K. Kristensen (bind 1-2) og Knud Jensen (bind-3), udgivet Janderup 1979-83. – "Nørre Nebel og Lydum Sogne" af H.K. Kristensen, udgivet Nr.Nebel 1958. – "Outrup Sogn" af H.K. Kristensen, udgivet Varde 1933-35. – J.Kinch "Ribe Bys Historie og Beskrivelse" genudgivet ved Ole Degn, Aarhus 1985. Se bind-2 side 415. – "Varde Bys Historie" af Carl Lindberg Nielsen, udgivet Varde 1942. – "Oddm Sogns Historie" af P. Storgaard Pedersen, udgivet Ringkøbing 1925.- "Bandsbøl-slægter" i GRN-privatarkiv i Lokalhistorisk Værksted, Aal.

Efterskrift!

Da denne sag geografisk set omhandler Nørre Horne Herred vil den mest fyldestgørende kilde hertil, naturligvis være bogen "Nørre Horne Herred" af H.K. Kristensen (ses herover). I dens register ses mange af de nævnte person- og stednavne, som optræder i ovennævnte retssag.

BOMÆRKER.

Siden jeg i 1986 blev bedt om, at undersøge det da på Aal Kirkegaard fundne signet med påsat bomærke fra Søren Karl Sen i Vrøgum (fra slutningen af 1500'tallet) har min interesse været vakt for disse personmærker.

På en studietur til "Danelagen" og byen York i Østengland i 1991 med seminarielektor Verner Bruhn, Esbjerg. – Blev jeg klar over, at flere af Vikingetidens bomærker i Østengland var i familie med de danske, eller udviklet omkring samtidig, idet de så meget ens ud i deres udformning.

Det ældste bomærke jeg har fundet er fra en mark nær en boplads fra sen Jernalder eller tidlig Vikingetid, som i dag ligger mellem Aal Præstegaard og "Bavnsø" i Aal sogn. Dette bomærke var indridset i en hovedstor granitsten (se tegningen heraf, her under).

Bomærke i hovedstor granitsten fra boplads syd for "Bavnsø", fundet forår 1997. Nu i privat eje i Oksbøl, Aal sogn.

Bomærke i bronzesignet tilhørende stokkemanden Søren Karl Sen i Vrøgum, Aal sogn. (Er nu i Nat. Museet).

På Vikingemuseet i York 1991, så jeg bl.a. efterfølgende bomærker eller "Masons Marks", som er gengivet her i omtrentlig fuld størrelse:

Bomærkerne fra "Danelagen" er dateret til mellem år 700-1000.

På Vikingemuseet i Ribe findes der også en planche med bomærker, som stammer fra magister Peder Terpager's notesbog. Disse er alle aftegnet fra de ældste gravminder i Ribe Domkirke, og gengives på side 84 her.

I Landsarkivet for Nørrejylland i Viborg, finder man også i de ældste arkivalier bomærker i stedet for laksegl. Således i bl.a. i Kjærgaard Birks Tingbøger, Lensregnskaberne for Riiberhuus og i Viborg Landstings Domprotokoller. Brugen af bomærker stoppede i første halvdel af 1600'tallet, efter at have været benyttet som en slags personlig "underskrift" i hen ved 1000 år!

Afløseren på bomærket blev som bekendt signetet, det trykkes i smeltet lak eller tilsvarende bestandig materiale (hård voks). – Et eksempel på denne overgang fra bomærke til laksegl – eller en kombination af begge dele, ses jo netop i det på side 82 afbillede signet med bomærke for Søren KarlSen (i Vrøgum).

Men bomærker fra slutningen af Middelalderen ses også ofte på de bevarede sandstens epitafier, som findes opstillede i mange af vore købstads- og sognekirker. Men desværre også langt oftere i vore kirkediger, som brudstykker; eller her og der som trædesten eller fyld i ældre bygningers murværk.

Ovennævnte bomærker stammer alle fra Lensregnskaberne fra Riiberhuus indtil 1606, og gengives i fuld størrelse eller 1:1.

Side i magister Peder Terpagers notesbog med gengivelse af "bomærker" fra gravminder i Ribe Domkirke (eget foto 1995).

Litteratur: "Helsingørs Bomærker" af Allan Tønnesen, udgivet af Samfundet for dansk genealogi og personalhistorie, København 1966.

NØRRE- & ØSTER HORNE HERREDERS
TINGBØGER 1713 OG 1714.

Fra mikrofilm M. 30.676 i Rigsarkivet har jeg afskrevet følgende uddrag fra tingbøgerne, som jeg skønner flere vil kunne have glæde af, og måske selv søge videre sammesteds, da der er langt mere at finde, idet efterfølgende kun er en "smagsprøve"!

Den 28.8.1713: Salig Povel Skytte, sognepræst for Kvong og Lyhne Sogne, såvel som præsteenken hendes afkald. Hæderlige Margrethe salige Jens Brun, angående bemeldte Anexpræstegaard i Lyhne sogn og Libstrup Byer

Den 13.9.1713: Heri en sag "På sin fader, velagte bonde, Pofuel Pedersen i Tarm hans vegne, compareret Jes Bertelsen af Tarm og forstillede 2de kaldsmænd, nafnlig Thomas Hansen og Jens Jacobsen begge af Tarm, som afvondt med ed efter loven, det de på Pofuel Pedersen i Tarm interesseredes vegne, her til forne ting i dag havde hidkaldet Pofuel Christensen i Sagen opsat til i dag 3 uger.

Den 25.9.1713: Et vinde af Thomas Vestergaard, aftægtsmand i Bandsbøl (meget vanskelig sag at læse), han husker mindst 70 år.

Den 25.9.1713: Så fremkom Peder Pedersen af Bandsbøl, som tilstod, at have pantsat Toft, som Knud Pedersen påboer til salige Jep i Oddum for 80 sletdaler. Ligeledes tilstod Jørgen Nielsen i Vittarp, at han havde pantsat den sted Kronborre til Povel Pedersen i Tarm for 80 sletdaler.

Den 30.10.1713: For retten fremkom Las Jørgensen og Søren Lassen af Sdr. Bork, som tog hans hustru Maren Lasdatter udi hånd og udfrittede sig, nødte og afhændet fra sig og hendes arvinger, halvdelen af den halve selvejerbondegård (sideskift) i Sdr.Bork, som indleverede deres medgivne memorial kaldsseddel, hvorom Thomas Nielsen af Bundgaard i dag otte dage her til tinget i dag er indstevnet, hvilken sag findes folie ... herover indstevnede Thomas Nielsen i Bundgaard, det han i lørdags otte dage overfaldt deres børn i marken, idet han slæbte dem, tævede og slaugede dem mange gange overende til jorden lød dennem, så de blev både blåe og blodige

Den 12.3.1714: Her nævnes en sag, hvor velagte mand Enevold Andersen i Tarm, tjener til Ribe Domkirke, erkender at skulle svare landgilde til Dr. Hemmet i Ribe. Som vidner føres: Peder Pedersen, Jørgen Hansen, Just Jensen, Jacob Davidsen, Thomas Hansen, Frands Hansen, Christen Frandsen, Jens Frandsen, Peder Povelsen, Pofuel Eskesen, Christen Christensen og Olle Andersen, alle af Tarm Bye. Alle vidnede med opholdne fingre og ed efter loven, og kundgjorde at forne Enevold Andersens salshus, som bestod af 13 fag velopbygget er endt stor armød på grund af indtruffen ildsvåde o.s.v.

Den 29.3.1714: Heri nævnes en spændende arvesag Da kungjorde de det, at Christen Handsen og hustru Maren Nielsdatter boendes udi Jylland, Lundenæs Ampt i Lyne Sogn, i min mølle i mange år og ere nu begge i Herren hensovede, avlede tilsammen i deres ægteskab en søn nafnlig Niels Christensen og en datter nafnlig Sidsel Christensdatter. Sønnen Niels Christensen er sidst for syv år siden afrejst til Amsterdam, og datteren bor nu i Vium Sogn, hvor hendes mands navn er Hans Christensen. Der er ikke flere arvinger end bemeldte tvende søskende. Ellers mødte forbemeldte Hans Christensen på bemeldte hans hustru Sidsel Christensdatter, som i alle måder (var tilfreds). Befulddiget var Poull Marbæk i Amsterdam til at indstevne og påstande arven efter bemeldte Niels Christensen, som er død på farten udi Holland, og var hans captains navn Andreas Weister og skibert kaldtes "De Jonge Abraham", og gik her ud fra Seeland den 9.12.1711, og var han hyret udi 14 måneder hos samme captain

Den 16.4.1714: Christen Husted ved Lyne Kirke og hans datter Appellone Christensdatter, der noget før Voldborigdag sidst for leden blev besøvet af gifte mand Iffer Sørensen sammesteds

Den 13.6.1714: Hæderlige Gregers Andersen, sogndegn til Ølgod og Strellev sogne

Den 27.8.1714: Her nævnes t tingsvidne af Nørholm Birketing fra 26.6.1672....

VARDE & VESTER HORNE HERREDS
SKØDE- OG PANTEBOG-1 1742-93,
MED TILHØRENDE REGISTER.

Denne protokol findes på mikrofilmene M.29.714 og M.29.715. den efterfølgende mikrofilm M.29.716 omhandler Bølling og Nr. Horne hrrred. – Men fra filmene 714-715 vil jeg gengive nogle eksempler eller appetitvækere på et begrænset antal, af de mange sager som protokollen indeholder, og som er af stor betydning for de mange forskere med relation til dette område!

Disse mikrofilm, som ligger i Rigsarkivet i København, kan lånes til nærmeste købstadsbibliotek med mikrofilmlæseapparat.

Pag. 2b-3a: Skjøde fra Kaptajn Povel Borrebye til velagte borger i Varde Jens Willumsen, på en eng i "Ore Eng" kaldet af 1739, læst 6.8.1742 i retten i Varde.

Pag. 8b-9a: Lars Salomonsen i Aasted, Kvong sogn låner 1743 penge ud til Bager Lars Christensen i Varde (+ pag.99a og 99b).

Pag. 29b-30a: Iver Christensen af Staustrop med hustru Karen Jensdatter udi i Oddum sogn. Revers fra hans forældre og søskende (faderen er Christen Iversen Rabeck).

Pag. 44b-45a: Christen Jensen Wium sælger nogle enge i Nyland ved Hyllerslev (Janderup sogn) til velagte mand Søren Andersen Friis i Hyllerslev. Dateret den 2.12.1748 (+ pag. 65a-66b, 122a).

Pag. 45b-46b: Christen Jensen Wium i Varde sælger nogle enge i Nyland i Hyllerslev til Jens Justesen i Hyllerslev 10.2.1749 (+ videre pag. 81b-82a).

Pag. 46b-47a: Niels Pedersen Fiides afkald på arv efter dennes salige morfar Hr. Borgmester Jens Thaulov i Varde, af 17.2.1749.

Pag. 77a-77b: Den 22.12.1751 blev skiftet efter afgangne Søren Pallesen hans salige hustrue Lehne Christensdatter Riisbøl o.s.v. de havde en søn og tvende døtre.

Pag. 91a-91b: Den 2.2.1753 bekender Palle Nielsen Skrædder i Varde, at være skyldig til Sr. Hans Christian Tarp i Varde 120 Rigsdaler danske (H.C.Tarp var degnesøn fra Nr.Nebel).

Pag. 128a-128b: Den 13.6.1757 Laurids Christensen skjøder til Povel Pedersen Tarm, boende i Hyllerslev, nogle enge der.

Pag. 128b: Underskrevne Niels Andersen Toftnæs, bekender 20.6.1757, at han er Niels Willumsens børn (i Varde) skyldig 70 rigsdaler danske.

Pag. 141a-141b: Den 7.5.1759 Niels Andersen Toftnæs er skyldig til Sr. Hans Christian Tarp i Hjerting 120 rigsdaler.

Pag. 147a: Den 3.3.1760 sælger Sr. Hans Christian Tarp i Hjerting sin gård i Varde, som han havde købt i 1756 (+ pag. 168b).

Pag. 155b: Den 3.2.1761 har Anne Sørensdatter, salig Niels Haltrup i Haltrup, Øse sogn, penge til gode fra Oluf Christensen Lohmann i Varde.

Pag. 165a-165b: Den 10.5.1761 Erkender Jonas Pedersen Skomager i Varde, at være skyldig til Christen Sørensen smed i Næsbjerg Sogn.

Pag. 169a: Den 8.11.1762: Fem afkald fra Michel Michelsen Engel her i Varde fremlagt.

Pag. 182a-182b: Den 18.3.1765 Søren Nielsen Rebslager i Varde er skyldig til Hans Hansen Tranberg i Orre (Aarre) hans tvende døtre Anne og Maren Hansdøtre: 133 rigsdaler og 2 mark, med deres formynder Peder Tranberg den Ældre i Orre.

Pag. 184a-184b: Den 29.4.1765 Hans Hansen i Varde er skyldig velagte Christen Sørensen i Schonagger den sum af 66 rdl. 2 mk.

Pag. 192b-193a: Den 17.3.1765 Underskrevne Anders Hansen Ulf, borger skrædder i Varde, tilstår hermed at være skyldig til velagte mand Jens Christensen Riber i Janderup 40 rigsdaler.

Pag. 198a-198b: Den 2.6.1766 underskrevne Peder Hansen Ulf, borger i Varde, har solgt og afhændet og skjødet til Jens Nielsen Møller fra Ansager Mølle, en mig tilhørende gård i Varde i Nicolai kirkestræde.

Pag. 198b-199b: Den 16.6.1766 underskrevne Maren Jensdatter, salig Christen Iversens efterladte enke, gør vitterligt, at have solgt og skjødet til velagtede ungkarl Jens Nielsen Willumsen borger i Varde, min og min afdøde mands gård i Kræmmergade – alt ligesom hans salig fader Niels Hansen Willumsen, det for her havt haver, og ligesom jeg Maren Jensdatter og mine salige mænd det siden efter, haver havt i eje og brug ...

Pag. 202a: Den 18.4.1766 undrskrevne Joen Nielsen Vad nu boende i Vigtofte, kender at have solgt en gård i Varde til Sr. Jens Frølund.

Pag. 207a: Den 30.9.1766 underskrevne Hans Mathiasen Bork, borger i Varde, vitterliggør at min kære moder Maren Christensdatter Knorborg, afgangne Christen Frøsigs her i byen haver tilfredsstille mig for al den arv, som jeg modtog efter min salige fader Mathias Jepsen Bork, ved skifteforretning af den 8.11.1736.

Pag. 208a: Den 17.11.1766 udbetaling af arv til salige Niels Willumsens døtre Maren og Anne Nielsdøtre i Varde (se 16.6).

Pag. 208b: Den 8.12.1766 skylder Jens Pallesen Hiort, borger i Varde, Sr. Hans Christian Tarp i Hjerting en pengesum af 500 rdl.

Pag. 214a: Den 23.2.1767 Kender jeg underskrevne Hans Jørgen Bredenburg i Hjerting, afhænder og sælger, skjøder på min søster Abigal, salig Morten Lunds enkes vegne, hendes iboende hus, samt hauge med tilliggende agerjord udi Varde Mark efter grundtaxt 70 til velædle Sr. Jens Hallum, i Commission af borgeren Christian Stald, beliggende udi Hugormegade i Varde. Aftalt 1760.

Pag. 214b: Den 5.19.1767 Underskrevne Christian Stald, borger og skrædder i Varde, gør vitterligt at være skyldig til Madame Gjertrud Bundesen på Søvig (Outrup sogn) en capital af 110 rigsdaler.

Pag. 215a: Den 16.3.1767 optræder Sr. Hans Smidt som vitterlighedsvidne i Varde.

Pag. 215b-216a: Den 27.4.1767 køber Jens Eriksen Sandbæk, gørtler i Varde, en gård i Skovbogade af Dorthea Cathrine salig birkedommer Peder Sørensens hustru i Varde.

Pag. 218b-219a: Den 20.7.1767 bekender Jens Pallesen Hjort, borger i Varde, at være skyldig til Mons. Hans Christian Tarp i Hjerting en sum af 250 rigsdaler.

Pag. 226a: Den 28.3.1768 bekender Oluf Pedersen Nissen i Varde, at være Mons. Hans Christian Tarp i Hjerting skyldig 50 rigsdaler.

Pag. 228b-229a: Den 30.5.1768 bekender Niels Frølund i Varde, at være skyldig til Sr. Hans Chr. Tarp i Hjerting 250 rigsdaler.

Pag. 239b-240a: Den 22.5.1769 heri ses en sag, hvori indgår en senere tilføjelse af 19.5.1775 om, at afgangne Mons. Hans Christian Tarp i Hjerting hans steverboe, en panteobligation læst i retten i Varde 22.5.1775. N. Tranberg.

Pag. 241a: Den 14.8.1769 Underskrevne Jens Pedersen Harches, borger i Varde, vitterliggør at jeg til Sr. Hans Christian Tarp i Hjerting er skyldig en kapital på 200 rigsdaler.

Pag. 241b: Den 2.10.1769 vedrørende arv efter salige Niels Pedersen Orten i Varde, som konfirmeredes (skifte) den 8.8.1755 og efterlevende sidste hustru Maren Giødesdatter, børnenes arv er deres salige moder: Jens Orten, Kgl. Mayst. Bye- Rådstueskriver i Odense. Hans Steenhof, sognedegn for Nørre Brobye menighed på Fyen og gift med Anna Orten. Apoteker Böving i Faaborg, som er i ægteskab med Magdalene Orten – er de eneste i live værende arvinger. Men da Maren Giødesdatter er i høj alderdom, i sit 86'de år, er det bestemt at skifte nu (videre hedder det) i samtykke med min stiftsøn i Odense og med velagte Hans Hansen Friis i

Hyllerslev er indgået følgende opholdscontract, mod at Hans Hansen Friis får hendes hus i Vestergade i Varde

Pag. 248a: Den 22.11.1769 Heri ses skiftet efter afgangne Ingeborg Andersdatter sluttet; og tillagt hendes arvinger og umyndige børn, nemlig: Anders Hansen Friis 21 år, kurator for denne er broderen Hans Hansen Friis. Hans Sørensen Friis 20 år, kurator for denne er broderen Peder Sørensen Friis. Og for den umyndige søster Maren Hansdatter Friis, ugift, kurator for hende er broderen Hans Hansen Friis.

Pag. 249a: Den 5.3.1770 underskrevne Jens Nielsen Willumsen, borger i Varde, er skyldig til Rasmus Øllgaard en sum af 200 rigsdaler.

Pag. 260a: Den 5.11.1770 køber Hans Lauridsen Brinch i Varde en grund sammesteds.

Pag. 267a: Den 21.5.1771 underskrevne Christian Nielsen Stald og Jeppe Thomsen i Varde udsteder en mageskiftecontract, således at Christian Nielsen Stald overtager Jeppe Thomsens gård i Sct. Nicolai Stræde, og Jeppe Thomsen overtager Chr. N. Stalds gård i Hugormegade, i Varde.

Pag. 268a-268b: Den 17.6.1771 underskrevne Jens Nielsen Willumsen sælger og skjøder sin gård i Kræmmergade til Anders Rasmussen, feldbereder i Varde for en sum af 335 rigsdaler.

(Slut på M-film M.29.714 og start på M 29.715).

Pag. 269a-269b: Den 9.1.1771 Mathias Davidsen sælger sin gård i Kræmmergade til Anders Christensen i Varde, som medunderskriver ses Christian Nielsen Stald.

Pag. 272b-273a: 1771 Christian Nielsen Stald i Varde, vidner for Margrethe Tøgersdatter Weye.

Pag. 278b-279a: Jens Madsen Smidt, skomager boendes i Varde, gør vitterlig at være gæld skyldig til Niels Jensen fra Tvile i Aastrup sogn den 16.5.1772.

Pag. 282b: Den 24.4.1772 underskrevne Jens Nielsen Willumsen, nu boendes udi Wibeck i Alslev sogn, kender og vitterliggør at have solgt og skjødet til min kære svoger Niels Jensen Snedker, borger og indvåner i Varde, en mig tilhørende mark i....

Pag. 283a: Jeg underskrevne Bertel Pedersen Brun i Rottarp, Outrup sogn, kender og vitterliggør at have solgt og skjødet til Peder Jensen Lund af Ribe, mit tilhørende hus, gård og grund i Varde den 15.4.1772.

Pag. 291a-291b: Den 27.10.1768 fremlagt en obligation, underskrevne Christian Nielsen Stald, borger og skrædder udi Varde, erklærer at være gæld skyldig til velagtede Jens Nielsen af Schonagger, den sum af 150 rigsdaler.

Pag.293a-293b: Den 1.5.1773 afholdtes auktion over salige Sr. Hans Christian Tarp, handelsmand i Hjerting hans bo m.m. Fortsætter pag 311b—312a (6.5.1774) salg af hans ejendom i Varde....

Pag. 294b-295b: Lauritz Dyhre, borger og købmand i Varde vitterliggør, at skiftet efter hans salige hustrue Birgitte Jensdatter, jævnfør Kgl. bevilling, må forblive i uskiftet. Deres børn er: Christen Dyhre 27 år. Friderich Dyhre 24 år. Karen Dyhre, som forhen var i ægteskab med Hans Smidt, som for noget over to år siden ved døden er afgangne. Således sælger og overdrager jeg til min datter Karen Dyhre min gård i Hugormegaden, mod at få ophold og klæde ...

Pag. 299a: Den 13.6.1774 Kender jeg underskrevne Hans Ibsen Smidt, borger og indvåner i Varde, at være skyldig til præsteenken Madame Rafn her i byen den sum på 104 rigsdaler. Og pantsætter til sikkerhed min hustrues arvemæssige indbo, Karen Lauritzdatter Dyhre af den 18.3.1771. Karen Lauritzdatter Dyhre berigtigede ved sin lavværg Sr. Tranberg for at aflyse obligationen ...

Pag.305a-305b: Den 2.1.1773 Jeg Christian Haugaard, borger og indvåner i Varde gør vitterligt at være skyldig 400 rigsdaler til tolder Michael Møller i Hjerting.

Pag. 305b: Den 5.5.1773 Jeg Karen Lauritsdatter Dyhre, salige Hans Smidts efterleverske i Varde, ekender at være skyldig til velagtede Jørgen Nielsen Japsen i Hoe, den sum af 50 rigsdaler.

Pag. 311b-312a: Den 6.5.1774 vedr. auktionssalg af ejendom i Varde efter salige Sr. Hans Christian Tarp i Hjerting.

Pag: 321a-321b: Jørgen Biørn i Varde erklærer at være skyldig 600 rigsdaler til afgangne Søren Carstensen i Hyllerslev og Dorthe Eskesdatter, deres efterladte ørn og arvinger. Carsten Sørensen, Eske Sørensen, Zeboe Christian Sørensen og Malene Sørensdatter.

Pag. 334b: Den 8,5,1776 Kundgør Christian Nielsen Stald, borger og skrædder i Varde, at være skyldig af en kapital på 98 rigsdaler til velagte mand Jens Nielsen i Schonagger (Næsbjerg sogn).

Pag. 335a-335b: Den 28.5.1773 hioldtes auktion efter salige Mons. Hans Christian Tarp i Hjerting's tvende huse i Brogade i Varde.

Pag. 343a-343b: Den 10.1.1776 køber Anders Jensen Brinch i Ho en gård i Hugormegade i Varde, på auktion efter afgangne Niels Jensen Snedkers enke Anna Nielsdatter, hvis lavværg er Christian Nielsen Stald i Varde.

Pag. 363a-363b: Den 29,4.1778 bekendtgøres, at Jeg Thøste Nielsen i Varde, kender herved at forskaffe min moder Maren Thøstedatter hendes aftægt. - Og underskrevne Morten Nielsen, borger og skrædder i Varde, er værg for sin afgangne broder Niels Nielsens efterladte barn Kirsten Marie Nielsdatter i Toftnæs (Alslev sogn), og hendes farfar salige Niels Mortensen i Varde, og

barnets stiftfader Niels Jespersen i Toftnæs boende i Ribe Closters gård i Toftnæs.

Pag. 364a: Den 29.4.1778 Peter Smidt borger og handskemager i Varde gør vitterligt, at jeg af min kones broder Thøste Nielsen her i Varde, er betalt hvad min kone Anne Nielsdatter kunne tilkomme efter hendes forældre salige Niels Mortensen og Maren Thøstesdatter sammesteds.

Pag. 364a-364b: Den 18.4.1778 Skifteforretning efter Morten Skrædder i Varde hans afgangne hustru Johanne Sørensdatter, hvis søn Søren arver ...

Pag. 365a: Den 9.6.1778 Motification på Christian Nielsen Stald i Varde, fra under den 27.10.1768 til Jens Nielsen i Schonagger udgivne obligation på 150 rigsdaler, som anført pag. 291. – Og Motification af obligation på bemeldte Christian Nielsen Stald under 8.5.1776 til bemeldte Jens Nielsen på 98 rigsdaler, som tidligere motificeret folie 334a og indført i tingbogen i Varde.

Pag. 367b: Den 29.6.1778 Christen Christensen af Dyrebye (Henne sogn), som for nærværende opholder sig i Varde, gjør vitterligt, at jeg er udbetalt af overformynderen i Varde, min kone Anna Kirstine Nielsdatters arv efter skifte sluttet i Varde den 5.2.1763 efter hendes salige moder Maren Christensdatter den kapital af 21 rigsdaler 4 mark og 7 skilling.

Pag. 369b: Den 13.7.1778 udlåner Søren Nielsen i Haltrup nogle penge ud ...

Pag. 375a-375b: Den 23.11.1778 Kender jeg Thøste Nielsen boende i Varde, og gjør vitterligt på min kone Anna Maria Nicolaisdatter's vegne, at hendes broder Jeppe Nicolaisen borger og smed i Varde, har fået udbetalt al den arv som hun kunne tilfalde efter min hustrus forældre Nicolai Johansen og Anna Jeppesdatter her i Varde. – Loretz Hansen borger og hanskemager i Apenrade gør vitterligt, at jeg på min hustru Anna Nicolaisdatters vegne, af hendes broder Jeppe Nicolaisen borger og smed i Varde har fået ald hendes arv efter hendes salige forældre. – Johan Nicolaisen borger og smed i Varde gør vitterlig, at have modtaget ald den arv som han kunde tilkomme efter sine forældre, af sin broder Jeppe Nicolaisen i Varde.

Pag. 375b-376a: Den 7.10.1771 Underskrevne Mette Sørensdatter, salige Jeppe Thomsens efterleverske i Varde, købte en del indbo i auktionen efter hendes salige mand o.s.v.

Pag. 381b: Den 25.5.1779 Underskrevne Niels Gregersen borger og feldbereder i Varde gør vitterlig at være skyldig til afgangne Søren Carstensen's hustrue Dorte Eskesdatter i Hyllerslev, den sum af 100 rigsdaler, som hendes lavværg Jens Justesen i Hyllerslev og Peder Christensen i Sdr. Hebo

Pag. 383a: Den 14.6.1779 Kender jeg underskrevne Jens Erichsen Sandbæk borger og gørtler i Varde, at være skyldig en capital af 250 rigsdaler til ungkarl Rasmus Andreasen Bagger her i Varde.

Pag. 383b: Den 14.6.1779 Underskrevne Christian Nielsen Stald, blorger og skrædder i Varde, gør vitterlig at være skyldig til Sr. Mads Christian Andreasen her i Varde den sum af 250 rigsdaler, med pant i min gård beliggende i Hugormegade.

Pag. 385b: Den 16.8.1779 har Dorothea salige Lars Bagger's i Varde erkendt at være skyldig 40 rigsdaler til vellærde Sr. Hans Friis, sognedegn til Grimstrup og Aarre menigheder.

Pag. 417b-418a: Den 29.7.1782 læses en obligation i retten i Varde: Niels Nielsen Larsen i Rottarp (Outrup sogn) gjør vitterligt. at jeg er skyldig til Sr. Laurs Friderichsen i Lyhne, den summa af 140 rigsdaler der forrentes med 4% pr. år, med pant i det Niels Nielsen Larsen tilhørende hus i Kræmmergade i Varde, grundtaxt 50 (sagen om huset i Kræmmergade fortsætter pag. 419b-420a, hvor nogle værelser er udlejet til Maren Palles i Varde).

Pag. 430b: Den 4.6.1783 Denne dag udlåner Hans Smidt til Frøstrup (Lunde sogn) 2400 rigsdaler ud til møller Thielle Nielsen i Varde.

Pag. 433b-434a: Den 29.3.1784 Jeg Niels Larsen i Rottarp sælger hermed til Søren Pedersen K..... i Varde, den gård i Kræmmergade i Varde, som Christen Mortensen førhen har beboet, til grundtaxt 50.

Pag. 437b: Den 12.6.1784 en obligation: Underskrevne Christian Nielsen Stald i Varde tilstår, at være skyldig til tolder Müller i Hjerting 300 rigsdaler, som forrentes med 4% årligt, med første priotet i min gård i Østergaden grundtaxt 70. Som kautionister har jeg Sr. Niels Dam og Adzer Christensen sadelmager, begge i Varde.

Pag. 454a-454b: Den 27.3.1786 her nævnes en obligation på 1889 rigsdaler 1 mark og 4 skilling, som bestyres af Nicolai Nissen's søn (Sohn) i Amsterdam. Capitalen skyldes af Sr. Hans Wulf Øllgaard i Varde.

Pag. 458a: Den 18.6.1786 låner Jens Nielsen Willumsen 300 rigsdaler af Andreas Hansen på Fanøe, mod pant i sin gård i Spigerborgaden, grundtaxt 70.

Pag. 460a: Den 10.7.1786 undrskrevne Christian Nielsen Stald, borger og skrædder i Varde, gør vitteligt, at være tolder Müller i Varde den summa 49 rigsdaler skyldig med pant i ejendommen Østergaden, grundtaxt 70, næst efter en obligation på 300 rdl.

Pag. 464b: Den 11.12.1786 Underskrevne Hans Lauridsen i Varde, gør vitterligt, agt jeg til Jens Willumsen i Welbeck, den mig tilhørende og i Smedegaden i Varde beliggende gård stående for grundtaxt 80 o.s.v.

Pag. 488b: Den 17.7.179 læst to obligationer og en motifikation på Christian Nielsen Stald i Varde.

Pag. 497b: Den 15.3.1790 afslutning på skiftet efter afgangne Jens Sandbeck i Varde, som formynder og corator for børnene var Christian Stald i Varde.

Pag. 500a Den 20.10.1790 Jørgen Nielsen, borger i Varde er skyldig 199 rdl. til salige Mads Andreasens enke Dorothea Bolderup i Varde.

Pag. 507a-507b: Den 4.7.1791 underskrevne Niels Larsen i Rottarp i Outrup sogn. kender og vitterliggør at have solgt fra mig og mine arvinger til Peder Hermannsen fra Aggerbeck, en mig tilhørende gård beliggende i Kræmmergaden i Varde, stående for grundtaxt 50, med en salgssum på 420 rdl, jævnfør købecontract af 22. 6.1786. Underskrevet Niels Larsen (LS).

Pag. 514a: Den 4.1.1792 heri skiftet efter salige Hans Dyhre i Varde og hans efterlevende enke Helene Christensdatter, som lavværg for enken var fremmmødt sadelmager Adzer Christensen i Varde (måske en bror).

Pag. 518a: Den 16.6.1792 sluttet testamentet efter salige Karen Jensdatter i Amsterdam af 6.7.1782. Arvingerne var: Christian Dyhre i Outrup 50 rdl., Maren Christensdatter gift med Tjelef Møller ved Varde 50 rdl., Veste Vestensen i Outrup 50 rdl., samt hendes klæder (guld og sølv undtagen) til lige deling mellem fornævnte Maren Friderichsdatter, Anne Friderichsdatter og Maren Jensdatter i ægteskab med købmand Tranberg, alle i Varde; såvelsom Birthe Marie Smidt i Amsterdam, hvilke sidste har fået sin part i Amsterdam. Der var endvidere to panteobligationer på tilsammen 664 rigsdaler der også blev delt o.s.v.

Pag. 520a: Den 12.3.1793 sluttet skiftet efter Adzer Christensen i Varde hans afgangne hustru Anna Margrethe Christoffersdatter.

Efterskrift: I de herover gengivede "apetitvækkere" kan man bl.a. kunne følge flere slægter og deres gøremål gennem årtider, udelukkende ved hjælp af ejendomshandler og optagelse af lån, derfor må jeg understrege vittigheden af, at man også benytter sig af denne type arkivaler (Skøde- panteprotokoller), hvortil der siden 1730 findes udmærkede navneregistre opstillet alfabetisk for området Varde Købstad, Nørre Horne herred, Vester Horne herred og Øster Horne herred – dækkende perioden 1730 til 1843, disse registre findes på mikrofilmene M.29.720 – M.29.721 i Rigsarkivet, og kan som før nævnt hjemlånes til det lokale købstadsbibliotek med mikrofilmlæseapparat, hvorfra der ofte kan tages kopier fra!

FORTIDSMINDERS BEVARELSE.

Igennem nu femten år, altså siden 1982, har jeg forsøgt at hindre den massive ødelæggelse af vor landsdels mange fortidsminder, det være sig bopladslevn, borg- og fæstningsanlæg, diger, gravhøje, jordfæstegrave og øvrige fortidsminder.

Flere henvendelser til det lokale museum, har haft en modsat effekt end tilsigtet. Således blev jeg en gang slået i Varde Ret og idømt en administrativ bøde for at informere museet om et gravfund i Janderup (se årbog-98). Men også en gennemgående passiv holdning til mine indberetninger og afleveringer af oltidsfund gennem årene har været medvirkende til, at betydelige og hidtil ukendte oltidsfund er gået tabt for stedse.

Først og fremmest har mine systematiske registreringer af bopladser og gravanlæg på Forsvarets Arealer ved Oksbøl, kun i få tilfælde ført til en egentlig fag-arkæologiskregisk undersøgelse (Selager ved Grærup, Børsmose og Gedbjerg). Med Forsvarets stigende brug af bæltekrøretøjer er en række fortidsminder samtidig blevet omdannet til tilfældige "stendynger", selvom disse har været omfattet af landets lovgivning og være sikret mod udslettelse!

Det specielle ved mange af mine registrerede fortidsminder på Forsvarets Arealer er, at disse har ligget beskyttet af store indlandsklitter, der som en dyne har beskyttet de flere tusinde år gamle gravhøje og bopladser mod menneskelige aktiviteter. Men nu, hvor den forøgede øvelsesaktivitet med brug af dozerudstyr på kampvognene, og de ofte benyttede gravemaskiner til skyttehuller og dækningsanlæg har taget fart, er mange hidtidige velbevarede oltidslevn for stedse ødelagt – selvom museet har været varskoet i god tid, før det var for sent.

Men også uden for Statens arealer er det også galt med evnen til at ville overholde landets "fredningslovgivning"! – Næsten alle bønder (landmænd) der har en gravhøj liggende på deres markjord, lader hånt om disse bestemmelser der er "Lov" og vedtaget af Folketinget. Således pløjer de helt ind til gravhøjens fod hvert år

eller lader kreaturer nedtræde højens kanter, som så efterfølgende kan bortpløjes.

Byggeselskaber og håndværkere i almindelighed er også tit med på listen over "syndere" der undlader, at informere museerne om deres fund på byggepladser eller ved øvrige anlæg (veje og lignende). Selv om de udmærket ved, at det har de pligt til jævnfør loven. Man vil ikke sinke byggeriet eller ødelægge akkorden, er de svar, som jeg oftest får når jeg har kontakt med håndværkerne eller deres bygmester på anlægs- eller byggepladsen.

De tilsynsførende myndigheder med vor landsdels fortidsminder er Ribe og Ringkøbing amter. – Men til trods for, at der i almindelighed er stor bevågenhed om vore historiske mindesmærker, ikke mindst i de indendørs samlinger, så kommer de ansvarlige tilsynsmyndigheder meget sjældent ud i den kolde- og regnfulde natur, hvor der virkelig er brug for det af Folketinget vedtagne tilsyn med vore fortidsminder.

Ribe Amtsråd har udgivet et meget seriøst og let forståeligt hæfte om beskyttelsen af vore fortidsminder med titlen "Fortidsminder, fredning og pleje", 2. oplag 1994. – I hæftet er såvel lovens indhold som forståelsen heraf, skrevet og illustreret på en sådan måde, at der ikke kan herske tvivl om, hvad man som ejer eller bruger af arealer med fortidsminder skal gøre, ej heller hvis man er bygherre eller håndværker!

Men som en embedsmand i Ribe Amt i 1995 fortalte mig, så er problemet med dette fremragende hæfte, at det ikke er kendt i de kredse, hvor det som en naturlighed burde være kendt og læst!

Samme embedsmand sagde, at man kunne jo forestille sig, at dette "superhæfte" var Ribe Amtsråds moralske aflad på en komplet forfejlet tilsynspligt med amtets fortidsminder og deres pleje!

Siden min samtale med vedkommende embedsmand i Amtsgården i Ribe i 1995 (der ønskede at være anonym), har jeg igen i år forhørt mig, om der skulle være sket noget nyt i denne Lovbefalede tilsynspligt. Men ak nej, nu kender kun de færreste til det udmærkede hæfte fra 1994, og pligten om tilsyn med fortidsminderne, mener man nu helt og holdent ligger hos de lokale museer, der modtager økonomisk støtte hertil fra amtet ?

Men fakta er, at der under alle omstændigheder ikke er sket noget væsentligt i Ribe Amt for at begrænse ødelæggelserne af vore meget sårbare fortidsminder, det være sig på Forsvarets og Statens arealer, eller ude i det åbne land hos bønderne og de jordbesiddende kommuner.

Som konklusion må jeg desværre erkende, at den i Folketinget vedtagne LOV OM NATURBESKYTTELSE nr. 9 af 3.januar 1992 – ikke har haft den tilsigtede virkning på fortidsmindeområdet, og sikkert aldrig vil få det ?

Men i erkendelse af, at jeg måske gennem denne artikel kan nå til en kommende dialog omkring vore ubeskyttede fortidsminder, vil jeg på næste side gengive nogle uddrag af Ribe Amts udmærkede hæfte om "Fortidsminders fredning og pleje" fra 1994!

Pjecen og den deri indeholdte lov, som jeg herunder vil omtale, er udgivet i 2. oplag i 1994, og omfatter et samarbejde mellem Ribe, Sønderjyllands og Viborg Amters Natur- og Planafdelinger.

De første fredninger (beskyttelser) af vore fortidsminder i Danmark fandt sted i begyndelsen af 1800'tallet. – I 1937 vedtog Rigsdagen Naturfredningsloven. Der igen blev ændret og justeret ved LOV OM NATURBESKYTTELSE NR.9 AF 3. JANUAR 1992, hvori det overordnet hedder at "ethvert synligt fortidsminde er uden videre fredet", og at det er "ulovligt at foretage terrænmæssige og landskabelige ændringer inden for 100 meter, fra fortidsmindet"!

Videre hedder det i Loven, at der er indført en "dyrkningsfri 2-meter zone omkring alle fortidsminder uanset beliggenhed". – Og at, de under jordoverfladen "usynlige fund og anlæg også er beskyttet af Loven". – Endelig hedder det, at det er "altid ejeren som er ansvarlig for eventuelle beskadigelser af fortidsmindet"!

Plejen af de privatejede fortidsminder betales af amtet. De stats-ejede fortidsminder plejes af det lokale Statsskovdistrikt. – Beskadigelser af en hvilken som helst art, inden for fortidsmindets 2 og 100 meter zoner betales alene af ejeren, for eksempel ved pløjning eller beplantning der er en overtrædelse af Naturbeskyttelsesloven!

Adresser på forvaltende myndigheder:

Natur- og Planafdelingen, Amtsgården. Sorsigvej 35 6760 Ribe.
(75.42.42.00)

Oxbøl Statsskovdistrikt, Aalholtvej 1. 6840 Oksbøl. (76.54.10.20)
 Skov- og Naturstyrelsen, Kulturhistorisk Kontor. Haraldsgade 53.
 2100 København Ø. (39.47.20.00)

FLINTREDSKABER VED BORDRUP.

Under kaffen efter et foredrag i Ho Præstegaard blev det mig fortalt af Elung Lauridsen i Ho, at han i sine yngre år har været vidne til fund af flintredskaber under grøftegravning ved Bordrup i Oxby sogn.

Specielt blev der ved "Tavelbjerg" fundet en meget flot tilhugget flintdolk fra antagelig Yngre Stenalder. Tegning i ca. ½ størrelse ses herunder efter Elung Lauridsens forklaring.

Forhenværende plantør Hansen i Frøstrup Klitplatage i Thy, der er født i Oxby sogn, fortæller, at han i sin ungdom fik fortalt af afdøde brolægger P.M. Gundersen i Esbjerg, født i Vejers, at der under gravning efter sandorm er fundet forarbejdede flintredskaber på stranden vest for Langli i Ho sogn. - Og under oprensning af "Aalestrømmen" ved Øster Nordby i Oxby sogn er der omkring 1900 fundet flere flintredskaber, blandt andet en uslebet flintmejsel der blev afleveret til museet af P.M. Gundersen.

På Andreas Kjeldsen's mark i Mosevraa, Oxby sogn er der under markarbejdet under 2.verdenskrig fundet en aflang stenlægning der bestod af "brosten". Stenlægningen var i længden orienteret øst-vest og var ellers helt ren for potteskår og trækulsrester (som efter en omhyggelig afvaskning – fortalte Andreas Kjeldsen).

Denne "afvaskning" må vel skyldes, at området har været under overskyllet ved en eller flere stormfloder, eller været dækket af havvand i en periode med forhøjet vandstand i området ?

Ejendommeligt nok er denne observation med "renvaskede" bopladslevn ikke enestående. Således er det også konstateret ved Gl. Skjødstrup i Aal sogn, ved Houstrup i Henne sogn og vest for Lønborg by (sidstnævnte fortalt af Søren Jensen i Lønborg).

I engene mellem Bordrup og Mosevraa er der under grøftegravning i begyndelsen af århundredet fundet flere træstykker, som bærer præg af, at være blevet forarbejdet med et primitivt slagredskab for eksempel en stenøkse. Træet blev senere anvendt som brænde!

AMORSEN SLÆGTEN.

Ved flere lejligheder er jeg blevet bedt om, at se på det lidt ejendommelige slægtsnavn "Amorsen", som er almindeligt udbredt her i Sydvestjylland.

Indledningsvis vil jeg citere afdøde viceskoleinspektør Christian Sneum ved Nordby Borgerkole på Fanø, der for 50 år siden nedskrev sine optegnelser om Amorsen-slægten.

"Vi kender fra vor barndom – de fleste af os da – H.C. Andersens gribende og skønne fortælling "En historie fra klitterne", hvor skibet fra Spanien på rejse til Rusland en efterårsnat strander på den jyske vestkyst, og hvor den eneste overlevende, den smukke og rige spanierinde, i sin dødstime føder sin søn i den fattige fiskerhytte i klitterne (ved Husby Klit).

Et sagn i Amorsenslægten vil vide, at det strandede skib bar navnet "Amor", og at den lille dreng, hvis moder af havet blev kastet ind på stranden, og kom til verdenen i klitterne for at prøve den fattiges lod og tunge dage, af sine plejeforældre, og fik navn efter skibet og senere blev stamfader til slægten Amorsen!

Det gamle sagn får nu stå hen, hvor kønt det end er, og hvor smukt det end kan være at mindes det.

Det virkelige er, at vi i året 1666 i Skive træffer en borgmester med navnet Amor Amorsen. Ifølge historikeren Oluf Nielsens bog om "Skodborg og Vandfuld Herreder", var borgmester Amorsen ejer af hovedgården Kabbel i Nørlem sogn ved Limfjorden. De oplysninger der gives i værket "Trap Danmark" taler for, at Amorsen har købt denne gård i 1662 af Jacob Grubbe, der helt igennem havde ladet den nyopføre. I 1690 skal Kabbel være solgt til jomfru Helvig Krabbe.

I det efterfølgende århundrede synes slægten at have delt sig i en østjysk linie – Limelinien – og i en vestjysk – Lydumlinien.

Lime-linien.

Den 9.2.1764 blev Niels Jensen Amorsen, der var ejer af Skærvadgaard ved Grenaa, gift med Maren Cathrine Pedersdatter Winther af præsteslægten Winther. – Hun var datter af møller Peder Winther i Mellem Mølle i Voldum sogn. Gennem denne Wintherslægt og den dertil hørende Thestrupslægt mener de efterfølgende Amorsen'er, at kunne føres deres stamtræ tilbage til 1445 – altså til kong Christopher af Bayerns tid. – Slægten var da adelig og ejede Kannegaard i Hvilsted sogn, et par mil øst for Skanderborg. Kannegaard var i familiens eje til ca. 1575, da den

tilfaldt Kronen. En senere ejer – en oberst Rantzau – forandrede i 1768 gårdens navn til Rantzausgave.

Niels Jensen Amorsen kom 1770 til Lime ved Mørke, hvor greven til Gl. Estrup solgte ham sognets største gård "Bondegården" på 200 tønder land og 15 tønder hartkorn. Denne gård er endnu i slægten Amorsens eje.

Niels Jensen Amorsens ældste søn var Jens Nielsen Amorsen født 1764 i Mellem Mølle og døde i 1841. En datter af ham var Ane Jensdatter Amorsen der var født i 1807, og i 1830 blev gift med gårdejer Peder Eriksen af Lemmer. En af Peder Eriksens børnebørn var kommunelærer Peder Amorsen Pedersen i Middelfart. – Iøvrigt lever Amorsen-slægten endnu på Djursland i fem forgreninger"!

Lydum-linien.

Ældste kendte og beviselige "stamforældre" er den Amor Jensen, der bliver trolovet i Holstebro den 12.12.1755 og gift i Holstebro kirke 6.2.1756 med Karen Christensdatter (pag. 51b i C.497a-1). - Blandt deres øvrige børn døbt i Holstebro er: Jochum 15.1.1758 (pag.57a), Johanne Marie 1.12.1763 (pag.142a) og Marie Cathrine 5.4.1766 (pag. 149a).

Lauritz Amorsen.

Han er født i Holstebro, og døbt i Holstebro kirke den 9.11.1760 (pag.63b i C.497a-3). - Han ses som møllersvend i Lydum Mølle, ved svogerens dåb i Lydum Kirke 1784. Ved Folketællingen 1787 ses han som møllerkarl i Lydum Mølle, 27 år gammel (pag.130). – Han købte ejendommen "Birket" i Lydum sogn omkring 1790. Hvor han i 1796 blev ansat som skoleholder ved Lydum Skole, til sønnen Søren Lauridsen Amorsen afløste ham fra bestillingen i 1830. Han døde i "Birket" den 10.1.1848, da 87 år, 2 måneder og 1 dag gammel. – Gift i Lydum Kirke den 16.11.1792 (forlovere var Hr. Hans Kruse til Lydumgaard og Sign. Bering: pag.76) med pigen Dorthea Sørensdatter, der var født i Lydum, døbt der 6. Søndag efter Paaske 1762. Døde i Birket den 21.3.1846 (begge dele står på samme side i Lydum Kirkebog). Hun var datter af Søren (Jensen) i Friisgaarde (Matr.nr. 7). og ses ved Folketællingen 1787 at være tjenestepige 26 år gammel på Lydumgaard. - De ses begge ved Folketællingen 1845 i "Birket", hvor de bor til aftægt hos sønnen, husmand og tømmermand Amor Lauridsen og hustru Maren Larsdatter. – Lauritz Amorsen og hustru Dorthe Sørensdatter får 2.11.1794 et navnløst barn begravet på Lydum Kirkegaard; de øvrige børn er:

I: Karen Lauritzdatter

Født i Lydum Skolehus den 6.8.1793, død sammesteds 11.1.1794, 22 uger gammel og begravet på Lydum Kirkegaard den 19.1. 1794 (pag.78 i Lydum Kirkebog).

II: Karen Lauritzdatter

Født i Lydum Skolehus den 2. december 1796, døbt i Lydum Kirke den 3.1.1797. Vaccineret i Lydum 1804. – Den 15. oktober 1824 bliver hendes uægte barn Lauritz døbt i Lydum Kirke. Til barnefader blev udlagt ungkarlen Jens Christian Stougaard af Ringkøbing (pag.8a-b, nr.5). – Gift i Lydum kirke den 27.10.1832 (pag.118a-b) med ungkarl Johan Georg Quist, 34 år gammel af Thyrstrup sogn i Sønderjylland.

III: Amor Lauritzen

Født i "Birket" i Lydum sogn 1798. Konfirmeret i Lydum kirke 1812 (pag.136). Han blev tømmersmand, og i 1826 ejer af husmandsstedet matr. nr. 27 og 29 i Lydum (side 266 i bogen "Nr. Nebel og Lydum Sogne"), der er den oprindelige del af ejendommen "Birket", men senere adskilt fra nr. 28. I 1856 afstår han ejendommen til sønnen Lars Amorsen, hvis efterkommere i 1958 fortsat beboede ejendommen. – Han blev gift i Lydum Kirke den 17.5.1823 (pag.35a-b) med pigen Maren Larsdatter, 30 år gammel, der var datter af gårdmand Lars Rasmussen i "Raskgaard", Lydum sogn (se "Nr. Nebel og Lydum sogne" side 260, matr.nr.15).

III.A: Kirsten Marie Amorsdatter

Født i Lydum "Birket" den 28.1.1824, og døbt i Lydum Kirke (pag.16a-b). – Hun bliver gift i Lydum Kirke den 20.10.1849, lyst i kirken den 16.9.1849(!) med ungkarl og skrædder Niels Jørgensen, der er født i Lydum By 1804, som søn af husmand Jørgen Nielsen der. – Deres søn er:

III.A.1: Jørgen Nielsen

Født i "Birket", Lydum sogn den 21.11.1849, døbt i Lydum kirke den 6.1.1850. – Død i Birket i Lydum sogn den 4.5.1850.

III.B: Dorte Amorsdatter

Født i Lydum "Birket" den 22.4.1826, og døbt i hjemmet den 23.4 (pag.18a-b). – Død i Birket i Lydum sogn den 27.1.1835.

III.C: Lars Amorsen

Født i Lydum "Birket" den 5.10 og døbt den 12.10.1828 (pag.41a-b). Vaccineret af distriktslæge Murtfeldt 9.7.1833. Konfirmeret i

Lydum kirke 1843. – Han overtager i 1855 ejendommen "Birket" efter faderen. – Gift i Lydum kirke den 7.11.1855 med pigen Kirstine Jeppesen, der var født i Rærup i Lydum sogn den 25.7.1834, som datter af gårdmand Jeppe Nielsen og hustru Else Marie Nielsdatter i Rærup. – Deres børn følger herefter:

Foto af Lars Amorsen og hustru Kirstine Jeppesen i "Birket" i Lydum sogn (eget foto).

III.C.1: Amor Larsen

Er født i "Birket", Lydum sogn den 4.5.1856, døbt i Lydum kirke den 22.6 (pag. 22a-b). Død i Lydum den 12.3.1877, 20 år, ugift.

III.C.2: Kirsten Marie Dorteia Larsen

Er født i "Birket", Lydum sogn den 13.8.1858, døbt i Lydum kirke den 10.10 (pag. 57a-b). – Død i Lydum den 1.12.1879, ugift.

III.C.3: Else Marie Larsen

Er født i "Birket", Lydum sogn den 9.1.1862, døbt i Lydum kirke den 16.3 (pag. 61a-b). Død i Lydum den 10.8.1882, 20 år og ugift.

III.C.4: Jeppe Christian Larsen

Er født i "Birket", Lydum sogn den 1.2.1865, døbt i Lydum kirke den 5.5. Vaccineret af distriktslæge Bloch i Varde den 22.6.1866 (pag. 31a-b). – Udvandrede til USA!

III.C.5: Maren Catrine Marie Larsen

Er født i "Birket", Lydum sogn den 2.4.1868, døbt i Lydum kirke den 7.6 (pag. 67a-b). – Gift med landmand Laurids Laursen. De boede i Strellev sogn. – Kilde: "Træk af Strellev sogns historie" af Anton Andreas Olesen, udgivet Ølgod 1991.

III.C.6: Lars Peder Larsen

Er født i "Birket", Lydum sogn den 21.5.1871, og døbt i Lydum kirke den 9.7 (pag. 1a). - Han blev gift i Lydum kirke 1898 med Jensine Christine Jensen Høj, der var født i Rærup 24.2.1877, som datter af husmand Christen Jensen Høj og Kirstine Christensen i Rærup. Han overtager i 1892 sit fødehjem "Birket", og driver ejendommen frem til 1933, hvor svigersønnen Bernt Marius C. Vestergaard overtager ejendommen. En datter herfra er Dagmy Rigmor Vestergaard, Byagervej 19. 6830 Nr.Nebel. – Lars Peder Larsen første barn var i øvrigt:

III.C.5.a: Laura Kirstine Larsen

der er født i Lydum den 28.11.1899, og gift i Lydum kirke den 24.10.1923 med ungkarl og gårdejer Ole Christian Jensen, der er født i Bandsbøl i Hemmet sogn den 29.11.1897, som søn af landmand Jens Jensen og Ane Marie Christensen, der først boede i Bandsbøl, for senere at flytte til Lydum Kirkeby. – Laura og Ole blev ejere af "Højgaard" i Borre, Aal sogn ved vielsen i 1923. – De havde i alt 10 børn, hvoraf her gengives to:

III.C.5.a.I: Jenny Christa Høj Jensen

Hun er født i "Højgaard" i Borre den 30.5.1924. Gift i Aal kirke den 9.11.1945 med landmand Egon Heldgaard Pedersen, der var født i Aadum den 27.5.1921 og døde i Borre 1986. – Christa bor nu: Torvegade 4.st.tv. 6840 Oksbøl (75.27.01.23).

III.C.5.a.II: Lilly Høj Jensen

Hun er født i "Højgaard" i Borre den 28.4.1929. Lilly er ugift og bor i Norge!

III.D: Marie Cathrine Amorsdatter

Født i Lydum "Birket" den 5.6.1832, døbt i Lydum kirke den 10.6 (pag.41a-b). Konfirmeret i Lydum kirke den 11.4.1847.

III.E: Lauritz Amorsen

Født i Lydum, "Biket Bye" den 15.3.1836. Døbt i Lydum Kirke den 29.4. Vaccineret af distriktslæge Murtfeld 24.4.1842. Konfirmeret i Lydum kirke 1850. Død i Torbøl, Outrup den 27.6.1910 – Han var gårdejer i Torbøl, og krigsveteran fra 1864, hvor han havde været tysk krigsfange, jævnfør hans meget nøjagtige dagbog, som ejes af en efterkommer, og gengives bagerst i denne artikel! - Gift 1.gang i Outrup Kirke den 1.11.1860 med pigen Kirsten Christensen der er født i Torbøl den 23.4.1834; der døde den 30.11.1866. – Den 8.10.1867 bliver han gift 2.gang i Lydum kirke med pigen Kirstine Madsen, der er født i Lydum den 13.7.1844 og døde i Torbøl den 19.4.1922. Hun var datter af Mads Christensen og hustrue Ane Marie Frandsdatter i Lydum Annexgaard. - Begge er begravet på Outrup kirkegaard. – De to ældste børn er af 1'ste ægteskab!

Kilder: Dagbog-7 side 51-53 og efterkommeren III.E.10.b: Stig Amosen Dalgaard, se senere her i bogen!. "Outrup Sogns Kirkebøger 1798-1904" af Kaj Christensen, udgivet Varde 1995. "Ovtrup Sogn i Vester Horne Herred" af H.K. Kristensen, udgivet Varde 1933-35, se da side 423. "Outrup Sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Nr.Nebel 1995, side 194. "Nr. Nebel og Lydum Sogne" af H.K. Kristensen, udgivet Nr.Nebel 1958, side 266. – Børn:

III.E.1: Christen Hansen Amorsen

er født i Torbøl, Outrup sogn den 23.2.1861 og døde i Nr.Nebel 8.3.1942. – Han var gift 1.gang i Outrup kirke den 24.9.1886 med pigen Ane Marie Jørgensen Høy der var født i Outrup den 28.8.1863, som datter af Jørgen Høy Hansen og hustru Cecilie Sørensdatter i Outrup. – Gift 2.gang i Nr.Nebel kirke den 27.10.1910 med Marie Kirstine Knudsen, der var født i Outrup sogn den 18.6.1861. – Han har efterslægt!

Kilder: "Outrup Sogns Kirkebøger 1798-1904" af Kaj Christensen, Grindsted 1995. "Outrup Sogn i Vester Horne Herred" af H.K. Kristensen, udgivet Varde 1935.

III.E.2: Ane Marie Amorsen

er født i Torbøl, Outrup sogn den 29.5.1863, død i Outrup den 19.4.1948. – Gift i Outrup kirke den 4.5.1887 med ungkarl og gårdmand Christen Henriksen, der er født i "Gammelgaard" i Outrup sogn den 21.3.1863 og død der 26.9.1926, som søn af gårdmand i Gammelgaard Henrik Pedersen og Marie Christensen. Ane Marie fik to børn.

Kilder: "Outrup sogn i Vester Horne Herred" af H.K. Kristensen, udgivet Varde 1935 side 411. "Outrup Sogns Kirkebøger 1798-1904" af Kaj Christensen, Grindsted 1995.

III.E.2.a: Ane Marie Henriksen

er født i Gammelgaard, Outrup sogn den 9.12.1887. Gift i Outrup kirke den 7.11.1916 med Christen Christiansen, der var født i Sdr. Bork sogn den 15.6.1892. De overtog hendes fødegård "Gammelgaard" i Outrup sogn (se kilderne herover).

III.E.2.b: Kirstine Henriksen

er født i Gammelgaard, Outrup sogn den 16.11.1891. – Gift i Outrup kirke den 17.4.1914 med Jens Peder Jørgensen, der var født i Outrup sogn den 11.10.1887, han var savværksarbejder i Outrup (se kilderne under hendes mor herover).

III.E.3: Amor Marinus Amorsen

er født i Torbøl, Outrup sogn den 26.9.1868, død i Outrup den 7.10.1934. – Han var gift i Lunde kirke den 28.10.1892 med Abelone Dorteia Pedersen, der er født i Lunde sogn den 26.7.1872 og døde i Rottarp den 14.11.1944. – De boede i Rottarp i Outrup sogn. Kilder: "Outrup sogn i Vester Horne herred" af H.K.Kristensen, Varde 1935, side 256; samt i bogen "Outrup Sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Lunde 1994 side 194! – Deres 4 børn er:

III.E.3.a: Laurentius Amorsen

er født i Rottarp 1893; var elektroingeniør og bosat i San Fransisco i staten Californien i USA. Han var gift 1.gang med Dagmar, der var født i Mørke ved Aarhus, med hvem han har børnene Robert og Florence (se herunder). – Gift 2.gang med Eva der var amerikaner. Han blev selv over 100 år gammel.

III.E.3.a.II: Florence Amorsen

Født i San Fransisco i Californien og gift med Elmer C. Torr. – Deres adresse er: 890.Tournamen Dr., Hellsborough. San Fransisco. CA.94010. USA.

III.E.3.b: Metha Amorsen

hun blev 96 år gammel. Gift med gårdejer Hans Hansen, der var født i Hodde sogn. De ejede "Søndergaard" i Rottarp fra 1924 til 1952, hvor sønnen Egon Hansen overtog gården. – Metha's børn

er: Verner, Amor, Egon, Henry, Doris og Bent. – Kilde: "Outrup Sogn efter 1935" af Henning Nielsen, Lunde 1994, side 195.

III.E.3.b.I: Verner Amorsen Hansen

Han er født i Rottarp den 6.10.1920. Har i godt og vel 40 år været landpost i Outrup sogn. – Gift i Bramdrup kirke med Astrid Madsen der er født i "Aagaard" ved Kolding den 2.1.1917. Verner bor nu: Møllevej 8. Outrup (75.25.11.28). – Deres 3 børn er Birgit og Bente i Oksbøl, samt Hans Jørn i Glostrup.

III.E.3.c: Hartvig Amorsen

er født i Rottarp 1900. Han var gårdejer i "Fidde" i Henne sogn fra 1934, til de i 1970 flyttede til Lykkevej i Outrup, hvor Hartvig blev 90 år. – Han var gift i 65 år med Judith Heldgaard Pedersen, der var født i Aadum sogn den 9.12.1906. – Kilder: "Om Henne sogn gennem tiderne" af Evald Kappelskov, udgivet Stausø 1969, side 318. Samt bogen "Outrup sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Lunde 1994, side 194 m.fl. – En datter er:

III.E.3.c.I: Signe Amorsen

Født i "Fidde" i Henne sogn den 5.2.1936. Gift i Henne kirke den 24.3.1962 med tømmermester Oluf Pedersen, der er født i "Sjælborg" i Hostrup sogn den 8.2.1935, som søn af Elias Christen Pedersen og Andrea Katrine Nielsen i Sjælborg. – Signe og Oluf har børnene: Gert Heldgaard Pedersen der bor i Skibsted, og Tove Heldgaard Pedersen der bor i Grindsted. – Signe og Oluf Pedersen bor: Strandpromenaden 23. Hjerting. 6710 Esbjerg V.

III.E.3.d: Ketty Kirstine Amorsen

Født i Rottarp 11.8.1908 og bor nu på plejehjemmet "Møllegården" i Otrup. Hun overtog i 1935 fødegården i Rottarp efter moderen, som de drev til 1975, hvorefter de flyttede til eget hus i Engparken 5 i Outrup. – Ketty var gift i Outrup kirke den 8.11. 1935 med Peter Natanael Simonsen, der var født på "Baunhøj" i Vrøgum, Aal sogn den 9.10.1910, som søn af gårdejer Simon Andreas Simonsen og hustru Kirstine Christensen på "Baunhøj" i Vrøgum, Aal sogn.

Peter har været meget aktiv i foreningslivet, således skal nævnes amtsrådsmedlem, vurderingsmand for Ribe amts skyldråd, i bestyrelsen for Outrup Andelsmejeri, i Indre Missions bestyrelse og i Outrup Sogneråd. – Kilder: "Outrup Sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Lunde 1994 siderne 27, 88, 138, 139, 168, 194 og 294. Samt bogen: "Ane- og efterslægtstavle for søskendeparrene Niels Jensen Simonsen født 1851 m.fl., boende i

Børsmose i Aal sogn" af Gert Ravn Nørgaard, udgivet Aal 1984, se side 62 og 68-70. – Ketty's 4 børn er:

III.E.3.d.I: Amor Simonsen

Er født i Rottarp den 29.9.1936 og døde sammesteds den 14.11.1936. Begravet på Outrup Kirkegård.

III.E.3.d.II: Karl Bernhard Simonsen

Er født i Rottarp den 3.9.1938. Gårdejer i Outrup. Bestyrelsesmedlem i Indre Mission og medlem af Outrup Menighedsråd. – Gift i Ringgive kirke den 2.6.1963 med Bodil Margrethe Berg Hansen, der er født i Randbøl sogn den 2.6.1942, som datter af landmand i Baastlund ved Billund Svend Villiam Hansen og Anna Berg. – Karl og Bodil har 4 børn, der ses ovennævnte bog side 69! – De bor: Højgaard. Torbølvej 80. 6855 Outrup. – Se "Outrup sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Lunde 1994, side 133, 194, 238 og 239.

III.E.3.d.III: Dora Simonsen

Er født i Rottarp den 2.9.1942, uddannet børnehavepædagog og aktiv i foreningslivet med flere bestyrelsespladser. – Gift i Outrup kirke den 10.2.1968 med Kristian Torben Bak, der er født i Ikast den 19.8.1939, som søn af gårdejer i Hesselbjerg ved Ikast Mikael Mikkelsen Bak, født i Sinding 22.5.1907 og hustru Jenny Petrea Hansen født i Sinding den 5.9.1910. – Dora og Kristian har 4 børn, som er beskrevet ovennævnte bog side 69! – Deres adresse er: Snejbjergvej 28. Studsgaard. 7400 Herning.

III.E.3.d.IV: Elly Simonsen

Er født i Rottarp den 21.7.1946. – Gift i Outrup kirke den 21.5.1966 med landmand i "Gammelgaard" og pedel ved Frøstrup Have Efterskole Christian Holm Pedersen, der er født i Ansager sogn 20.9.1942, som søn af gårdejer af "Tiphedegaard" i Skovlund Ejnar Christian Pedersen født i Ansager 14.9.1907, og hustru Thyra Amalie Jepsen, født i Skovlund den 14.6.1915. – Elly og Christian har 4 børn, der ses beskrevet i ovennævnte bog side 69-70! – Deres adresse er: "Gammelgaard". Dejrupvej 73. 6855 Outrup. – Se bogen "Outrup sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Lunde 1994, side 194 og 234.

III.E.4: Kirsten Margrethe Amorsen

er født i Torbøl, Outrup sogn den 23.9.1870. Død ugift sammesteds den 30.8.1894.

III.E.5: Johanne Dorthea Amorsen

er født i Torbøl, Outrup sogn den 10.11.1872 og døde i Torbøl den 19.11.1957. Hun var gift i Outrup kirke den 12.10.1899 med gård-ejer i Torbøl, Magnus Andreas Mortensen, der er født i Henneberg, Henne sogn den 27.8.1876 (pag. 13a-b), som søn af gårdejer og sognerådsmedlem Kristen Mortensen der var født i Rottarp og hustru Helene Hansen Haahr i Henneberg, hvor hun også var født. Han kaldtes i daglig tale for "Lille Kristen Thing". - Magnus var tillige mejeriejer, og i 1907 overtog han hendes fødehjem i Torbøl, som de drev til 1936, da deres søn Svend Mortensen overtog gården. - Deres 7 børn ses herefter. - Kilder: Se ovenfor, samt bogen "Outrup sogn i Vester Horne Herred" af H.K. Kristensen, Varde 1935, side 423. Samt bogen "Outrup sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Lunde 1994 side 240. "Om Henne sogn gennem tiderne" af Evald Kappelskov, udgivet Stausø 1969, side 296-297 og 300.

III.E.5.a: Helene Kristine Mortensen

er født i København den 1.8.1900. Gift i Outrup kirke den 15. 7.1923 med Marinus Larsen, der var fra Langholt ved Sæby. Han var skrædder i København. - Deres 2 børn er:

III.E.5.a.I: Ernst Larsen

er født i Seest 15.5.1924 og døde 1995. Han var gift med Grethe Theisen, der født i København. De har 3 børn: Ralf Larsen, Finn Larsen og Susan Larsen.

III.E.5.a.II: Erik Larsen

er født i Seest den 11.3.1927. Har i 47 år drevet landbrug på Søndersøvej 71 i Dyreby ved Henne (1951-98). Gift i Henne kirke den 12.5.1951 med Anna Christensen der er født i Præstby, Nr.Nebel sogn den 6.7.1929, som datter af gårdejer og sognerådsformand i Houstrup, Henne sogn Jens Christian Christensen, født 27.10. 1906, han havde sin barndom hos plejeforældre i Kokspang, Hostrup sogn (søn af lærer Niels Christian Christensen i Nollund). Jens Christian Christensen var gift med Kirstine Kargo, der var født i Aasted, Kvong sogn 1901. - Erik og Anna bor: Skovkrogen 5. 6840 Oksbøl (75.27.02.44). - Deres 2 børn er Tage og Ejner! Kilde: "Om Henne sogn gennem tiderne" af Evald Kappelskov, udgivet Stausø 1969, side 33

III.E.5.b: Lavets Kristian Thing Mortensen

er født i København den 6.7.1902. Han ses på et foto fra ca. 1920 på side 140 i bogen "Outrup sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Lunde 1994. - Gift med Ruth Jensen, der var født i Sku-

derløse den 27.8.1904. De er begge begravet på Haslev Kirkegård.
– Deres 3 børn er:

III.E.5.b.I: Knud Børge Thing Mortensen

er født i Øde Førslev den 7.10.1929. Uddannet dyrlæge og gift i Ordrup kirke den 27.11.1954 med Anni Nilausen der er Rislev den 3.1.1926. Deres 4 børn er: Jens, Ole, Lone og Hanne! Knud's adresse er: Grønlunds Allé 110A. 2610 Rødovre.

III.E.5.b.II: Svend Aage Thing Mortensen

er født i Øde Førslev den 24.10.1934 og død 2000. Han er uddannet lærer og var skoleinspektør i Birkerød. Gift med Jytte Dahl, der var fra Ringkøbing. – Adresse: Ravnsnæsvej 45. 3450 Birkerød.

III.E.5.b.III: Gudrun Thing Mortensen

er født i Øde Førslev den 2.5.1932, uddannet korrespondent. Har været gift med Henning Kjærgaard Andersen der var født i Gentofte den 8.5.1932. – Deres 2 børn er Marianne og Preben! Gudrun bor: Søborg Torv 6-601. 2860 Søborg.

III.E.5.c:Merry Thing Mortensen

er født i København den 2.7.1904, og blev gift med Peder Møller, der var født i Randers den 5.4.1898. Han var ejer af et antikvariat i Kompagnistræde i København. – Kilde: "Outtrup sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Lunde 1994, se side 104. – Deres datter er:

III.E.5.c.I: Karin Møller

er født i København den 23.2.1946, og er uddannet teknisk tegner. – Gift med tømrer Peder Svanholm, der var født i Toftenæs, Fane-fjord sogn den 29.12.1945. Deres 2 børn er Gitte og Tine! Karin bor: Hvidovrevej 508.II.st/th. 2650 Hvidovre.

III.E.5.d: Villiam Oscar Thing Mortensen

er født i København den 28.6.1907, uddannet landmand. Flyttede i 1929 til Canada, hvor han købte en farm. Gift i 1936 med en dansk pige ved navn Marie. De har følgende 4 børn der alle er farmere: Villy, Frank, Ronald og Grace, der bor: Telly Alta. Canada.

III.E.5.e: Thorvald Thing Mortensen

er født i Torbøl den 21.3.1909. Boede først en årrække i Aarre sogn. Købte derefter gården "Engly" i Torbøl af sin moster Laura Amorsen i 1945, enke efter afdøde gårdejer Christian Nielsen. – Thorvald var gift i Aarre kirke den 15.5.1932 med Klara Pedersen født i Aarre den 25.4.1908, som datter af Peder Ankjær Pedersen

og Marie. - De drev gården frem til 1970, hvor de solgte den til fremmede. De har 7 børn, se herunder! – Kilder: "Outrup sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Lunde 1994, se side 139, 239 og 293. Samt bogen "Årre Sogn" af Aksel Teglgård, udgivet Årre 1983.

III.E.5.e.I: Martha Thing Mortensen

er født i Aarre den 11.9.1934, er uddannet lærer fra Haslev Seminarium. - Gift med organist Gunnar Frello (Christensen) der er født i Outrup den 13.5.1928. De har tre børn. - De bor: Åvej 10. 4100 Ringsted.

III.E.5.e.II: Eva Thing Mortensen

er født i Aarre den 18.1.1936, er uddannet sygeplejerske. Gift med kommunaldirektør Gilbert Madsen der er født i Tarm. De har 3 børn. - De bor: Sandfeldparken 19. 6933 Kibæk.

III.E.5.e.III: Magnus Andreas Thing Mortensen

er født i Aarre den 14.10.1937, er uddannet møbelsnedker. Gift med Bodil. De har 2 børn. - Bopæl i Hjallesø ved Odense på Fyn.

III.E.5.e.IV: Solvej Thing Mortensen

er født i Aarre den 15.9.1939 (tvilling), uddannet pædagog. Gift med Henning Mørk Pedersen der er født i Hammerum. De har 2 børn. – Deres adresse er: Plantagevej 44. Snoghøj.

III.E.5.e.V: Ejvind Thing Mortensen

er født i Aarre den 15.9.1939 (tvilling), uddannet ingeniør og ansat ved Tele Danmark. Gift med Lisbeth Lenger. De har 3 børn. – De bor: Langbjergvej 111. Humlebæk.

III.E.5.e.VI: Johannes Thing Mortensen

er født i Aarre den 26.10.1942, uddannet lærer på Marselisborg Seminarium ved Aarhus. Gift med Henny og har 2 børn. De er bosat på: Ttammarsvej 43. Risskov.

III.E.5.e.VII: Kaja Thing Mortensen

er født i Torbøl, Outrup sogn den 1.5.1946, er uddannet talepædagog. Gift med Erik Mørk Pedersen, der er født i Hammerum sogn og har 2 børn. – De bor: Falstersgade 21. 8000 Aarhus C

III.E.5.f: Svend Oluf Thing Mortensen

er født i Torbøl den 7.6.1911. Han overtog i 1936 sit fødehjem "Abildgaard" i Torbøl. Byggede i 1941 nyt stuehus. Solgte gården i 1966 til fremmede! – Gift i Henne kirke 1937 med Kirstine Nielsen er født i Over Fidde i Henne sogn den 25.11.1911 (hun kaldtes i daglig tale for "Dina"), hendes far skulle tilhøre slægten Bering fra Horsens. De har 5 børn, se herunder! – Kilder: "Outrup sogn efter 1935" af Henning Nielsen, udgivet Lunde 1994, side 10, 240 og 270. "Om Henne sogn gennem tiderne" af Evald Kappelskov, udgivet Stausø 1969 (se kapitlet om "Over Fidde").

III.E.5.f.I: Arne Thing Mortensen

er født i Torbøl den 12.3.1938. Er nu professor ved Roskilde Universitetscenter (RUC, kontor tlf. 46.74.23.40), og har været gift med Gitte Rohde, og har sammen børnene: Johanne der er journalist, Michael læser filosofi, Pia Michaeli er danser, de bor alle tre i København. – Arne bor: Ll. Højbrøndstræde 7. 4000 Roskilde.

III.E.5.f.II: Knud Thing Mortensen

er født i Torbøl den 22.3.1939. Han er uddannet landbrugskonsulent fra Landbohøjskolen i København og udvandret til Canada, hvor han er professor i plantesygdomme. – Gift med Eva Edelbo Rasmussen de er født i Bagsværd. De har sønnerne: Henning og Thomas. – De bor på adressen: P.O. Box 502. Balgonie.Sk.Sog. OEO. Canada.

III.E.5.f.III: Børge Thing Mortensen

er født i Torbøl den 14.4.1943. Er uddannet læge, og er nu kræftforsker på Herlev Sygehus. Gift 1.gang med øjenlæge Kirsten Marner, med hvem han har 3 børn. – Gift 2.gang med Birgit Baun Nielsen der er født i Helsingør, med hvem han har 1 barn.

III.E.5.f.IV: Kirsten Thing Mortensen

er født i Torbøl den 6.6.1945, og uddannet til sygeplejerske, og nu ansat som afdelingssygeplejerske på intensivafdelingen på Varde Sygehus. – Gift i Outrup kirke den 29.1.1966 med Rudolf Laugesen der er født i Uldum den 9.9.1942. Deres 2 børn er Morten og Jens. – De bor: Strandvejen 236. 6854 Henne.

III.E.5.f.V: Gerda Thing Mortensen

er født i Torbøl den 26.4.1956. Gift med murer John Gade der er født i Outrup den 27.2.1954. De har 3 sønner: Anders, Jacob og Peder. – De bor: Storegade 2. 6855 Outrup.

III.E.5.g: Elly Thing Mortensen

er født i Torbøl den 23.7.1915. Gift 1.gang i Outrup kirke den 15.4.1937 med Magnus Sørensen, der er født i Lydum den 13.2.1907 og død i Hemmet 1986, som søn af Søren Kristian Sørensen og Mette Marie. – De havde først en landejendom i Vesterlund i Lønne sogn, og senere en gård i Houm i Hemmet sogn indtil 1969. – Gift 2.gang i Lønborg kirke den 30.12.1986 med Kristian Juul Mikkelsen. Elly er meget slægtsinteresseret og har hjulpet mig meget med slægtens nulevende medlemmer. Hendes 4 børn følger herunder. – Elly bor: Bandsbølvej 9. 6893 Hemmet (97.37.50.32).

III.E.5.g.I: Inger Grethe Thing Sørensen

er født i Vesterlund i Lønne sogn den 13.1.1939. Gift og har 3 børn. Hun er bosat i Norge således: Inger Grethe Thing Helseth, Storeåsen 8. Holmlie. 1257 Oslo 12. Norge.

III.E.5.g.II: Henning Thing Sørensen

er født i Vesterlund i Lønne sogn den 30.3.1940. Er gift, har 4 børn og er bosat i Løgumkloster.

III.E.5.g.III: Birgit Johanne Thing Sørensen

er født i Vesterlund i Lønne sogn den 18.7.1943. Gift Johnsen, med hvem hun har 2 børn. Hun bor nu: Tjørnevænget 11. 6740 Bramminge

III.E.5.g.IV: Viggo Thing Sørensen

er født i Houm i Hemmet sogn den 6.9.1945. Er gift, har 3 sønner og er bosat i Aarhus.

III.E.6: Mads Kristen Amorsen

er født i Rottarp den 1.8.1875 og døde i København den 27. 11. 1957. Han var politibetjent i København, og gift med Emilie – De har følgende 8 børn: Ketty, Laurids, Ella, Gerda (se neden for), Poul, Ernst, Inger og Edith. – Mads og hustru døde i København.

III.E.6.d: Gerda Amorsen

er gift med gårdejer i Houstrup, Henne sogn fra 1943: Johannes Fisker Pedersen, der var født i Klinting i Henne sogn, som søn af gårdejer Hans Pedersen og hustru Kirstine Fisker Nielsen. – Gerda og Johannes bor nu i Nr. Nebel by. – Kilde: "Om Henne sogn gennem tiderne" af Evald Kappelskov, udgivet Stausø 1969, side 253 og 275.

III.E.7: Marius Amorsen

er født i Rottarp den 1.2.1878 og døde i "Palo Alto" i Californien i USA 1944. Han var gift i USA, og har døtrene: Margaret gift Heinzen (ingen børn). Evelyn har to sønner i første ægteskab; gift 2.gang med Tom Hayes, der er en af USA's højst dekorerede veteraner fra 2.verdenskrig og Koreakrigen, hvor han forrettede tjeneste som sergentmajor i us-army (ingen børn i andet ægteskab).

III.E.8: Ane Margrethe Amorsen

er født i Rottarp den 6.7.1880 og døde i Outrup den 14.5.1946. – Hun var gift i Outrup kirke den 2.5.1912 med muremester Evald Krogsgaard Nielsen, født Gjørslev sogn den 23.12.1881. - Deres 4 børn er: Adolf død 1999 i Vejle, var politiassistent der. Vilhelm boede i Nr.Nebel. Dina boede i København, og Anna i Fangel på Fyn. - Kilder: "Outrup sogn i Vester Horne herred" af H.K. Kristensen, udgivet Varde 1935, side 277 (gård nr.IIb).

III.E.9: Laura Kirstine Marie Amorsen

er født i Rottarp den 12.3.1887 og døde den 15.6.1951. Hun var gift i Outrup kirke den 12.11.1909 med gårdejer af "Engly" i Torbøl, enkemand, Christian Nielsen der var født i Torbøl 27.3.1862, som havde to børn i sit første ægteskab med afdøde Thomasine Christine Nielsen født 17.3.1871 i Sdr.Bork sogn. - De havde ingen børn sammen, hvorfor Laura som enke-kone solgte gården i Torbøl til sin søstersøn Thorvald Mortensen (III.E.5.e).

III.E.10: Kirsten Marie Amorsen

er født i Rottarp den 17.9.1888 og døde på "De Gamles Hjem" i Outrup den 25.7.1966. Hun var lærer først i Sdr.Bork, senere i bl.a. Gørding ved Vemb, Dyreby i Henne sogn og i Vittarp, Outrup sogn. – Gift i Outrup kirke den 13.6.1920 med fodderstofuddeler i Outrup Vilhelm Dalgaard Pedersen (navneforandring til "Vilhelm Dalgaard"), der er født i Lomborg den 13.1.1892 og død i Outrup 1959. – Deres 2 børn er:

III.E.10.a: Ruth Dalgaard

er født i Outrup den 4.5.1921 og bor nu i Fangel ved Odense.

III.E.10.b: Stig Amorsen Dalgaard

er født i Outrup den 17.12.1927, og er pensioneret ingeniør. Gift i Hobro kirke den 28.4.1956 med Karen Birgitte Norup der er født i Hobro den 21.5.1927. De har et barn der er bosiddende i Frankrig. – Stig har i flere omgange hjulpet mig meget med oplysninger om slægtens medlemmer, og er selv i besiddelse af flere dokumenter, dagbogsnotater m.m. der har relation til Amorsen-slægten. – Stig bor: Højvangs Parkvej 38. 6700 Esbjerg (75.12.37.82).

IV: Søren Lauritzen

Født i "Birket" den 6.1.1801 i Lydum sogn og døbt i Lydum kirke den 11.1. Vaccineret af faderen i 1804. Han var uddannet lærer, og forrettede samtidig embedet som kirkesanger ved Lydum kirke. Han døde som pensioneret lærer i Lydum i 1890'erne, og blev begravet på Sdr. Bork Kirkegaard. – Gift i Henne Kirke den 8.7.1830 med pigen Oschild Severine Thomsen der var født i Henneberg, og hjemmedøbt den 18.12. 1800, som datter af gårdmand Søren Thomsen og hustru Margrethe Sørensdatter i Henneberg, Henne sogn (pag.81b i kirkebogen).

Lærer Amorsen var streng og slog hårdt! På hans gamle dage kom inspektøren: "Jamen børnene synger jo, som himlens frie fugle", udbrød han. Hvortil Amorsen svarede: "Ja, Gud give, vi sang som himlens fugle"! – Ved en skolevisitats i 1869 fandt biskop Balslev skolens tilstand utilfredsstillende; og lærer Amorsen søgte da om lov til at få en hjælpelærer, hvilket blev ham bevilliget kort efter. – Kilder: "Nørre Nebel og Lydum Sogne" af H.K. Kristensen, udgivet Nr.Nebel 1958; side 78 med fl. – Børn:

IV.A: Søren Thomsen Amorsen

Født i Henneberg, Henne sogn den 26.9.1831. Vaccineret af Murtfeldt den 9.7.1838. Konfirmeret i Lydum kirke 1846. Chr. Sneum i Nordby på Fanø, fortæller. "Han stod i handelslære i Kolding, hvorfra han senere kom til Haderslev og forblev der resten af sit liv. – Det var ham en stor hjertesorg, da Sønderjylland i 1864 blev skilt fra moderlandet, og han var til sin død i 1916, blandt de førende mellem danskhedens forkæmpere i Sønderjylland. – I bogen "Haabets Mænd" skrives blandt andet om ham, at ikke ret meget foretoges i landsdelen af nationalt arbejde, uden at han havde del deri.

I 1854 grundlagde han sin egen forretning i Haderslev. Omkring 1876 var han medstifter af Haderslev Bank, hvis direktør han var fra starten og indtil 1901. Samtidig var han gennem mange år både svensk og norsk konsul i Haderslev, og selvom tyskerne fik denne stilling taget fra ham, forblev han dog til sin død tituleret konsul Amorsen.

En søn af konsul Amorsen var overlærer A. Chr. Amorsen ved Ribe Latinskole. Fra mine læseår i den gamle kongeby mindes jeg endnu den ranke og spændstige overlærer Amorsen, når han i rask tempo og med sin uadskillelige shagpige, hver morgen vandrede fra sin villa på Kurveholmen til Latinskolen. Han var meget anset i akademiske kredse. Han døde i Ribe knapt 90 år gammel (ca.1946).

En brodersøn til overlærer A. Chr. Amorsen, var stationsforstander Amorsen i Horsens".

IV.B: Anna Kirstine Magrethe Amorsen

Født i Lydum lærerbolig den 17.11.1833, døbt i Lydum kirke den 29.12 (pag.43a-b). Optræder som fadder i Lydum Kirke 1858. – Gift i Lydum kirke den 31.3.1869 med ungkarl og bondekarl Ditlev Henningsen Nielsen, der var født i Døstrup sogn i Sønderjylland 1836; da tjenende i Rærup Bye. Han var vaccineret i Ribe den 29.10.1835. – Han bliver som enkemand på Lydumgaard Mark, gift 2.gang i Lydum kirke den 4.1.1883 til pigen Hanne Marie Andersen af Rærup, 20 år gammel.

IV.C: Inger Marie Dorteia Amorsen

Født i Lydum lærerbolig den 20.12.1835. Døbt i Lydum kirke den 10.1.1836 (pag.43a-b). Afrejser fra hjemmet den 11.4.1849 til Lunde sogn. Konfirmeret i Lydum kirke den 27.4.1850.

IV.D: John Jochum Laurids Amorsen

Født i Lydum lærerbolig den 8.4.1839, og døbt i Lydum kirke den 7.7. Vaccineret den 30.6.1846 og konfirmeret i Lydum kirke den 3.4.1853. – Overlærer Chr. Sneum ved Nordby skole på Fanø fortæller: "Han tog lærereksamen fra Jelling Seminarium, og fik af den daværende landskendte seminarieforsstander hr. Svendsen, en inderlig påvirkning, der prægede ham hele livet.

Efter sin seminarietid var han et par år lærer ved Vrøgum Skole i Aal sogn ved Varde. I 1864 blev han kaldet til førstelærer ved Rindby Skole på Fanø. Her virkede han i 42 år. Han døde i Rindby i marts 1906, og ligger begravet på Nordby Kirkegaard.

Førstelærer J.J.L. Amorsen havde 9 børn, hvoraf Chr. Sneum omtaler: Quist Amorsen, der i 1907 tog lærereksamen fra Haslev Seminarium; samt frøken Cathrine Amorsen, der var lærer først i Tømmerby, Sneum sogn og senere ved Sct. Jacobi skole i Varde. Den yngste søn, var Amor Th. Amorsen var bosat i København, hvorfra han sejlede som maskinmester under begge verdenskrige og blev udsat for både torpederinger og bombardementer. Hans to sønner Arne Amorsen og Knud Amorsen, er begge ansat i den amerikanske hær i overordnede stillinger, efter at de havde deltaget i 2.verdenskrig".

IV.E: Hans Georg Quist Amorsen

Født i Lydum lærerbolig den 9.12.1841 og døbt i Lydum kirke den 9.1.1842. Vaccineret 27.4.1842 og konfirmeret i Lydum kirke den 30.3.1856.

IV.F: Fredrich Bloch Amorsen

Født i Lydum lærerbolig den 12.5.1844 og døbt i Lydum kirke den 30.6. Død i Lydum den 26.7.1845.

V: Inger Lauritzdatter

Født i "Birket" i Lydum sogn den 1.9 og døbt i Lydum Kirke den 13.10.1804 (pag.116).

Efterskrift!

Den ovenfor på side 100-116 gængede skematiske "efterslægtstavle" er ikke fuldstændig, men er så komplet som jeg i øjeblikket magter det. Idet specielt efterslægten efter 1900 i stor udstrækning beror på egne telefonsamtaler, og da sætter min økonomiske formåen nogle naturlige grænser for den slags privatfinanserede undersøgelser!

Kildemæssigt har jeg bestræbt mig på, at skrive disse ved de pågældende personer. Dog er sognenes kirkebøger kun sjældne. I forbindelse med ovennævnte artikel har jeg udgivet et "særtryk", som indeholder hele artiklen, samt de to-tre yngste generationer af efterslægten, som ikke er medtaget i artiklen herover! Titlen på dette særtryk er: **"Amorsen slægten fra Holstebro og Lydum gennem 300 år"** af Gert Ravn, udgivet Aal 2001.

Som afslutning på ovenstående skildring følger herunder, krigsveteranen **Lauritz Amorsen's** beretning fra hans deltagelse i krigen i 1863-1864 (se: III.E på side 104). Da denne dagbogsberetning var noget mangelfuld, har jeg med nænsom hånd redigeret i teksten og krigens virkelige forløb, indtil Lauritz Amorsen blev taget til fange af tyskerne, hans ophold i fangelejrene og hjemtransporten til hans elskelige Danmark.

DAGBOGSOPTEGNELSER FRA KRIGEN 1863-64.

"Den 29. november 1863, rejste jeg fra hjemmet i Torbøl til Varde med dagvognen. I Varde logerede jeg natten over, for dagen efter at fortsætte til Kolding, hvor jeg overnattede. Den 1. december om morgenen fortsatte min rejse til Frederitz, hvortil jeg ankom ved aftenstide.

Mandag den 2. december fik vi i Regimentet's garnisonen i Fredericia, fyldt vore madposer, udleveret hver en kappe og et gevær. Og så kørte bønder os sydpå dagen derpå gennem Kolding, Christiansfeldt, Haderslev, Appenrade og Flensborg til vort foreløbige mål i Slesvig, hvor vi fik udleveret resten af vort tøj og udrustning.

I de efterfølgende uger øvede vi våbenbrug og excerserede flere gange dagligt, ind imellem afbrudt af øvelser på alarmpladsen og i kampstillingerne ved Dannevirke.

Den 22. december var jeg til skansearbejde i skanse-12 ved Store Dannevirke. Den 23. december var vi til exercits, og om eftermiddagen til læsning.

Juleaftens dag den 24. december var vi om formiddagen på marchøvelse. Resten af dagen havde vi fri.

Juledag den 25. december stillede vi på alarmpladsen, hvor vi modtog 60 skarpe patroner. Den 26. stillede vi på alarmpladsen både formiddag og eftermiddag med fuld bepakning, så vi næste morgen kunne være klar til afmarchere, for at besætte vore kampstillinger. Vi havde næsten ikke fri i juledagene!

Tredie juledag den 27. december var vi hele dagen udkommanderet til skansearbejde. – I dag den 28'te har vi mesten intet bestilt, og den 29'de gik der rygter om, at vi skulle bryde op fra vores cantonnement her, for at marchere til Frederiksstad. - Den 29. december om morgenen blev der blæst til os i 2.kompagni, at vi med hurtighed skulle ile til vor kompagnis alarmplads, hvor vi fik ordre til, at være klar med fuld bepakning klokken 9. - Da der var omkring en halv mil hver vej, var hver alarmering anstrengende for os i det slette vejr og føre. Om eftermiddagen klokken 3 var der læsning med løjtnant Velding. - Den 30. stillede vi til apel klokken 9 formiddag og klokken 3 eftermiddag. Resten af dagen var vi fri. – Den 31. Stillede vi til lønudbetaling i byen Dorpsted, hvor vi også fik brød, samt ordre til at arbejde Nytårsdags aften, hvor vi var på feltarbejde foran skanserne, hvor vi væltede hegnene, idet kun hver 10.mand havde en økse til rådighed. Dette arbejde varede til og med den 2.januar 1864, hvor vi dagen efter blev beordret til at forlade vort gode kvarter, for at flytte dette til Dorpsted, hvor hele kompagniet skulle indkvarteres samlet i byen, modsat, hvor vi indtil nu kun har været det halve kompagni samlet! Ved ankomsten den 3. januar blev vi fem mand indkvarteret i samme hus i Dorpsted. Den 4. stillede vi til visitation på kompagnistillepladsen, for straks efter at stille til parade, hvor en soldat blev tildelt 50 slag rotting foran hele kompagniet. Resten af dagen var vi på skansearbejde.

Den 5.januar stillede vi til samme parade, hvorefter afstraffelsen af samme soldat med 50 slag rotting gentog sig foran hele det opmarcherede kompagni. Straks efter var vi alle til exercits og om eftermiddagen til læsning.

Den 6.januar stillede vi klokken 10 til exercits på alarmpladsen, og igen klokken 3 om eftermiddagen til lønning. Den 7. var vi til exercits om formiddagen, men fri om eftermiddagen. – Den 8. var vi ude ved vores nye alarmplads, som ligger lige bag skanse-27,

hvor 2.kompagni formodentlig skal have kampstilling, når vi skal til, at tage imod fjenderne og forsvare skansen. Om eftermiddagen var der en halv times læsning, hvorefter vi fik udleveret brød. Den 9. var der marchøvelse klokken 9½, og om eftermiddagen var vi til apel på kompagnistillepladsen. - Søndagen den 10.januar var vi til renlighedsparade, og om eftermiddagen til apel, hvorefter jeg blev udkommanderet til vagt ved skanse-24, men da jeg var meget forkølet, lejede jeg en mand til at møde i stedet for mig, for hvilken ydelse jeg betalte manden 3 mark danske!

Den 11. var der øvelser om formiddagen, og udbetaling af løn om eftermiddagen. Den 12. var vi til øvelse om formiddagen, og om eftermiddagen til apel, hvor vi afleverede vore skyldbøger til kompagniet. Den 13. var der marchøvelse til landsbyen Store Rejde og læsning sidst på dagen. Den 14. exercits om formiddagen og om eftermiddagen udlevering af naturalforplejning. Den 15. har jeg ingen exercits været med til, da jeg har været hjemme for at koge suppe til middag, mens resten af kompagniet var til isarbejde på søerne foran vore skanser. Den 15.-18. gentog det samme sig, dog var jeg den 18.januar til doctorvisitation med min forkølelse, som gav mig ret til samme kogearbejde til og med den 21.januar. - Den 22. blev vi beordret til at flytte til et nyt kvarter i Dorpsted, hvor vi var 29de mand i samme hus, så nu er mit kogeri forbi. Den 23. stillede vi på apelpladsen og fik udleveret hver mand en halv pægl bajersk øl, og jeg fik et par muffedisser, som var skænket os fra Koldingegnen, af brave Fædrelands sindede mænd og kvinder. Om eftermiddagen var vi til apel. - Søndag den 24de januar var jeg til kirke i Hollingsted, hvor feltpræst Pril holdt den mest udmærkede tale, jeg nogensinde har hørt. Den 25. var vi til bataljonens felttjeneste. Den 26. til kompagniets felttjeneste, og samme dag blev vi på ny omkvarteret, hvor jeg blev indkvarteret et sted, hvor vi kun er fire mand. Nu er jeg atter blevet kok.

Den 27. til exercits. Den 28. til parade med gevær og sabel. Den 29. til exercits om formiddagen og om eftermiddagen til apel. Den 30. stillede vi til renlighedsparade, og om eftermiddagen til lønudbetaling. Den 31. var vi til marchøvelse hele dagen. - Den 1.februar var vi til isarbejde foran skanserne med fuld bepakning på, da prøjsen er rykket over Ejderen. Og fra i dag af ligger vi på krigsfod. Vi kom hjem fra arbejde klokken 2 for at spise middag. En halv time efter stillede vi atter med fuld bepakning på stillepladsen, hvor vi alle fik vores geværer skarpladte. Straks efter marcherede vi til Klove, hvor vi skulle gå piketvagt, og jeg stod post for gevær til den 2.februar om middagen, hvor vi blev afløst og marcherede til Bynge for at hvile og spise. - Midt på natten den 3.februar blev vi alarmeret, og marcherede straks efter med fuld bepakning til skanse-26, hvor vi beredte os på slag. Her stod vi i

øsende regn til middag, men tysken blev borte, og så rykkede vi atter tilbage til landsbyen Býnge for at gå i kvarter og få vort tøj og bepakning tørret. - Men allerede klokken 8 om aftenen blev vi beordret tilbage til skanserne, hvor vi stod afventende den ganske nat til midt på formiddagen den 4.februar. Derefter var jeg på forpost i Dorpsted resten af dagen.

Om natten den 5.februar trak vort kompagni sig tilbage, idet man satte en forpost imellem Dorpsted og Klove. Men straks det blev morgen rykkede vi atter frem i skanserne, og satte kompagniets vedetpost på den anden side af Dorpsted. Om eftermiddagen var jeg ude med en patrulje og prøjserne fyrede en halv snes skud af, men uden at ramme nogen af os. Vi blev sidst på dagen afløst af 5.kompagni, og marcherede derefter til Hollingsted, hvortil vi ankom lidt hen på aftenen.

(Dagbogens kronologiske beretning slutter den 5.februar 1864, men skildringen er viderført her med andre kilder, til den danske Hærs indtog i Dybbølstillingen ved Sønderborg den 7.februar).

Straks om aftenen klokken 10 den 5.februar bliver vor bataljon beordret til at forlade vore skanser i forbindelse med rømningen af Dannevirkestillingen, og de bagved liggende beredskabsområder, for straks at iværksætte en tilbage-rykning mod nord, så stille, at prøjsen ikke opdager det! - Tilbagetoget var meget hårdt i det kolde vintervejr, og undervejs faldt mangen en god dansk soldat omkuld i sneen på grund af udmattelse. Vejen var isglat, så man ikke kunne få rigtigt fodfæste, hvor vore skridt var langsommelige og slæbende. Trætheden var overvældende. Når kolonnen gik i stå, stod folk ret op og sov, andre væltede blot omkuld af træthed. Når kolonnen atter bevægede sig gik mange og sov af udmattelse. - Den efterfølgende dags nat mellem den 6. og 7. februar tilbragte soldaterne under åben himmel i den frostklare nat, i grøfterne langs marchruten. Forplejnings-forholdene under tilbagerykningen var meget slette. Den 6. blev der uddelt brød til nogle kompagnier, andre måtte undvære. Men ingen klagede til trods for situationens al-vor, og på disciplinen var der intet at udsætte!

Sidst på dagen den 7.februar 1864 nåede de første udmattede danske soldater frem til Dybbøl-stillingen, der slet ikke var klargjort til indrykning af hærens bataljoner. Blokhuse ved skanserne var ikke færdigbyggede, der manglede krudt til både geværer og kanoner, og soldaterne fik intet brød, at spise de første fem dage i Dybbølstillingen, så soldaternes moral og

kampkraft lå langt under, hvad der var ønskeligt for Danmark! - Efterhånden som Dybbølstillingen blev fyldt op med artilleri og infanteri. Trak man de mest udmattede kompagnier ud af stillingen og lod dem marchere over brohovedet til Als, hvor de blev indkvarteret på gårdene i landsbyerne. Efter et par dages hvile med regelmæssig mad og vedligeholdelse af uniform og bepakning, var kompagniet klar til indsættelse på ny i Dybbølstillingen – sådan skriver Lauritz Amorsen videre i sin dagbog den 15.marts 1864, hvor kompagniet havde været i kamp med prøjsen og 13 mand blev såret. Den 16. blev der i 17.regiment skudt 13 mand og 33 mand såret, da der sprang en granat inde i deres blokhus i stillingen. Den 17. blev vi beordret ud på forpost, og strax da vi kom uden for Sønderborg hørte vi stærk granatskydning, og om eftermiddagen udviklede der sig en blodig fægtning i skanserne".

Det må være her omkring, at Lauritz Amorsen blev taget til fange af de prøjsiske soldater. Rygter i slægten vil vide, at han om aftenen var på forpost, og blev overrasket af en prøjsisk snigpatrulje, der tog ham med til det Prøjsiske hovedkvarter ved Flensborg, hvorfra han og mange andre fangne danske soldater blev ført videre mod syd over Hamburg til den etablerede fangelejr ved fæstningen "Glogau" i Sihlusen i Lavenburg.

Lauritz Amorsen's dagbog fortsætter, men datoer i de beskrevne måneder passer ikke med de "officielle" hændelser, hvorfor jeg vil iværksætte en undersøgelse af det faktiske hændelsesforløb i Forsvarets Arkiver, Rigsdagsgården 9. 1218 København K. – før jeg vil afslutte denne beretning!

Afslutningen på Lauritz Amorsens dagbogsfortælling, med resultatet af undersøgelserne i Forsvarets Arkiver, vil blive bragt i bogen **"Amorsen slægten fra Holstebro og Lydum gennem 300 år"** af Gert Ravn, udgivet Aal 2001.

Kilder:

"Politikens Danmarkshistorie" bind-11 (1830-1870) udgivet 1964, side 469 til 478.

"Krigen 1864 og de faldnes Minde" af Vilhelm Cohen, udgivet Kjøbenhavn 1865; side 10-16.

"Fortællinger af 6. Bataillons Historie 1657-1907" af C.V. Nyholm og udgivet Kjøbenhavn 1907, side 37-43.

"Det danske folks historie i det 18. aarhundrede" af Holger Begtrup, 2 udgave, udgivet Kjøbenhavn 1916. Bind-II side 300-315.

"Illustreret Danmarkshistorie for folket" af A. Fabricius, udgivet Kjøbenhavn 1915. Bind-II side 628-639.

LOKALHISTORISKE NYHEDER.

"Brammings tre herregårde"

er skrevet af lokalhistorikeren Vagn M. Husted, og udgivet af Bramminge Egnsmuseum i juni 1996. Bogen skildre historierne bag de tre herregårde: Bramminge Hovedgaard, Endrupholm og Kjærgaard. Bogen er udkommet i 470 eksemplarer og kan købes ved henvendelse til forfatteren, der bor på adressen: Plantagevej 17. 6740 Bramming (75.17.27.73).

"Mette Magrete Tvistman Danmarks første kvindelige urmager 1741-1827" er skrevet af museumsinspektør Søren Manøe i samarbejde med urmager Hans P. Korsgaard i Varde og udgivet af Ølgod Museum i 1997. Bogen er på 126 sider, der er rigt illustreret med masser af farvefotos af de mange ure, hvis urskiver bærer Mette Magrete Tvistman's navn. Men også for de slægtshistoriske interesserede er der mange oplysninger at hente, ligesom bogen er et prægtigt eksempel på, hvad man kan "finde" af oplysninger, når indgangsvinklen er gamle ure! Bogen kan købes ved henvendelse til: Ølgod Museum, Kultur-huset. Vestergade 7. 6870 Ølgod (75.24.50.11).

"Henne Strand – også i morgen" er skrevet af Grundejerforeningen Henne Strand, Henne 1997. – Bogen er på 55 sider, der er rigt illustreret med tegninger og masser af farvebilleder, som på udmærket måde skildre livet i en af Vestkystens ældste sommerhusbyer, og som fortæller om den del af "Eventyrets Land", som ligger inde i landet bag badebyen Henne Strand. – En flot bog der kan købes i egnens forretninger, samt i : Blåbjerg Egnsmuseum, Sdr. Allé 21. 6830 Nr.Nebel.

"Vestjyske billeder – fra Skallingen til Nymindesøen" er skrevet af reservatinspektør Palle Udh Jepsen, Vrøgum; og udgivet af Blåbjerg, Blåvandshuk og Varde Museer 1996. Bogen der er et udstyrsstykke af naturbilleder fra det område vi i daglig tale kalder for "Eventyrets Land". Bogens 132 sider indeholder også forslag til mulige naturoplevelser godt hjulpet af den vel-skrevne tekst. –

Bogen kan købes i de tre egns museer, eller i: Ravmuseet, Vestergade 25. 6840 Oksbøl (75.27.07.03), hvor der er åbent alle dage fra 11-17.

TIDLIGERE BOGUDGIVELSER.

"In the Service of Peace", udgivet Cypern 1974 (kopi i Forsvarets Arkiver i Rigsarkivet i København).

"Den Nørrejske slægt Ravn" bind-1, udgivet København 1974 (kopi i Det Kgl. Bibliotek, Lands- og Rigsarkivet, samt i Hammel og Hadsten Lokalhistoriske Arkiver).

"Den Nørrejske slægt Munch" bind-1, udgivet København 1974 (kopi i Det Kgl. Bibliotek, Lands- og Rigsarkivet, samt i Hammel og Hadsten Lokalhistoriske Arkiver).

"Slægten Stolds Efterkommerer" bind-1, udgivet København 1975 (kopier i Lands- og Rigsarkiv, Det Kgl. Bibliotek, samt i Varde Lokalhistoriske Arkiv). – NB! Stold staves også tit som "Stald"!

"Slægten Stolds Efterkommere" bind-2, udgivet Slagelse 1977 (kopier i Lands- og Rigsarkiv, Det Kgl. Bibliotek, samt i Varde Lokalhistoriske Arkiv).

"Stam- og efterslægtstavle for Peder Lundsgaard Damgaard og hustru Petrine Pedersen Gade, boende i Oksbøl, Aal sogn" udgivet Slagelse 1978.

"Fortegnelse over nogle af lærer Mads Kristian Sørensens historiske samlinger i Ribe Amt indtil 1869", udgivet Oxbøl 1981.

"Hjemmeværnsgården i Oksbøl 1956-1981, - et foreningsarkiv i Blåvandshuk Lokalhistoriske Arkiv", 2.udgave, Oksbøl 1990.

"Stam- og efterslægtstavle for Kaj Oscar Hans Nørgaard boende i Porthuset i Møgeltønder" udgivet Oxbøl 1981 (heri slægterne Lautrup, Høimark, Hübschmann, Hörlyck, Juelbye, Klinge, Kjærulff, Mørch, Sand og Wennerholm).

"Ane- og efterslægtstavle for gårdejer John Hansen Pedersen og hustru Kirstine Nielsine Jessen i Hebogaard i Oxby Sogn" udgivet Oxbøl 1982.

"Ane- og efterslægtstavle for husmand i Solbjerg på Mors, Peder Sandal Christensen, død i Storup 1907 og hustruer" bind-1 udgivet Aal 1983, og bind-2 udgivet Aal 1984.

"Ane- og efterslægtstavle for gårdejer i Vigtoft i Aal sogn, Anders Christian Pedersen Simonsen, død Øster Vrøgum 1918 og hustruer" udgivet Aal 1983 (heri en linie Windfeld-slægten).

"Ane- og efterslægtstavle for grosser i Haderslev, Jens Michelsen Thomsen født 1895 og hustru Hedevig Maria Jensen født 1900, samt dele af de Sønderjyske slægter: Beier, Dons, Hörlyck, Knagh, Rossen og Schack" udgivet Aal 1983.

"Ane- og efterslægtstavle for toldopsynsmand i Vejers Oxby sogn, Jeppe Bloch Jørgensen født 1882 og hustru Nielsine Petrea Jensen født 1887" udgivet Aal 1984.

"Ane- og efterslægtstavle for søskendeparrene Niels Jensen Simonsen født 1851 gift med Maren Madsen født 1851, og Simon Nielsen Simonsen født 1854 og Petrine Madsen født 1857, boende i Børsmose, Aal Sogn" udgivet Aal 1984.

"Ane- og efterslægtstavle for gårdejer af Lundsgaard i Aal sogn, Magnus Sloth Hansen, født Gedbjerg Gaarde 1912, med slægter fra Gørding, Skast og Tørrild herreder" udgivet Aal 1984.

"Ane- og efterslægtstavle for skolelærer og kirkesanger, Jörgen Nielsen Kjærbølling født 1776 og hustru Cathrine Marie Lorentzen født 1783, og boende i Dynneved på Als" – med bidrag til den Sønderjyske Degnehistorie og Zoologisk Haves Historie" udgivet Aal 1986.

"Slægtshistorisk Grundbog med øvelser i gotisk skrifttydning" udgivet Aal 1986.

"Ane- og efterslægtstavle for landmand i Klelund, Lindknud sogn Christian Jørgen Pedersen født 1861 og hustru Maren Mortensen født 1864" udgivet Aal 1987.

"Slægtsbog for snedker i Gammeltoft, Henne Sogn, Niels Christensen gift 1877 med Karen Marie Jensen" udgivet Aal 1992.

"Kultur, Miljø- og Naturforslag til kommuneplanen i Blåvandshuk Kommune 1985-1995" udgivet Aal 1985.

"Blåvandshuk Pensionistforening 1941-1991" udgivet Aal 1991.

"Blaavand & Børsmose Familier i 400 år" udgivet Aal 1998 – heri dele af slægten Balslev fra Stauning sogn!

"Aal Kirkebog 1691-1726", 1.del, udgivet Aal 1991.

"Janderup-Billum Kirkebog-1, 1637-1767, for fødte og døbte" udgivet Aal 1992 + rettelsesblad af 1993.

"VARDESYSSEL AARBOG" udgivet siden 1984.

"Bonde & Borger" udgivet siden 1987-

"Kjærgaard Birks Tingbøger" under udgivelse side 1988, således:

Bd. 1.1 ekstrakter 1592-1609

Bd. 1.2 ekstrakter 1609-1621

Bd. 2.1 ekstrakter 1640-1655

Bd. 3.1 ekstrakter 1656-1680

Bd. 2.4 registre til ekstrakter 2.1 (1640-1655)

Bd. 3.4 registre til ekstrakter 3.1 (1656-1680)

"Vester Horne Herreds Tingbog 1631" 1.halvbind, udgivet Aal 1990.

"Gørding Herreds Tingbog 1660-1661" 1.halvbind, udgivet Aal 1991.

"Malt Herreds Tingbog 1657-1661" er under udarbejdelse siden 1994!